

Täysistunto

Keskiviikko 19.10.2022 klo 13.59—20.58

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 20.58.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (13.59—16.00 ja 17.59—19.35) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (16.00—17.59 ja 19.35—20.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Verkkokalastus kiellettävä saimaannorpan levinneisyysalueella

Kansalaisaloite KAA 8/2019 vp

Toimenpidealoite TPA 29/2019 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2022 vp

Pöytäkirjan liite Lausumaehdotus 18.10.2022 Liite 2A

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2022 vp. Keskustelu asiasta päättyi 18.10.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Jenni Pitko Mai Kivelän kannattamana ehdottanut, että kansalaisaloite hyväksytään, ja tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen. Lisäksi keskustelussa Saara-Sofia Sirén on Janne Heikkisen kannattamana tehnyt lausumaehdotuksen, joka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 2A)

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Hyväksymisehdotuksesta on äänestettävä.

Kansalaisaloitteen hylkääminen ”jaa”, hyväksyminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 121, ei 34, tyhjiä 4; poissa 40 (äänestys 1).

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen KAA 8/2019 vp sisältyvän ehdotuksen hylkäämisestä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista. Ensin äänestetään Jenni Pitkon ehdotuksesta Saara-Sofia Sirénin ehdotusta vastaan ja sen jälkeen voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Saara-Sofia Sirénin ehdotus ”jaa”, Jenni Pitkon ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 32, tyhjiä 12; poissa 41 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Saara-Sofia Sirénin ehdotuksen.

2) Mietinnön lausumaehdotus ”jaa”, Saara-Sofia Sirénin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 68; poissa 38 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen.

Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen TPA 29/2019 vp hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030

Hallituksen esitys HE 211/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Keskustelu

14.03 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että olemme kaikki tässä salissa sitä mieltä, että Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi perustuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Tki:llä on ratkaiseva merkitys tuottavuuden kasvussa, elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvointimme luomisessa. Tki-toiminta luo myös ratkaisuja suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten ilmastomuutoksen torjuntaan tai hyvinvointipalvelujen tuottamiseen ikääntyvässä Suomessa. Hallitusohjelman ja pari vuotta sitten hyväksytyn tki-tiekartan mukaan Suomen yhteinen tavoite on nostaa t&k-menot 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan t&k-menojen bkt-osuus oli viime vuonna 2,9 — tavoitteena siis 4, ja sinne on vielä matkaa.

Arvoisa puhemies! Tki-toiminnan kasvattamiseksi hallitus esittää säädettäväksi lakia valtion t&k-toiminnan rahoituksesta. Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosien 2024 ja 2030 välillä otettavien t&k-toimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. Erittäin merkittävä päätös tulevien hallitusten kannalta. Valtuuksien ja

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

määrärahojen määrää lisättäisiin tasaisesti vuosittain, ja lisäysten tulisi johtaa siihen, että valtion rahoituksen määrä silloin vuonna 2030 vastaisi 1,2:ta prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. No, mistä tulee tuo 1,2? Julkisen sektorin osuus 4 prosentin t&k-tavoitteesta on kolmannes eli prosenteissa 1,33. Suomessa julkisen sektorin osuudesta valtio on käytännössä se valtaosarahojaja, noin 90-prosenttisesti, joten valtion t&k-rahoituksen tulisi nousta 1,20 prosenttiin bkt:stä. Valtava painoarvo on edelleen yksityisen rahan liikkeellelähdöllä. Ideana on siis saavuttaa 4 prosentin tavoite valtion suhteellista osuutta muuttamatta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös yksityisen sektorin t&k-investointien merkittävää kasvua.

Arvoisa puhemies! Lakiin rakennettu ura tarkoittaa, että t&k-rahoituksen tulisi kasvaa käytännössä siis vuoteen 2030 mennessä noin 1,8 miljardilla eurolla vuoteen 2023 verrattuna. Valtion t&k-rahoitus nousisi tällöin yhteensä 4,2 miljardiin euroon. Vuosittain valtuuksien ja määrärahojen lisäyksen tulisi olla noin 260 miljoonaa euroa edellisen vuoden tasoon nähden. Siis, hyvät kansanedustajat, tämä tarkoittaa tulevien hallitusten kannalta erittäin merkittävää taloudellista sitoumusta, siis sitä, että tästä hetkestä vuoteen 2030 me käytämme tällä sitoumuksella, tällä lailla, vuonna 2030 yhteisistä varoistamme kaikissa olosuhteissa 1,8 miljardia euroa enemmän tki:hin kuin nyt. Tämä on valtavan painokas sitoumus tältä salilta.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan valtioneuvosto seuraa julkisten ja yksityisten tutkimus- ja kehittämismenojen kehitystä eli sitä, toteutammeko me tätä tavoitetta, me ja myös yksityinen rahoitus. Vuosittaiset t&k-rahoituksen korotukset voidaan tehdä pienempinä, jos myöskään yksityinen sektori ei panosta sovitulla ja ennakoidulla tavalla eli t&k-menot yksityiseltä ovat vähemmän kuin se heille varattu kaksi kolmasosaa kokonaisuudesta. Tämä lasketaan Tilastokeskuksen kolmen uusimman vuositalaston keskiarvon mukaan. Korotuksen vähentämisen sijaan t&k-toimintaan tarkoitettuja valtuuksia ja määrärahoja voidaan sitten kohdentaa uudelleen tavalla, jonka arvioidaan edistävän yksityisen sektorin investointeja. Eli mikäli yksityinen raha ei lähde liikkeelle, tätä rahoitusta valtio voi kohdentaa ikään kuin kannusteina, että myös yksityinen raha lähtee panostuksia tutkimukseen ja kehitykseen, uuden luomista Suomeen, toteuttamaan nykyistä paremmin.

Totean vielä, arvoisa puhemies, että tuo valtion 1,2 prosentin t&k-rahoituksen tavoite koskee suoraa t&k-toiminnan rahoitusta, johon ei kansainvälisten standardien mukaan lasketa t&k-verokannustimia, jollaista myös hallitus valmistelee, tai muita t&k-helpotuksia.

Arvoisa puhemies! Laissa siis säädettäisiin samalla myös valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käytön pitkäaikaisen suunnitelman laatimisesta. Ei oleellista ole pelkästään raha vaan myös se, miten ja millä tavoin se kohdistetaan, millainen yhteiskunta on ympärillä, jotta yksityinen raha lähtee liikkeelle, ja mitä on tutkimus- ja kehittämistoiminta, joka tuottaa tämän tuloksen. Laissa rahoituksen pitkäjänteisyyttä lisättäisiin vielä laatimalla aina vaalikautta pidempi suunnitelma, joka vahvistaisi valtion sitoutumista t&k-toimintaan, sen rahoitukseen, ja samalla se suunnitelma täsmentäisi rahoituksen käyttöä ja sisältöä. Varsinaiset valtuuksien ja määrärahojen lisäykset ja kohdennukset tehtäisiin kuitenkin aina tietenkin osana normaalia talousarvioprosessia. Tarkoituksena on, että tämä laki astuisi voimaan jo ensi vuoden alussa ja sitä seuraava hallitus pääsisi soveltamaan ensimmäisen budjettinsa yhteydessä suunnitelman laadittuaan vuodesta 2024 alkaen.

Haluan lopuksi vielä kiittää kaikkia hallituspuolueita sitoumuksesta tämän tutkimus- ja kehittämistoiminnan merkittävyyteen. Oletan, että siihen vaikuttaa kaikilla vahva historian muistijälki Suomen talouden vaikeiden aikojen kääntymisestä paremmaksi 90-luvul-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

la, kun nousimme lamasta uutta luomalla, rakentamalla yrittäjyyttä, talouden kasvua, nimenomaan panostamalla tutkimukseen ja kehitykseen. Me olemme olleet pieni maa, avoin vientitalous, jonka menestys on aina nojannut uuden luomiseen, osaavaan väkeen, koulutukseen ja tutkimukseen. Tämä on vahva viesti myös tuleville sukupolville. Näin me haluamme selvitä tästäkin, Suomen ikääntymisestä, vahvasta velkaantumisesta ja näistä poikkeuksellisista kriiseistä, joiden keskellä nyt elämme. Toivon todella, että tätä lakia myös tulevat hallitukset tulevat noudattamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

14.10 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille tämän asian esittelystä. Me kaikki tiedämme, miten hankalaa on pitää tulevaisuuden investoinneista kiinni silloin, kun on vaikeat ajat, ja siksi tämänkaltainen sitoumus on erittäin merkityksellinen.

Edustaja Kulmuni on tehnyt loistavaa työtä parlamentaarisen työryhmän vetäjänä ja saanut yhteisen linjauksen tältä koko salilta, koko puoluekannalta. [Pia Lohikoski: Se oli kyllä Matias Mäkynen, joka veti!] Tämänäköisiä ratkaisuja täytyisi laajemminkin mielestäni olla. Me kaikki, jotka olimme Sipilän hallituksen aikaan täällä ja laitoimme taloutta kuntoon, tunnemme, miten harmillista on se, että joudumme ikään kuin ylläpitoon, syömiseen käyttämään nyt rahoja. Tämä on ollut välttämätöntä sen takia, että meidän turvallisuustilanne on, mikä on, koronatilanne on, mikä oli, ja olemme joutuneet ikään kuin tämän vaikean ajan yli menemään. Mutta jos ei tulevaisuudessa pystytä pitkäjänteisesti investoimaan, me emme tästä alhosta tule koskaan pääsemään. Se on aivan sama asia kuin kotitalouksissa: jos on vaikka pk-yritys, siellä pitää pystyä siirtämään sivuun rahaa tärkeille investoinneille, että se yritystoiminta voi sitten tulevaisuudessa jatkua ja edelleen tuottaa hyvää sille perheelle.

Eli kiitoksia tästä esityksestä. Toivottavasti emme enää tulevaisuudessa ole jääneet jälkeen Koreasta, Taiwanista, Ruotsista, Japanista, Saksasta, Itävallasta, USA:sta ja Kiinasta investoinneissa. Uskon, että tämä on kauaskantoinen ja viisas päätös.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

14.12 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Aivan kuten valtiovarainministeri totesi, 90-luvun laman jälkeisen Suomen nousu tapahtui merkittävältä osaltaan tutkimuksen, lisääntyvän osaamisen ja uusien kehitystoimien myötä. Syntyi muun muassa globaali Nokia-ilmiö, joka nosti Suomen yhdeksi teknologian edelläkävijäksi ja kansallisen ylpeyden aiheeksi. Nämä samat ajatukset pätevät myös tänään, siis ajassa, jossa painimme globaalin talous- ja energiakriisien myllerryksessä. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla on ja tulee olemaan ratkaiseva merkitys tuottavuuden kasvussa, elinkeinoelämän uudistumisessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä Suomessa. Siksi keskusta kannattaa vahvasti t&k-toiminnan edistämistä.

Puhemies! On tärkeää, että julkisesta rahoituksesta säädetään lailla, jotta neljän prosentin bkt-tavoitteeseen voidaan päästä. Mikäli näin ei tehdä, tavoitteet saattavat jäädä haaveeksi ja puheiden tasolle. Laki siis muodostaa takuun valtion rahoituksen pitkäjänteisyydelle ja ennustettavuudelle, mikä on tärkeää myös kyseistä toimintaa tekeville yrityksille. Suurin osa t&k-toiminnassa tapahtuu — ja sen tuleekin tapahtua — yksityisellä sektorilla,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

mutta julkista sektoria tarvitaan vauhdittajaksi, siis kivijalaksi, jota vasten on luotto toimia ja uskaltaa.

Eräs tutkimuksen kulmatolpista on yliopistojen, korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen työ. Siksi on elintärkeää, että myös heidän rahoituksensa tulee kannustaa yhteistyöhön yksityisen sektorin kanssa, jotta tutkimuksen ja yritysten voimavarat voidaan yhdistää mahdollisimman tuottavasti. Yhteistyö on siis avainasia. Ei riitä, että jokainen taho pyörii omissa kulmissaan.

Keskusta todella korostaa osaamista t&k-toiminnan perusedellytyksenä. Osaamisen tasosta ja osaajien määrästä tulee huolehtia, sillä ne ovat perusta, jolle rakentuu kansainvälisesti kilpailukykyinen ja yhteiskunnan uudistumista tukeva toiminta. Sekin on tosiasia, että tutkimus- ja kehittämistoiminnan osaaminen luodaan pitkäjänteisesti. Siksi esimerkiksi peruskoulujen ja toisen asteen valtava merkityksellisyys kivijalan rakentajana on tärkeää.

Puhemies! Tki-toiminnalla voidaan tuottaa ratkaisuja yhteiskunnan haasteisiin, kuten teknologiaratkaisuja kotimaista energiaa ja omavaraisuutta tukevien tuotteiden ja palveluiden perustaksi. Tutkimuksen rahoittaminen lisää suoraan tutkitun tiedon [Puhemies: Aika!] määrää ja tutkimukseen perustuvan koulutuksen volyymia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Puisto.

14.15 Sakari Puisto ps: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän on tehty parlamentaarisessa yhteistyössä, tämä tki-tiekartta, ja tässä tavoitteena on nostaa Suomen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan menot 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta nykyisestä 2,9 prosentista vuoteen 2030 mennessä ja tavalla, jossa julkisen sektorin osuus olisi noin kolmasosa eli se 1,33 prosenttia ja sitten käytettäisiin ikään kuin vipuvartena tähän yksityistä sektoria, mikä olisi suuren osan eli sitten sen kaksi kolmasosaa.

Nyt tästä rahoituksesta on keskusteltu jonkun verran tällä kaudella, ja on selvää, että pitkäjänteinen, vakaa ja riittävä rahoitusnäkökulma on sinänsä tärkeä, mutta haluan tuoda myös keskusteluun esiin sen näkökulman, mitä tässä esityksessä, laissa, ei ole eikä julkisuudessa nyt kovin paljoa ole käsitelty, ja se on ylipäätensä se, miten tämä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta on oikein järjestetty ja koordinoitu valtion näkökulmasta. Siinä on minun mielestäni ollut pitempäänkin se ongelma, että tki-politiikan johtaminen on varsin hajanaista. Erilaiset teknologiatoimet ja niiden rahoitus myös jakautuvat eri hallinnonalueille, ja sitten kun on erilaista valmistelua, mitä tehdään kuukausien tai vuosien näkökulmasta, tai sitten strategisempaan, niin keskusteluyhteydet ovat kuitenkin aika ajoittaisia ja tapauskohtaisia ja myös pitkälti valmistelijatasolla, ja tämä on itse asiassa aika iso ongelma. Samalla erilaista informaatiota tulee eri tahoilta, hyvin kirjavaltakin joukolta, monenlaista, ja teknologian kehitys on yhä nopeampaa ja laajenevaa. Eli tähän tarvittaisiin jokin koordinaatiomekanismi aika kipeästi.

Valtioneuvostossahan on tämä niin kutsuttu TIN eli tutkimus- ja innovaationeuvosto, mutta se on varsin näkymätön toimija. Se ei ole julkisuudessa itse asiassa juuri ollenkaan ja muutenkin tuntuu olevan valtioneuvostossa jäänyt taka-alalle eikä täytä tätä tarvetta, mitä toin esille.

Minun mielestäni tähän tarvittaisiin oikeastaan samanlainen järjestely kuin mitä Britteissä ja myös anglosaksisessa maailmassa monessakin maassa on ollut jo pitkään, eli yhdet tällaiset kasvot eli valtioneuvoston ja pääministerin tieteellinen neuvonantaja, joka osallistuisi nimenomaan siihen viikoittaiseen tieteelliseen neuvonantoon eri asiakysymyk-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

sistä, akuuteista ja sitten lainsäädäntövalmisteluista, mutta joka myös sitten osallistuisi strategisempaan vaikuttamiseen ja toimien koordinointiin, jolla pystyttäisiin välttämään tätä siiloutumista. Samalla sitten tämä valtioneuvoston tutkimus- ja innovaationeuvosto tai vastaava pitäisi profiloida paljon näkyvämmiin ja sillä lailla, että sillä olisi myös korkeampi profiili. Kannustaisin, että näitä asioita otettaisiin jatkossa paljon enemmän huomioon.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

14.18 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys ovat ensiarvoisen tärkeitä. Yksityisen sektorin rooli on keskeinen, mutta tarvitaan valtion ja muun julkisen vallan panostusta, ja sitä nyt saadaan suorana tukena ja kohta eduskunnan käsittelyyn tulevalle pysyvällä t&k-lisävähenyksellä, joka tehdään verotuksessa. On kunnianhimoinen tavoite päästä neljän prosentin tavoitteeseen bkt:stä. Siihen on yritetty päästä pitkään, mutta nyt näillä toimilla siihen on hyvät mahdollisuudet yltää. Talouspoliittisena keinona tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan kohdistuneilla panoksilla voidaan tukea talouden pitkän aikavälin tuottavuuskasvua. T&k-investointien tuottavuusvaikutusten kannalta on ratkaisevaa, kuinka hyvin t&k-toiminta kytkeytyy muihin aineettomiin investointeihin. Kyse on panoksesta työprosessin uudistamiseen, inhimilliseen pääomaan, digitaaliseen tietoon ja immateriaalioikeuksiin. Nämä kaikki yhdessä vahvistavat osaamisperusteista kilpailukykyä. Tutkimusperustaisen korkeakoulutuksen määrä ja laatu ovat ensiarvoisen tärkeitä.

Arvoisa puhemies! Valtion t&k-rahoituksen vaikutukset tuottavuuden kasvuun riippuvat epäsuorasti myös muista kuin tki-toimintaan kohdistuvista politiikkatoimista, kuten kilpailu-, koulutus-, maahanmuutto- ja työmarkkinapolitiikasta. Suomen kaltaisessa pinessä ja avoimessa taloudessa uusien innovaatioiden ohella valmiiden innovaatioiden hyödyntäminen on tuottavuuden kasvun kannalta tärkeää. Uusien innovaatioiden kehitys edellyttää, että osaavaa ja tki-toimintaan pätevää työvoimaa on saatavilla. Innovaatiotoimintaan kykenevän ja uutta tietoa hyödyntävän työvoiman saatavuutta on mahdollista vahvistaa tukemalla koulutusta, mutta vaikutukset tulevat ymmärrettävästi vasta pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä osaajapulaa voidaan paikata houkuttelemalla osaavaa työvoimaa ulkomailta. Tutkimus- ja innovaatioympäristön ennakoitavuus lisää sen houkuttelevuutta ulkomaisille korkeasti koulutetuille osaajille. [Jussi Halla-aho: Niitä on vain vähänlaisesti tulossa!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.21 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoiminta on tärkeää, ja on hyvä, että sitä meillä Suomessa, kotimaassa, harrastetaan ja sitä rahoitetaan. Ihan kaikenlainen tutkimus ei tietenkään ole järkevää, eli on ihan hyvä, että aina pohditaan, mikä on järkevää, koska varmasti semmoisiakin tutkimuksia on tehty, että ei aina ole ollut ideana muuta kuin tehdä tutkimusta tutkimuksen innoittamana, vaan tehdään vain tutkimusta eikä oikein mitään järkevää syytä siinä ollut. Mutta tärkeintä siinä on pohtia, mihin sitä rahaa käytetään.

Ihan pari asiaa haluaisin nostaa esille. Tämä on hyvin laaja kokonaisuus. Esimerkiksi nyt kun on huomattu, että meillä Suomessa on lääketeollisuus mennyt hirveän vähäiseksi ja me tarvitaan niitä lääkkeitä ihan huoltovarmuudenkin kannalta, niin toivon totisesti, että

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

lääketeollisuuteenkin panostetaan vielä enemmän, että meillä lääkkeitä valmistetaan täällä ja tutkitaan niitä eikä olla pelkästään muiden maiden lääkkeiden varassa. Tämä sota-aika on näyttänyt jo sen, että monessa apteekissa ovat lääkkeet loppu.

Toisena haluaisin tutkimuksesta nostaa esille tuon yliopistosairaaloiden rahoituksen. Yliopistosairaalat ovat kuitenkin semmoisia, joissa koulutetaan lääkäreitä, koulutetaan henkilökuntaa ja tutkitaan sairauksia. Ne ovat hirveän tärkeitä meille Suomelle, myös alueellisesti, mutta varsinkin Suomelle, koska tutkimusta ei paljon tapahdu, jos niitä yliopistosairaaoloita ei olisi. Siinä on ollut vähän puutteita rahoituksessa, ja toivoisin, että tähän yliopistosairaaloiden rahoitukseen kiinnitettäisiin vielä enemmän huomiota, niin että se rahoitus tulisi tosiaankin niihin yliopistosairaaloihin ihan eri tavalla eikä ole sitten muista hoidoista pois siltä alueelta. Toivoisin, että näihinkin kiinnitettäisiin huomiota. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen.

14.23 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sitoumus on tärkeä viesti siitä, että eduskunnassa on parlamentaarinen tahto, että tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin halutaan panostaa. 90-luvulla lamassa kaikesta, oikeastaan kaikesta, jouduttiin säästämään, mutta yhteen silloin haluttiin panostaa, ja se oli nimenomaan tki-panostukset. [Toimi Kankaanniemi: Pitää paikkansa!] Niihin on tässä keskustelussa viitattu, ja niistä luotiin se kasvu, se menestystarina, joka kantoi meitä hyvin pitkään, ja toivotaan, että tästä löytyy nyt samanlaista buustia meidän kohtuullisen vaikeaan tilanteeseen.

Meillä pitää olla riittävästi toimia, tilaa ja kannustimia yrityksille osallistua tähän tki-toimintaan mutta myös sitten peruskoulu, jossa luodaan ne perustat tälle kaikelle osaamiselle, ja toivon, että siihen myös yhdessä löydämme keinoja, sillä se rahoitus ei noussut koskaan 90-luvun lamaa edeltävälle tasolle, vaan se on jäänyt alemmas, ja se näkyy itse asiassa tänäkin päivänä meidän Pisa-tuloksissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko, vastauspuheenvuoro.

14.24 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tutkimus- ja kehittämistoimintaan on ensi vuoden budjetissa varattu lähes 2,4 miljardia euroa rahaa. Se pirsoutuu monelle eri sektorille. Ihan kansanomaisesti nostan esille muutaman asian:

On vaikea ymmärtää se, miksi esimerkiksi Business Finlandilta ollaan leikkaamassa 216 miljoonaa vuosien 22—23 muutoksen aikana, kun me tiedämme, kuinka tärkeää se tutkimus ja kehitys on Suomen viennin kannalta. Tämä on aivan käsittämätöntä. Mutta vastaavasti Suomen Akatemialle olette nostamassa 40 miljoonaa lisää rahaa, ja tämä 40 miljoonaa on siitä mielenkiintoinen summa, koska viime vuonna, hallitus, valtiovarainministeri, te yrititte leikata sieltä 40 miljoonaa Veikkauksen tulojen vähentymisen takia. Ei mennyt kuin vajaa kuukausi, kun ministeri Antti Kurvinen iloitsi siitä, että tämä leikkaus peruttiin.

Ja sitten me saamme lukea, millaisia hankkeita on aloitettu tänäkin vuonna: Esimerkiksi Suomen Akatemia tutkii tälläkin hetkellä, parhaillaan, sitä, miksi ulosteesta ei Suomessa puhuta vakavasti, sillä ulostamiseen liittyy paljon epätasa-arvoa, ja tutkija alkoi viime kuun alussa lähes puolen miljoonan määrärahalta tutkimaan ulostetta ja sen kautta sitä, miltä yhteiskunta vaikuttaa. Sitten tutkitaan erilaisia sammakkoja, Etelä-Amerikan sam-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

makkoja, ja sitä, kuinka ne kannibalisoiivat [Puhemies: Minuutti on kulunut!] ja syövät toisiaan — tähänkin menee lähes puoli miljoonaa rahaa. Minkä takia tätä rahaa käytetään näin älyttömiin tutkimuksiin? Sen kysyn, ministeri, teiltä.

Puhemies Matti Vanhanen: Vielä vastauspuheenvuoro edustaja Essayahille. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

14.25 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kyllä minä pidän tätä erittäin hienona saavutuksena, että parlamentaarisessa työryhmässä olemme saaneet aikaiseksi tämän lainsäädännön, jolla todellakin katsomme sitten yli hallituskausien ja suomalaisena yhteiskuntana sitoudumme siihen, että tutkimus, tuotekehitys ja innovaatiot kantaisivat meidän yhteiskuntaa myöskin tulevana vuosina eteenpäin. Tuo neljän prosentin bkt-taso on kunnianhimoinen, siihen tarvitsee tehdä töitä. Ja totta kai tässä sen ajatuksen kahdesta kolmasosasta yksityiseltä puolelta, yhdestä kolmasosasta julkiselta puolelta tulee olla se sitoumus, mihin yhteiskuntana yhdessä ponnistelemme.

On erityisen tärkeää, että tässä sitten huomioidaan jatkossa esimerkiksi sillä verokannusteella nämä pk-yritykset, koska niillä harvemmin on omaa tutkimusinfraa ja ne monta kertaa sitten esimerkiksi ostavat näitä palveluita. Tietysti täällä ovat kollegat tuoneet esille hyvin sen, että koko koulutusketjun tulee olla kunnossa, ei pelkästään yliopistojen tutkimuslaitosten vaan koko koulutusketjun, jotta me varmasti pystymme yhteiskuntana sitten tästä tki-panostuksesta pitämään hyvää huolta.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Hyrkkö.

14.27 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! Tiede, innovaatiot ja teknologinen kehitys tuovat elämäämme hyvinvointia ja vaurautta, ne parantavat talouden tuottavuutta ja auttavat meitä ratkaisemaan maailmanlaajuisia ongelmia pandemioista ilmastonmuutokseen.

Tämä eduskuntaryhmien yhteisymmärrys tki-panostusten välttämättömyydestä on todella merkittävä askel suomalaisessa tutkimus- ja innovaatiopolitiikassa. Vihreä eduskuntaryhmä on erittäin vahvasti sitoutunut tähän tavoitteeseen ja niihin keinoihin, joilla pyritään kasvattamaan Suomen yksityiset ja julkiset tki-panostukset neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. On todella hienoa, että tämä meidän parlamentaarisessa työryhmässä yhdeksi ratkaisuksi esittämämme rahoituslaki on nyt jo täällä eduskunnan käsittelyssä. Kiitos hallitukselle ripeästä toiminnasta sen osalta, että pystytään varmistamaan tämä tki-rahoituksen pitkäjänteinen kasvu-ura. Tietenkin julkisen rahoituksen kasvattamisen lisäksi on välttämätöntä saada myös yksityinen tki-rahoitus kasvuun, jotta tähän tavoitteeseen voidaan päästä, ja lähtökohtana tietenkin on se, että yksityinen sektori tekee oman osansa, eli yhtä julkista euroa kohden yksityistä tulee kaksi.

Arvoisa puhemies! Onnistuminen näissä tki-tavoitteissa edellyttää vahvoja panostuksia myös osaamiseen ja koulutukseen, samoin kansainvälisten osaajien houkuttelua. Nimenomaan ihmiset luovat uutta, tutkivat ja kehittävät niitä ratkaisuja, joiden avulla yritykset ja Suomi voivat menestyä ja ratkoa maailman ongelmia. Osaamisen merkitys ja osaavan työvoiman saatavuus nousevat vahvasti esiin myöskin tätä aihetta käsittelevässä tutkimuksessa sekä yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän vetoumuksissa. Tämän pullonkaulan purkaminen on kaiken a ja o.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita tehdään pitkällä horisontilla, usein kymmenienkin vuosien tähtäimellä, pidemmällekin. On korkea aika, että me siirrytään politiikan tempoilevuudesta pitkäjänteiseen rahoitukseen ja kokonaisvaltaiseen kehittämiseen tässä tki-politiikassa. Todellinen näytön paikkahan meillä on tulevana keväänä, kun tätä rahoituslakia sitten ensimmäistä kertaa sovelletaan: maltammeko pitää kiinni siitä sitoumuksesta, että näihin asioihin panostetaan? Toivon todella, että maltamme.

Arvoisa puhemies! Parlamentaarisisessa työryhmässä jatkamme edelleen työtä. Ennakoitavan ja pitkäjänteisen tki-politiikan puolesta tehdään työtä, jotta Suomen tki-politiikan johtamista pystytään vahvistamaan ja jotta nämä meidän yhteiset eurot pystytään käyttämään viisaasti ja tehokkaasti, vaikuttavaa, uutta luovaa, kansainvälisesti kilpailukykyistä, laadukasta tutkimus- ja innovaatiotoimintaa painottaen.

Täytyy sanoa tähän aiempaan keskusteluun viitaten, että ainahan ne tutkimuksen, varsinkin perustutkimuksen, tulokset eivät ole itsestään selviä. Ne eivät ole sillä lähtöhetkellä välttämättä tiedossa, vaan joskus ne ovat sivuosumia, sattumaakin tarvitaan, ja silti meidän täytyy uskaltaa näitä panostuksia tehdä, kun me tiedetään historiasta, että yritysten ja erehdysten kautta löytyvät ne isot ratkaisut, ja panostukset maksavat itsensä takaisin hyvinvointina, tuottavuutena, verotuloina ja ratkaisuna niihin maailmanlaajuisiin ongelmiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

14.30 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Näin pieni maa kuin Suomi elää osaamisesta. Suomesta on tehtävä houkutteleva toimintaympäristö tutkimukselle ja innovatiivisille yrityksille. Tämä edellyttää esimerkiksi luotettavaa säädösympäristöä. Tki-panostukset takaavat, että yrityksille avautuu uusia mahdollisuuksia investoida ja kehittää. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa myös alueelliseen tki-toimintaan ja luoda näin edellytyksiä aluelouden vahvistamiseen eri puolille Suomea, ei vain pääkaupunkiseudulle. Vaikeinakin aikoina meidän on pidettävä huoli tulevasta kasvusta, ja tki-panostuksen nostaminen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä on juuri tätä.

Mutta viime keväänä esimerkiksi yli 700 000 euroa pistettiin palaamaan hankkeisiin, jotka tuottivat uutta tietoa siitä, miten naiset raivaavat tilaa feminismin avulla heteroseksistisessä ja miesvaltaisessa hiphop-genressä ja miten eri tavoin valkoiset ja ei-valkoiset naisartistit neuvottelevat erilaisista rotuun ja sukupuoleen liittyvistä normeista suhteessa suomalaiseen ja kansainväliseen hiphop-kulttuuriin. [Sebastian Tynkkynen: Käsittämätöntä!] En usko, että kansalaiset tai lehtereillä olevat seuraajat haluavat, että yhteisin verovaroin tai julkisella velanotolla kustannetaan vastaavaa tiedettä. [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] Tällaisen tuhlaukseen pitää loppua, sillä meillä on paljon peruspalveluitakin vajaamitoitetulla rahoituksella, esimerkiksi mielenterveyspalvelut, vanhustenhoito ja koululaisten perusopetus. Avainasemassa on se, miten ja mihin näitä varoja käytetään. [Hälinää]

Puhemies Matti Vanhanen: Puheenvuoro, edustaja Lohikoski.

14.32 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Suomen taloudellinen kehitys on historiallisesti katsottuna menestystarina, jossa pieni, pohjoinen kehitysmaa nousi maailmantalouden periferiasta kehittyneeksi hyvinvointivaltioksi. Tässä kehityskulussa olennaista on ollut tuotantoteknologian nopea kehitys sekä samanaikainen inhimillisen pääoman kasvu,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

josta voidaan kiittää useita panostuksia koulutukseen. Teknologinen kehitys ja koulutus ovat siis kulkeneet käsi kädessä, toisistaan riippuvaisina. Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiojärjestelmä on ollut huipputasoa, mistä esimerkkinä on, että Suomi omaksui ensimmäisenä maana kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämisen koko tki-politiikan läpileikkaavana elementtinä. Tärkeä asia on myös tieteen vapaus — tämä terveisenä sinne salin oikealle laidalle.

Sitten tki-rahoitus on alkanut laahaamaan. Päinvastoin kuin verrokkimaissa, Suomen t&k-menot laskivat voimakkaasti vuosina 2010–2016. Korkeimmillaan osuus oli noin 3,7 prosenttia vuosina 2009–2010 ja alimmillaan 2,7 prosenttia vuosina 2016–2017. Tämä on virhe ja epäkohta, jota nyt esittelyssä olevalla lailla pyritään korjaamaan.

Arvoisa puhemies! Yhteiskuntaa kohtaaviin kriiseihin on löydyttävä ratkaisuja tutkimuksesta sekä sitä kautta innovaatioista. Meidän on ratkaistava elollista ympäristöä uhkaava ilmasto- ja luontokatokriisi, minkä lisäksi Suomessa yksi suurimmista kysymyksistä on demografian muutokseen eli väestökehitykseen liittyvä hoivakriisi. Onkin tärkeää, että kaikki eduskuntaryhmät ovat nyt sitoutuneita tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen nostamiseen neljään prosenttiin suhteessa bkt:hen vuoteen 2030 mennessä. Julkisen osuuden nostaminen on erittäin tärkeää, sillä vain markkinoiden varaan jätettynä uuteen tietoon ja osaamiseen investoitaisiin aivan liian vähän.

Arvoisa puhemies! Viime vuosien t&k-rahoituksen vajeita hallitus on jo nyt lähtenyt korjaamaan. Esimerkiksi Suomen Akatemian kokonaisrahoitusta on nostettu 500 miljoonaan euroon, joka on aiempiin julkisen talouden suunnitelmiin verrattuna tietääkseni ennätystaso. T&k-ryhmän jäsenenä olin itsekkin mukana määrittelemässä näitä tki-rahoituksen yhteisiä periaatelinjauksia, joissa totesimme, että sitoutuminen pitkäjänteiseen, ennakoitavissa olevaan sekä kansainvälisen vertailun kestäväan julkisen rahoituksen tasoon on tärkeä askel Suomen tki-järjestelmän elvyttämiseksi.

Itse haluan korostaa vielä julkisen rahoituksen lisäksi sitä, että meillä on tärkeää panostaa erityisesti perustutkimukseen ja tutkimuslaitosten toiminnan varmistamiseen. Julkisen rahoituksen ohjaavana periaatteena täytyy olla ennen kaikkea tasa-arvo, ilmasto- ja ympäristökestävyys sekä demokratia ja tieteen vapaus.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

14.35 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos erittäin hyvästä keskustelusta, ja vielä kerran kiitos todellakin parlamentaarisesta valmistelusta ja sitoutumisesta. Tämän lain juuri on eduskunnan puolueiden välisessä yhteistyössä, ja se on aina periaatteellisestikin arvokas asia, mutta erityisen tärkeää se on silloin, kun katsotaan yhdessä kauemmas tulevaisuuteen. Haluan myös erikseen kiittää ja mainita puhemies Matti Vanhasen, jonka valtiovarainministerikaudella tätä työtä laitettiin niin ikään jo vahvasti liikkeelle — kiitos siitä kauas katsomisesta.

Muutamia huomioita asiasisältöihin:

Edustaja Kalmari erittäin viisaasti arvioi tätä kokonaisuutta ja nosti esiin myös nämä kansainväliset esimerkit. Tämä tutkimus- ja kehitystoimintaan satsaaminen asettuu myös aina kansainvälisiin vertailukohtiin, siihen, miten muut toimivat, miten me toimimme. On selvää, että maiden välinen kilpailukyky ja pärjääminen kansantalouksina ovat myös sidoksissa siihen, onnistutaanko tutkimus- ja kehitystoiminnassa ja siitä kumpuavissa innovaatioissa.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Edustaja Puiston puheenvuoro oli niin ikään laaja ja analyttinen ja otti kantaa myös tähän tutkimus- ja kehitystoiminnan johtamiseen. Minustakin se on yksi ongelma. On perusteltua ja oikein, että sitä esimerkiksi kansallisella tasolla johdetaan useammasta eri ministeriöstä, tutkimustoimintaan tehdään myös valtion omissa tutkimuslaitoksissa. Sitä johdetaan ikään kuin yritys-elämäyhteyksin vahvasti elinkeinoministeriöstä ja totta kai osana korkeakoulutuksen politiikkaa, mutta tiivis yhteinen johtaminen ja kansallinen näky tarvitaan, ja siksi tämä parlamentaarisen tki-työryhmän jatkotyö on myös valtavan tärkeää tässä suhteessa.

Ja kyllä, emme voi päättäjinä olla liikaa korostamatta sitä, mikä merkitys on yksityisen rahan sitoutumisella tähän. Mikäli me emme saa suomalaisia yrityksiä, säätiöitä, tahoja, joilla on rahaa laittaa liikkeelle, sitoutumaan tähän, nämä valtion panokset valuvat hukkaan. Sekin riski on olemassa, ja sen riskin me nyt haluamme ottaa, mutta tämä perustuu ennen kaikkea yksityisen rahan liikkeelle laittamiseen. Ja kaiken a ja o on tämä pitkä yhteinen sitoutuminen. Yritykset eivät pohdi elämäänsä, eivätkä toivottavasti myöskään puolueet ja me poliitikot Suomen tulevaisuutta, vain vuoden perspektiivissä tai edes vaalikauden vaan paljon, paljon pidemmällä katsannolla. Siksi tämä pidempi sitoutuminen voi toivottavasti olla auttamassa — ainakin siihen se on tarkoitettu — yksityisen rahan liikkeellelähtöä vahvasti.

Edustaja Reijonen otti kantaa myös tähän lääkekehityksen merkitykseen, ja ilokseni voin todeta, että tämän syksyn budjetissa, jota eduskunta parhaillaan käsittelee, on poikkeuksellisen suuri satsaus lääkekehityskeskukseen. Se on osa tutkimus- ja kehitystoimintaa Suomelle, ikään kuin se puuttuva palanen korkeakouluissa tehtävän upean tutkimustyön ja lääketeollisuuden välillä. Minulla on aivan sama kanta kuin teillä: uskon vahvasti terveysteknologian ja lääketeollisuuden merkitykseen myös Suomen kasvupotentiaalina. Vahva terveysdatamme kansana myöskin on tätä auttamassa.

Sen sijaan en ilahtunut aivan niin paljon perussuomalaisten puheenvuoroista, erityisesti edustaja Niikolta, joissa lähditte profiloimaan, mikä on hyvää ja mikä on huonoa tutkimusta. [Mika Niikko: Miksi?] Ehkä teillä on enemmän asiantuntemusta kuin minulla, mutta minulla ei ole kykyä arvioida laadukkaan tutkimuksen kriteerejä aihevalintaan pohjautuen. [Vasemmalta: Juuri näin! — Mika Niikko pyytää vastauspuheenvuoroa] Ja pidän myös erityisen tärkeänä rakentaa palomuurin poliittisen päätöksenteon ja tieteen kritiikin välille. [Vasemmalta: Kyllä!] Pidän sitä aivan ehdottomana sivistysvaltion peruslähtökohdaksi. [Vasemmalta: Juuri näin!] Me emme myöskään valtiona tule valitsemaan niitä voittaja-aloja, jotka tulevat olemaan ikään kuin tutkimuksen ja kehityksen menestystarinoiden lähteitä. Eivät 90-luvun kansanedustajat valinneet, että Nokiastapa me tehdään Suomen paras tarina. Se syntyi, kun luotiin oikeanlaiset puitteet. Ja tämänkaltaiset puheenvuorot, näistä varoitan vakavasti: maailmalta on esimerkkejä, jotka eivät lupaa hyvää silloin, kun poliitikot lähtevät arvioimaan tieteen merkityksellisyyttä tavalla, jolla edustaja Niikko sen täällä teki.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.39.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.18.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu, edustaja Ollikainen poissa. — Edustaja Kaunisto.

19.18 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Valitettavasti leikkuri kävi niin, että meni iltakeskusteluksi enkä päässyt tiedustelemaan ministerin tarkkaa kantaa asiaan, mutta se kuuluu työhön. Olennaista mielestäni tässä on valtiovarainministeri Saarikon nosto siitä, että suomalainen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat erittäin vahvasti suomalaisen tutkimus-, kehitys- ja innovointitoiminnan ympärille, ja se tärkeys on aivan ehdottomasti huomioitava.

Mutta ehkä asia, mikä tänään aikaisemmin tässä keskustelussa ei noussut esiin, on tki-toiminnan vaikutus myös Suomen kansalliseen turvallisuuteen. Eli jos me mietitään nykymaailman kehityssuuntia ja mahdollista jakautumista eri blokkeihin, niin on aivan päivän selvää, että esimerkiksi teknologiakehityksessä Suomi saattaa joutua asemaan, jossa me emme enää niin sanotusti omista sitä teknologiaa, mitä käytetään, ja sen takia tki-toimintaan panostaminen on äärimmäisen tärkeää.

Täällä aikaisemmassa keskustelussa nousi myös esiin, että kun puhutaan tki-rahoituksesta, niin sen pohjalla pitää olla huolellinen ja hyvä taloudenhoito. Jos ei siellä pohjalla ole hyvää ja huolellista taloudenhoitoa, niin on aivan selvä, että me päädytään tilanteeseen, jossa ennakoitavuus heikkenee. Ja jos rahoituksen ennakoitavuus heikkenee ja menee hissiin, niin loppupeleissä tulokset ovat huonompia kuin mihin alun perin edes haluttiin.

Mutta se viimeinen pointti, mihin olisin mielelläni kuullut ministerin näkemyksen: Olen tätä asiantuntijoilta kysynyt ja toivon, että täällä salissa olisi asiantuntija, joka voisi valaista minua. Kun me puhutaan tki-panostuksista ja neljän prosentin bruttokansantuotteen osuudesta tki-toimintaan ja rahoitukseen, niin sehän on hieno maali, ja kun siihen sitoudutaan, sen signaalivaikutus on valtava, mutta kysymys on nyt se, onko 3,6 prosenttia bkt:stä tki:hin, joka toteutetaan erittäin hyvin, huolellisesti, laadukkaasti, huonompi kuin 4,2 prosenttia, joka toteutetaan huonosti. Eli tämä on ehkä se kysymys, mihin minä en ole saanut vastausta. Tietyllä tavalla siellä taustalla on se todellisuus, että ei hirttäydytä aina niin paljon lukuihin vaan keskitytään siihen, että se tuloksellisuus olisi aivan viimeisen päälle hyvä, mutta on erittäin tärkeää, että tässä on parlamentaarinen yhteisymmärrys rakentunut.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkinen poissa, edustaja Talvitie poissa, edustaja Kankaanniemi poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Risikko.

19.21 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tulin lyhyesti vielä puhumaan.

Sivistysvaliokuntahan on ottanut tutkimukseen ja kehittämiseen kantaa, ja todetaan meidän mietinnössä 19/21 näin: ”Tutkimus- ja kehittämismenojen kasvattaminen neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä edellyttää sekä julkisen sektorin panostusten että yksityisen sektorin investointien merkittävää kasvua.” Tätäkin virkettä ajatellen tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä.

Sivistysvaliokunta viittaa tässä yhteydessä myös kannanottoon, jonka eduskunta on hyväksynyt käsitellessään valtioneuvoston selontekoa kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta ”Agenda 2030: Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa”. Tässä

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

kannanotossa todetaan seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto nostaa tutkimus- ja kehityspanokset neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Oikein mitoitettulla ja kohdistetulla sekä riittävän kokoluokan julkisella kestävä kasvun vivutuksella voidaan nopeuttaa ja kasvattaa myös yksityisiä investointeja.” Ilman korkeatasoista perustutkimusta ei synny laadukasta tuotekehitystä ja muuta tieteelliseen tietoon perustuvaa kehittämis-toimintaa. Laadukas tutkimustyö edellyttää riittäviä resursseja yliopistojen tutkijakoulutukseen, ja korkeatasoinen tutkijakoulutus tukee monesti myös yritysten tki-toimintaa. Ammattikorkeakouluilla on puolestaan tärkeä rooli niiden harjoittaessa työelämälähtöistä ja aluekehitystä edistävää soveltavaa tki-toimintaa.

Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että julkisella rahoituksella tuetaan merkittävässä määrin korkeakoulujen tutkimustoimintaa ja että korkeakoulujen ja yritysten väliseen yhteistyöhön luodaan toimivia kannusteita. Pitkäkestoinen ja suunnitelmallinen tutkimusresursointi edellyttää riittävää taloudellista ja poliittista sitoutumista. Valiokunta viittaa tältä osin jo aiemmin esille nostamaansa vaalikaudet ylittävään ohjelmaan, jonka puitteissa on mahdollista turvata tutkimukseen suunnattavien resurssien riittävyyttä. Ja Suomen menestyksen kannaltahan on välttämätöntä, että tutkittuun tietoon panostetaan, tutkimusrahoituksen ennakoitavuus varmistetaan ja tutkijoiden työ turvataan. Myös kansainvälisten tutkijoiden ja opiskelijoiden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että Suomessa tehdään laadukasta tutkimusta ja annetaan siihen perustuvaa opetusta hyvissä tutkimusympäristöissä.

Tällä viimeisellä kappaleella tässä meidän mietinnössä, joka koski siis valtioneuvoston selontekoa, me haluamme muistuttaa siitä, että ei tule hyviä tutkijoita, jos ei ole hyvää peruskoulutusta, ja siitäkin syystä me aina puhumme siitä koulutuksen laadusta ihan sen koulupolun alusta lähtien. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko poissa, edustaja Eskelinen poissa. — Edustaja Kaunisto.

19.24 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Otin vielä yhden puheenvuoron, kun huomasi, että edustaja Strand joutui lähtemään pois eikä päässyt pitämään omaa puheenvuoroaan. Arvaan, että hän olisi Vaasan energiaklusterin nostanut erinomaisena esimerkkinä tässä. Nyt se on jälleen kerran salissa... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — No niin, nyt toimii mikrofonin. — Nyt kun se on tosissaan minun toimestani nostettu esiin, niin edustaja Strand voi nukkua tämän illan rauhassa.

Mutta oikeastaan tästä syystä halusin oman puheenvuoroni ottaa, koska tämä tki-toiminnan merkitys on niin valtava, ja se leikkaa tietyllä tavalla tämänkin päivän keskustelua, mitä tässä salissa ollaan käyty. Ihan esimerkkinä omalta alueeltani Kaakkois-Suomesta haluan ottaa Kaakkois-Suomen metsäteollisuuden, jonka innovointikyky ja uusien asioiden keksiminen ja panostus siihen tki-toimintaan ovat luomassa aivan uusia asioita, mitä metsäteollisuus pystyy tulevaisuudessa tekemään. Osittain nämä linkkiytyvät: me aikaisemmin käsiteltiin täällä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa, ja siinä on osoitus, että nämä kaikki menevät limittäin.

Toisaalta meillä on Haminassa datakeskus, joka linkkiytyy vahvasti huoltovarmuuteen, kun puhutaan teknologisesta taistosta ja siitä, mikä Suomen asema on teknologian tämänhetkisessä valtavassa kehityksessä. Yhteiskunnat tulevat varmasti kohtaamaan uudenlaista kilpailua tälläkin saralla, ja siinä turvallisuuspuoli nousee vahvasti esiin.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Viimeisenä vielä haluan nostaa Kymenlaakson — Etelä-Kymenlaakson ennen kaikkea — akkuteollisuuden, joka nojaa vahvasti tki-toimintaan ja jälleen kerran osuu tähän aikaisempaan keskusteluun huoltovarmuudesta ja energiapolitiikasta ja siitä, miten me oikeasti selviämme tulevaisuudessa ja mitä ne ratkaisut tulevat energiapolitiikan sektorilla olemaan. Näitä esimerkkejä löytyy ympäri Suomen, miten tki-panostukset parantavat meidän jokaisen ihmisen elämää, ja tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Niin kuin äsken sanoin, tämä on sellainen kokonaisuus, missä tarvitaan koko eduskunnan tuki myös jatkossa eikä vain tämän kauden ja seuraavan kauden ajan. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.27 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Jokainen meistä ymmärtää tutkitun tiedon merkityksen päätöksenteon perustana ja myöskin sen edellyttämän korkeatasoisen koulutuksen, koska hyviä tutkijoita tai hyvää tutkimusta ei saavuteta, ellei meillä ole laadukas koulutus.

Tänä päivänä käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 24—30. Laissa siis säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 24—30 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. On tärkeää, että julkinen sektori ja valtio avustavat tätä tutkimustoimintaa. Tärkeää on tietysti myöskin se, että tällä valtion tuella mahdollistetaan myöskin se, että yksityiset organisaatiot voisivat tulla mukaan. Useimmiten on niin, että kun valtio antaa jonkun potin, niin sitten saadaan myöskin yksityistä rahoitusta mukaan. Tässä nimittäin yksityinen rahoitus tarvitaan, jotta me sitten hiljalleen hivutetaan sitä sinne neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta.

On hyvä, että tähän perustettiin ihan parlamentaarinen ryhmä, ja se on nimenomaan... Jos ajattelee tulevaisuutta, niin meillä on aika tiukka taloudellinen tilanne tulevina vuosina, mutta tutkimuksesta, koulutuksesta ja kehittämistyöstä meidän ei pidä luopua eikä pidä jättää niitä resursoimatta. Kuitenkin tutkimus, kehittäminen ja koulutus ovat pienelle maalle elinehtoja. Me ollaan oltu huolissaan tästä koulutustason laskusta. Samalla lailla meidän pitää olla huolissamme myöskin sitten siitä, että jos koulutustaso laskee, niin myöskin tutkimuksen taso laskee. Meillä pitää olla siihen resursseja.

Otan esimerkin tuolta sosiaali- ja terveydenhuollosta. Suomi on tunnettu maa siitä, että meillä on korkeatasoista syöpätutkimusta. Syöpä on kansansairaus sekä meillä Suomessa että koko Euroopassa, ja siitä syystä on hienoa olla näkemässä, että Suomi menee maailmankartalle syöpätutkimuksen ja syöpähoitojen kehittämisessä. Sitä työtä meidän pitää jatkaa. Myös terveysteknologia on sellainen tutkimuksen ja kehittämisen ala, joka on meille mahdollisuus kasvuun, ja se on kasvuala, kunhan siihen vain satsataan.

Toivon, että nimenomaan myöskin tällaisia uusia aloja — jotka eivät perinteisesti ole niitä, joihin me olemme satsanneet vuosien aikana — otetaan tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan kohteeksi ja kehittämisen kohteeksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

**4. Hallituksen esitys eduskunnalle keskusvastapuolten elvytystä ja kriisinratkaisua koske-
vaksi lainsäädännöksi**

Hallituksen esitys HE 212/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.39 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2008 finanssikriisi toi esiin sen, että lähellä kaatumista olevien rahoituslaitosten kriittisten toimintojen säilyttämiseksi ei ollut riittäviä välineitä. Lisäksi se osoitti, ettei viranomaisilla ollut riittävää yhteistyötä ja koordinaatiota nopeiden toimien toteuttamiseksi etenkin EU-jäsenvaltioiden rajat ylittävästi.

Tämän johdosta EU:n keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus annettiin joulukuussa 20, ja se tuli sovellettavaksi tämän vuoden elokuussa. Tämä hallituksen esitys koostuu lähinnä ja lähes kokonaan mainitun kriisinratkaisuasituksen edellyttämistä muutoksista kansalliseen lainsäädäntöömme, ja nämä muutokset ovat nyt varsin teknisiä. Niistä kuitenkin on aina perusteltua ja välttämätöntä hallituksen esitys luoda.

EU:n asetuksessa on kyse siis keskusvastapuolista, joten taustoitan asiaa hieman. Keskusvastapuolet toimivat rahoitusmarkkinoiden osapuolten välillä tiettyjen sopimuksien osalta ostajana jokaiseen myyjään nähden ja myyjänä jokaiseen ostajaan nähden. Keskusvastapuolen asettuessa tapahtumien vastapuoleksi myyjän ja ostajan väliset vastapuoliriskit muuttuvat osapuolten ja keskusvastapuolten välisiksi. Vastapuoliriski tarkoittaa sitä, että toinen osapuoli voi kaatua tai joutua maksuvaikeuksiin kesken kaupankäynnin, jolloin toinen osapuoli voisi jäädä ilman rahoja tai arvopapereita. Keskusvastapuoli vähentää tätä vastapuoliriskiä.

Keskusvastapuolet toteuttavat rahoitusliiketoimia eri omaisuusluokilla, kuten osakkeilla, johdannaisilla ja takaisinostosopimuksilla, ja ne tarjoavat palveluja yleensä määritys-osapuolilleen, jotka ovat yleensä pankkeja ja arvopaperinvälittäjiä. Kun liiketoiminta ja niiden seurauksena syntyvät positiot keskitetään keskusvastapuolille, positiot voidaan netouttaa. Näin vähennetään sekä keskusvastapuolen että pankkien ja niiden asiakkaiden riskejä.

Arvoisa puhemies! Suomessa ei ole tällaisia keskusvastapuolia, joten suomalaiset pankit ja välittäjät käyttävät ulkomaisten keskusvastapuolten palveluita. Keskusvastapuolten määritysosapuolet voivat kuitenkin joutua kantamaan oman osansa keskusvastapuolen elvytyksen ja kriisinratkaisun kustannuksista, ja siten keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisuasetus on olennainen myös Suomen rahoitusmarkkinoiden kannalta ja näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Tämän takia hallitus esittää eräitä teknisiä muutoksia rahoitusmarkkinoita säänteleviin lakeihin EU:n keskusvastapuolen elvytys- ja kriisinratkaisuasetuksen pohjalta. Hallituksen esityksen keskeisimpänä toimena Rahoitusvakausvirasto nimetään asetuksen mukaiseksi kriisinratkaisuviranomaiseksi. Rahoitusvakausvirasto omaa riittävän kokemuksen ja asiantuntemuksen rahoitusmarkkinatoimijoiden kriisinratkaisusta ja on siten luonnollinen valinta myös tämän asetuksen viranomaiseksi kriisinratkaisussa.

Esitykseen sisältyy myös muita teknisiä rahoitusvakautta parantavia muutoksia, ja kaikkineen esitys selkiyttää ja parantaa viranomaisten toimintaedellytyksiä, jotta rahoitusmarkkinoiden kriisejä — toivottavasti sellaisia ei tule, mutta sellaisia mahdollisia kriisejä — voidaan ehkäistä ja tietenkin myös ratkaista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta

Valtioneuvoston selonteko VNS 7/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvisen esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa enintään kaksi tuntia. — Keskustelu, ministeri Kurvinen.

Keskustelu

14.43 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Laajasti niin Euroopassa kuin Suomessa käydään keskustelua siitä, ovatko maatalous ja metsätalous, uusiutuvien luonnonvarojen käyttö, syynä ja ovatko ne ongelma ilmastokriisissä vai ovatko ne jotakin muuta. Mielestäni ne ovat jotakin muuta. Maatalous ja metsätalous ja niiden alojen asiantuntijat ja ammattilaiset ovat osa ratkaisua ilmastokriisiin ja niihin haasteisiin, mitä luontokatoon ja ympäristön tilaan liittyy globaalisti.

Aivan keskeinen kokonaisuus osana ilmastopolitiikkaa on se, miten me harjoitamme maa- ja metsätalouspolitiikkaa, ja samoin uusiutuvat luonnonvarat. Meidän maa- ja metsätaloutemme on aivan keskeinen osa Suomen kansantaloutta, osa työtä ja toimeentuloa, ja tässä tilanteessa, jossa Venäjä käy laitonta hyökkäyssotaansa Ukrainassa, entistä isompi osa meidän huoltovarmuuttamme ja omavaraisuuttamme.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Huoltovarmuus ja päästöjen vähentäminen eivät ole mahdollisia, ellei Suomi ole kauttaaltaan elinvoimainen. Ilmastopolitiikassa ja ympäristöpolitiikassa ei koskaan saa unohtaa tätä tunnettua kolmiota: tarvitsemme ympäristöstä huolehtimisen, tarvitsemme taloudesta huolehtimisen ja tarvitsemme sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimisen. Jos joku niistä kolmion kolmesta kulmasta sortuu, emme voi tehdä kokonaiskestävää politiikkaa. Jos ihmisten sosiaaliset olot heikkenevät, silloin ei ole voimavaroja luonnon- ja ilmastonsuojeluun, ja tarvitsemme talouden kehitystä puhtaisiin teknologioihin, jotta ilmastokriisi saadaan ratkaistua. Koko Suomi on pidettävä asuttuna, jotta kotimaisia luonnonvarojamme pystytään kestävästi hyödyntämään jatkossakin. Luonnonvaroja Suomessa ei voi eikä saa museoida.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, jota nyt käsittelemme, on ensimmäinen koko maankäyttösektorin kattava suunnitelma. Maankäyttösektori on kytketty hallitusohjelman mukaisesti entistä tiiviimmin osaksi kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma kokoa yhteen vaikuttavat, kustannustehokkaat ja oikeudenmukaiset keinot maatalousmaan, metsätalouden ja muun maankäytön päästöjen vähentämiseksi ja hiilinielujen ja -varastojen vahvistamiseksi sekä sopeutumisiksi ilmastomuutokseen.

Puhemies! Kuten sanoin, maa- ja metsätalous on mielestäni pääasiassa osa ratkaisua ilmastomuutokseen. Voisi sanoa niin, että maanviljelijät ja metsäammattilaiset ovat olleet aina trendikkäällä sanalla sanottuna ”ilmastoviisaita”. He ovat aina tienneet, miten luonnon kiertokulku toimii, ja osanneet ottaa siitä hyödyn irti viljellen ja varjellen. Tätä osaamista tulee hyödyntää myöskin ilmastomuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa jatkossa.

Kun ilmastotoimet toteutetaan oikeudenmukaisesti, voi myöskin tulla uutta bisnestä, uutta yrittäjyyttä ja uutta työtä siitä muutoksesta, mitä tehdään, ja myöskin niitä haluan olla rakentamassa. Yksi hyvä tekijä tässä olisi hiilimarkkinoitten luominen. Tällaisissa hiilipörssissä viljelijät ja maanomistajat voisivat myydä tekemiään maankäytön päästövähennyksiä. Hiilipörssin rahoittajia olisivat yritykset, jotka vapaaehtoisesti haluaisivat kompensoida omia hiilidioksidipäästöjään. Tällaisissa hiilipörssissä viljelijät tai maanomistajat saisivat päästöjen vähentämisestä korvauksen yritykseltä ja yritys pääsisi lähemmäksi omia ilmasto- ja ympäristötavoitteitaan. Esimerkiksi elintarvikeketjussa päästövähennykset voitaisiin tehdä niin, että alkutuottaja saa rahallisen hyödyn niistä toimenpiteistä itselleen. Haluankin edistää vapaaehtoisia hiilimarkkinoita ja olen ministerikaudellani maa- ja metsätalousministeriössä laittanut tätä työtä eteenpäin. Koskaan emme saa unohtaa ympäristö- ja ilmastopolitiikassa oikeudenmukaisuutta, koska jos näitä toimia ei ole kohdennettu oikeudenmukaisesti, ne eivät ole myöskään vaikuttavia eikä niitä haluta toteuttaa ja täytäntöön panna. On aina pidettävä kiinni sosiaalisesta ja alueellista oikeudenmukaisuudesta ilmastopolitiikassa.

Arvoisa puhemies! Hieman tämän käsittelyssä olevan suunnitelman valmistelusta: Valmistelua tukemaan perustettiin työryhmä helmikuussa 2021. Mukana oli niin keskeisten ministeriöiden virkamiehiä kuin Ilmastopaneelin asiantuntijajäseniä. Työssä on hyödynnetty parasta käytettävissä olevaa tietoa, selvityksiä, skenaariotarkasteluja ja eri asiantuntijoiden lausuntoja. On tehty myös vahvaa vuorovaikutusta eri sidosryhmien ja toimijoiden kanssa tämän suunnitelman osalta ja tällaisia vuorovaikutustilaisuuksiakin järjestetty ja kerätty niistä palautetta ja sitä palautetta analysoitu. Suunnitelmaa viimeisteltäessä otettiin huomioon lausuntokierroksella saadut palautteet.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Suunnitelmassa on keskeisiä sisältöjä. Maankäyttösektorin keskeisiä ilmastotoimenpiteitä on jo käynnissä tällä hetkellä. Niistä monet liittyvät metsien parempaan käsittelyyn, kuten joutoalueiden metsitystukeen, tuhkalanhoitukseen turvemaametsissä ja Metsähallituksen omistajapolitiikan uudistamiseen. Lisäksi merkittävä Hiilestä kiinni -tutkimus- ja kehittämistoiminta on maa- ja metsätalousministeriön sektorilla menossa. Muita suunnitelmaan kirjattuja toimenpiteitä ovat esimerkiksi turvepeltojen, suonpohjien ja suometsien ilmastokestävän käytön edistäminen, metsien kasvun, hiilensidonnan ja hiilen varastoinnin edistäminen sekä metsäkadon ehkäiseminen. Maatalousmaiden, mukaan lukien turvepeltojen, hiilidioksidipäästöjä vähennetään kansallisilla ja Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisilla viljelytoimilla. Suunnitelmalla edistetään myös äsken kuvaamaa hiilimarkkinoiden kehitystä.

Ilmastotoimien toimeenpano on erittäin pitkäjänteistä työtä, joten tulevina vuosina on keskeistä saada tästä suunnitelmasta konkreettisia hankkeita, jotka toteutuvat. Tämä suunnitelma sinänsä ei vielä ratkaise mitään, eikä tämä ole vielä mikään ratkaisu tähän valtavaan kokonaisuuteen ja haasteeseen, minkä kohtaamme. Samaan aikaan, kun toimenpiteitä tehdään, tulee niitä arvioida ja seurata.

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa vähän alussa sanomani tavalla sitä, että suunnitelmaan kirjattujen toimien täytäntöönpano ei saa heikentää maa- ja metsätalouden kannattavuutta. Kannattavuuden kanssa kipuileville viljelijöille ei saa tulla tästä suunnitelmasta lisäkustannuksia, vaan päinvastoin tämän suunnitelman tulee avata uusia tulomahdollisuuksia, elinkeinomahdollisuuksia, maanviljelijöille ja metsänomistajille. Merkittävä asia, joka vaikuttaa tähän ohjelmaan, on myöskin alkuvuodesta 22 laadittu ruoantuotannon hiili-euro-ohjelma, HERO-ohjelma, jolla tavoitellaan 29 prosentin päästövähennystavoitetta samaan aikaan, kun ruoan omavaraisuus säilyy. Hiilestä kiinni -hanke onkin jo pitkään pyörinyt ja toiminut todella hyvin. Metsätalouden osalta MISU — tämä ohjelma tuntee tämän lempinimen kuin MISU — sisältää useita erilaisia toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään päästöjä ja vahvistamaan metsien ja maaperän hiilinieluja ja hiilivarastoja.

Puhemies! Joskus metsäpoliittisessa keskustelussa syntyy sellainen kuva, että parasta on, kun ei tehdä metsille yhtään mitään, sitten ne ovat hyviä hiilinieluja. Sehän ei kyllä todellakaan pidä paikkaansa, vaan metsien kasvukykyä, metsien terveyttä ja metsien istuttamista esimerkiksi joutomaille pitää aktiivisesti edistää. Myöskin tarvitaan lannoituksen vahvistamista metsissä, esimerkiksi tuhkalanhoitusta.

Myöskin nyt lausunnoilla olevassa kansallisessa metsästrategiassa on vahva ilmastonäkökulma nostettu keskeisesti esiin. Metsästrategian niin sanotun hankesalkun toimenpiteet on sovitettu yhteen tämän maankäytön ilmastosuunnitelman kanssa. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on osa ilmasto- ja energiapolitiikan suunnittelun ja toimeenpanon kokonaisuutta.

On erittäin tärkeää, että hiilinieluja vahvistetaan Suomessa. Haluan kuitenkin alleviivata sitä, että Suomen hiilineutraalisuustavoitetta ei voi yksin toteuttaa hiilinieluja vahvistamalla. Tärkein asia Suomen hiilineutraalisuustavoitteen 2035 saavuttamisessa on fossiilisten päästöjen vähentäminen, eli päästöjen vähentämisen tulee olla jatkossakin pääasiallinen muoto. Pidän kiinnostavina ratkaisuinakin myös tällaisia niin sanottuja teknologisia hiilinieluja, jotka voisivat olla käytettävissä jo vuonna 2035. On myös havaittava se, että päästövähennystavoitteisiin ei päästä, ellei meidän kotimaista puubiomassamme tunnusteta ja tunnusteta uusiutuvaksi myös jatkossa.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Maa- ja metsätalous on keskeinen osa Suomen huoltovarmuutta, ja tätä ei voi koskaan ilmastopolitiikan keskellä unohtaa. Omavaraisuutta ja huoltovarmuutta ei ilmastopolitiikassa saa unohtaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eskelinen.

14.53 Seppo Eskelinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsissämme on ensimmäinen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, joka on koskaan eduskunnalle annettu. Suunnitelma tulee jatkossa osaksi uuden ilmastolain mukaista ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmää.

Tämän asiakirjan päämääränä on edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista ja sopeutumista ilmastomuutokseen. Tärkeä lähtökohta suunnitelmassa on myös luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja edistäminen.

Maankäyttösektorilla toteutettavien lisätoimien tavoiteltu vuosittainen nettovaikutus on vähintään kolme miljoonaa hiilidioksidiekvivalentitonnia vuoteen 2035 mennessä. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma edistää osaltaan kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista.

Meidän on löydettävä vaikuttavimmat, kustannustehokkaimmat ja ihmisten keskuudessa parhaiten hyväksyttävissä olevat keinot sekä sosiaalisesti ja taloudellisesti realistiset keinot tavoitteiden saavuttamiseksi myös maankäyttösektorilla.

Suunnitelma kattaa maankäytön muutoksiin, maatalousmaiden hiilidioksidipäästöihin, metsiin ja pitkäaikaisiin puutuotteisiin kohdentuvat toimenpiteet sekä useita erilaisia poikileikkaavia toimenpiteitä. Valmistelussa lähtökohtana on ollut saavuttaa ilmastotavoitteet mahdollisimman kustannustehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla. Yhtymäkohdat keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja ilmasto- ja energiastrategiaan on huomioitu hyvin.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma toteuttaa osaltaan myös hallituksen joulukuussa 2021 asettamaa tavoitetta vähentää maataloudesta peräisin olevia kasvihuonekaasupäästöjä 29 prosentilla vuoteen 2035 mennessä.

Maankäyttösektorilla on runsaasti mahdollisuuksia vähentää päästöjä ja sitoa hiiltä. Monet vaikuttavista keinoista ovat myös hyväksytyjä ja käytössä toimijoilla jo nyt. Julkinen keskustelu kärjistyy usein. Haluankin tässä puheenvuorossa keskittyä niihin keinoihin, jotka ovat hyväksytyjä ja kustannustehokkaita. Niitäkin löytyy runsaasti. Kiistelystä sijaan on tarpeellista keskittyä mahdollisuuksiin.

Arvoisa puhemies! Keskustelua ovat aiheuttaneet erityisesti uusimmat arviot hiilinielujen tasosta. Tilastokeskuksen keväällä julkaisemat pikaennakkotiedot vahvistavat loppuvuodesta, ja hallitus on jo sopinut lisätoimista tämän vuoksi.

Kaikkein tärkeintä on huolehtia peltojen ja metsien hyvästä tuotto- ja kasvukunnosta, sillä tuottava ja hyvin kasvava biomassa edesauttaa hiilivarastojen kasvattamista.

Metsätaloudessa on tärkeää huolehtia myös metsätuhojen ja -tuholaisten ehkäisystä, jotta metsät säilyvät terveinä ja kasvukykyisinä. Tämä tarkoittaa muun muassa metsän uudistumisen varmistamista, kasvupaikalle soveltuvan puulajin valitsemista uudistamisessa sekä sitä, että metsiä hoidetaan suunnitellusti istutuksilla ja ensiharvennuksilla tuleviin tuotantohakkuihin saakka.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Peitteisessä metsätaloudessa huolehditaan myös siitä, että hakkuissa säilytetään tälle kasvatustavalle soveltuva puustorakenne. Muita hyviä keinoja ovat tuhkalannoituksen lisääminen suometsissä, metsäkadon ehkäisy ja kangasmetsien typpilannoitus kivennäismailla.

Meidän on tarkasteltava metsiä ja maatalouttamme myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Ilmastomuutoksen torjunnan ja huoltovarmuuden vahvistamisen ei tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Päinvastoin keskittymällä esimerkiksi kotimaassa tuotetun energian käyttöön maatiloilla ja kotimaisen lannoitetuotannon kehittämiseen vähennämme riippuvuuksia tuontipanoksista.

Ilmastopolitiikkaa pitää tehdä vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa. Vaikka etenemme vakaasti kohti fossiilitonta ja hiilineutraalia tulevaisuutta, on lyhyellä tähtäimellä otettava huomioon tilanne, jossa elämme.

Tällä hetkellä on tärkeää, ettei etenäkään maataloussektorille aiheuteta lisäkustannuksia tilanteessa, jossa hinnat karkaavat ja tilojen kohtalo on vaakalaudalla. Parlamentaarinen maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien arviointiryhmä on onneksi aloittanut työnsä ja tuloksia on luvassa viimeistään keväällä.

Arvoisa puhemies! Monet EU:sta tulevat velvoitteet asettavat pohdittavaa myös meille Suomessa. EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä.

Valiokunnassa olemme juuri käsitelleet EU:n ennallistamisasetusta. Tärkeää on, että vaikka yhteisistä tavoitteista sovitaan EU-tasolla, pidämme tärkeänä päättää toimista kansallisesti tarvittavien joustojen osalta sekä liikkumatilasta, jolla valitsemme parhaimmat ja kustannustehokkaimmat keinot tavoitteen saavuttamiseksi.

Tärkeää on muistuttaa, että metsäpolitiikka on ja sen tulee pysyä kansallisissa käsissä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.58 Minna Reijonen ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi — sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta” mukaan Suomen tavoite on olla hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä saavutetaan hallitusohjelman mukaan nopeuttamalla muun muassa päästövähennystoimia. Hallitusohjelmaan on myös kirjattu, että päästövähennystoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana.

Perussuomalaisten eduskuntaryhmä ei voi allekirjoittaa eikä hyväksyä hallituksen harjoittamaa ilmasto- ja energiapolitiikkaa. Näin siksi, koska hallituksen harjoittama ylikireä sektoripolitiikka on tuonut mukanaan sekä maatalouden alasajon että elämisen, asumisen ja liikkumisen kallistumisen. Täten politiikan harjoittaminen on ollut kaukana muun muassa alueellisesta oikeudenmukaisuudesta. Ihme kyllä, tällä kaikella toiminnalla on myös ollut keskustapuolueen siunaus. Samaten on huomioitava, että selonteon mukaan eräät suuret taloudet ovat asettaneet hiilineutraaliustavoitteensa myöhemmäksi, esimerkiksi Kiina vuoteen 2060 ja Intia vuoteen 2070.

Arvoisa puhemies! Tulee myös muistaa, että Ukrainan sodan vuoksi huoltovarmuuden ylläpito, kansantalouden tasapainotus ja kokonaisturvallisuuden näkökulmasta tärkeän tuontiriippuvuuden vähentäminen edellyttäisivät lähivuosina metsävarojen ja peltoresurssein käytön huomattavaa kasvattamista. Asetettavat nielutavoitteet ovat tässä tilanteessa

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

vaikeat saavuttaa, ei pelkästään Suomelle vaan koko EU:lle. Tätä taustaa vasten maamme vihervasemmistohallituksen toimet maankäyttösektorilla ovat lähes edesvastuuttomia. Se kiristää ruuvia päästöjen suhteen edelleen maataloudessa, samoin kuin metsäsektorilla. Tämä viittaa siihen, että hallitus on tulkinnut maatalousalan tutkimustuloksia Suomelle haitallisesti, sillä eräiden tutkimusten mukaan merkittävimmät, nopeimmat ja suhteellisesti pienen toteutuspinta-alan vaativat päästövähennykset saataisiin muuttamalla turvepeltojen viljelykäytäntöjä. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä ei edelleenkään voi hyväksyä sitä, että esimerkiksi turvepeltoja ei voisi jatkossa viljellä.

Arvoisa puhemies! Niin ikään ryhmänä pidämme erityisen tärkeänä sitä, että esimerkiksi maa- ja metsätaloussektorin toimintaa maassamme ei liian kunnianhimoisilla päästövähennystavoitteilla vaikeuteta entisestään. On totta, että Suomessa maatalous kuormittaa jossain määrin vesistöjämme, mutta tätä ei kuitenkaan nykYTEKNIikat huomioiden tapahdu liiaksi, sillä erinäiset varotoimet ovat pudottaneet ravinnekuormitusta jo dramaattisesti. Luonnollisesti me perussuomalaiset jatkamme toimiamme sen eteen, että koko Suomessa pystytään myös tulevaisuudessa asumaan sekä harjoittamaan maataloutta ja maatalousyrittäjyyttä kattavasti. Samaten katsomme, että Suomen olisi mahdollista muuttaa turve uusiutuvaksi ja käyttää sitä paikallisesti lämmitykseen ja sähköntuotantoon.

Arvoisa puhemies! EU-toimielimissä on parhaillaan käsittelyssä useita komission esityksiä, mitkä liittyvät maamme metsiin ja metsätalouteemme. Perussuomalaiset eivät halua, että metsäsektori alana altistuu laajasti EU-esitysten sisältämälle sääntelylle, sillä metsäteollisuudella on suuri merkitys sekä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa että talouden ja työllisyyden vahvistamisessa. Puunjalostuksesta huolehtiminen on tärkeää perussuomalaisten sinivalkoiselle siirtymälle, taloudelle ja työllisyydelle, mutta se on myös tehokas keino huolehtia huoltovarmuudesta ja energiaomavaraisuudesta. Samaten Suomen metsäpolitiikan tavoitteet määritellään kansallisessa metsästrategiassa. Komissiolle ei saa antaa syytä ehdottaa lisää EU-tason sääntelyä metsien hoitamiseen. On pidettävä huoli, että jatkossa metsäsektori pysyy kansallisessa päätäntävallassa. Yleisellä tasolla perussuomalaiset katsovat, että Suomen päästövähennystavoitteet ovat ylimitoitettuja ja jo nykyisellään vaikeita saavuttaa.

Arvoisa puhemies! Suomen teollisuus on jo viestittänyt, että liiallinen kunnianhimotaso voi vaikeuttaa metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä Suomessa. Suomen linjan tulisi olla kaikessa teollisuutemme toimintaedellytyksiä varmistava, sillä suomalainen tehtaanpiippu on ilmastoteko. Tätä istuva hallitus ei ole huomioinut etenkin EU-päätöksenteossään, kuten edellä on todettu. Ei edes, vaikka puuston vuotuinen kasvu metsä- ja kitumaalla on lisääntynyt Suomessa aina vuodesta 90 lähtien 78 miljoonan kuutiometrin vuositasolta arvoon 107,8 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Lisäksi on outoa, että ojittamattomien soiden sitomaa hiilidioksidia ei huomioida LULUCF-asetuksen mukaisessa hiilinielulaskelmassa, ja se tulisikin sisällyttää mukaan siihen.

Arvoisa puhemies! Metsäpolitiikan avulla pyritään ohjaamaan metsänomistajien tekemiä valintoja ja metsien käyttöä yhteiskunnan kannalta toivottuun suuntaan. Kansainväliset painotukset vaikuttavat yhä useammin kansallisen politiikan sisältöön. Tähän olemme saaneet viime aikoina tottua etenkin EU:n ennallistamisasetuksen samoin kuin taksonomiankin osalta. Perussuomalaisten eduskuntaryhmä vaatii, että jatkossa kansallisesta edusta tulee huolehtia huomattavasti tiukemmin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heikkinen, Janne.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

15.04 **Janne Heikkinen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Moni tässä salissa muistaa, kun ilmasto- ja metsäkeskustelumme hiipi huoltakin aiheuttanut maankäyttöä koskeva kirjainyhdistelmä LULUCF. Tänäkin olemme keskustelemassa siitä, mitä uusi maankäyttösektorin kirjainyhdistelmä MISU, eli maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma, pitää sisällään. Maatalousmaan, metsätalouden ja muun maankäytön sisältävä ilmastosuunnitelma on jatkumoa maankäyttösektorin roolin paremmasta tunnistamisesta, kun torjumme ilmastomuutosta ja sopeudumme siihen.

Suunnitelman tavoite on sinänsä tärkeä. Meidän kannattaa edistää maankäyttösektorin ilmastokestävyyttä, sillä Putinin julma hyökkäyssota on osoittanut, miten Euroopan maat eivät ole perustaneet kasvuaan omiin uusiutuviin luonnonvaroihin. Onneksemme Suomi ei ole erehtynyt luomaan Saksan kaltaista halpaan venäläiseen energiaan perustuvaa talousihmettä, sillä se osoittautui kalliiksi ihmeeksi. Kestävän metsätalouden mahdollistaman viennin avulla olemme luoneet maahamme vaurautta, ja sen sivuvirrat ovat vahvistaneet energiantuotantomme omavaraisuutta.

Metsien hiilivaraston kasvu on vastannut merkittävästä osasta Suomen vuotuisten kasvihuonekaasupäästöjen sitomisesta. Selonteossa nielujen aikaansaamien poistumien edellytetään kasvavan jatkossakin. Maankäyttösektoria koskevat tavoitteet on asetettu sen ehtoilla. Emme kuitenkaan voi laskea hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista vain nielujen varaan, vaan päästöjä on vähennettävä. Tärkeintä on luopua fossiilisten käytöstä ja korvata fossiilisia raaka-aineita uusiutuvilla raaka-aineilla.

Arvoisa puhemies! Mitään politiikkaa ei tule tehdä lyhytnäköisesti, eikä myöskään nielupolitiikkaa. Suomen hiilinielut ovat suuret aktiivisen metsänhoidon ansiosta. Metsien hiilinielujen ennusteisiin liittyy kuitenkin epävarmuuksia etenkin, jos Suomeen saapuisi laajoja metsätuhoja myrskyjen, metsäpalojen tai tuholaiten takia. Riskejä voi kuitenkin pienentää hyvällä metsien ja metsäluonnon hoidolla.

Maankäyttösektorin ajankohtainen kysymys on myös komission ehdottama niin sanottu ennallistamisasetus. Asetuksen tavoite lienee sinänsä aivan oikea — luonnon monimuotoisuutta tulee vahvistaa — mutta asetus kuitenkin ei tunnista kansallisia eroja ja on vaikutusten arvioinniltaan täysin puutteellinen.

Arvoisa puhemies! Kokoomus ei hyväksy hallituksen myönteistä kantaa ennallistamisasetukseen. Hallitus kannattaa asetusehdotusta, vaikka se onkin halukas vaikuttamaan joidenkin yksityiskohtien korjaamiseen.

Kokoomus ei myöskään hyväksy sitä, että hallitus on jälleen laiminlyönyt ennakoivan EU-vaikuttamisen. Hallituksen olisi pitänyt selkeämmin, esimerkiksi huomautusmenettelyä käyttämällä, osoittaa asetusehdotusten rikkovan toissijaisuusperiaatetta eli sitä, että asia ensinnäkään kuuluisi EU:n toimivaltaan. Metsäpolitiikan on oltava kansallista.

Kokoomus kannattaa kustannustehokasta ja vaikuttavaa ilmastopolitiikkaa. Tehtävämme on turvata tulevillekin sukupolville Suomen puhdas luonto, joka tarjoaa maanviljelijöille, kalastajille ja metsänomistajille mahdollisuuden harjoittaa ammattiaan. Siten saamme terveellistä ja turvallista ruokaa pöytiin.

Maankäyttösektori on tuonut ja tuo edelleen leivän moniin suomalaisiin perheisiin. Se on myös huoltovarmuutemme kivijalka. Maatalouden kannattavuutta on parannettava ja metsien kasvu turvattava. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman yksi erittäin tärkeä osa liittyy ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Maanviljelijät ovat jo arjessaan nähneet ilmastomuutoksen vaikutuksia ja pyrkineet vähentämään niitä sekä sopeutumaan niihin.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Arvoisa puhemies! Maatalouden päästövähennystavoite tulisi saavuttaa siten, että maatalojen talous ja ruoantuotantomme omavaraisuus voivat samalla vahvistua. Parlamentaarinen maatalouden tulos- ja kehitysnäkymien arviointiryhmä on aloittanut työnsä, ja hyvä niin, sillä hallitus ei ole onnistunut kääntämään maatalouden näkymiä. Puheita on kyllä riittänyt, mutta myös tähän selontekoon kytkeytyy hallituksen tapa lykätä vaikeita päätöksiä seuraavalle hallituskaudelle. Esimerkiksi maankäytön muutosmaksun lainsäädännön lakiesitysluonnos on tässä selonteossa linjattu lähetettävän lausunnoille vaalisunnuntain jälkeisellä viikolla. Tavoitteiden asettamisen jälkeen olisi hyvä myös itse huolehtia siitä, että kunnianhimoiset tavoitteet saavutetaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Torniainen.

15.09 **Ari Torniainen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olin viime viikonloppuna taimikonraivaushommissa. En tehnyt sitä itseäni varten, vaan tulevia sukupolvia, esimerkiksi lapsenlapsiani Niklasta ja Saaraa, varten. Metsiä pitää uudistaa, hoitaa ja kasvattaa ajallaan, jotta tulevat sukupolvetkin voivat nauttia niistä. Suomi elää maasta ja metsästä: työtä ja toimeentuloa kotimaasta. Maat ja metsät tuovat myös huoltovarmuutta.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut maankäyttösektorimme toimintaympäristöön suuresti. Se on lisännyt kotimaisen metsähakkeen tarvetta ja vaikuttanut myös ruoantuotantoon. Suomella tulee olla kaikissa tilanteissa energiaa ja ruokaa omasta takaa.

Maatalouden kannattavuutta pitää parantaa. Peltojen tärkein tehtävä on tuottaa ruokaa. Suomessa tuotettu ruoka on maailman puhtainta. Ulkomaisia, fossiilisia polttoaineita pitää korvata kotimaisilla uusiutuvilla, ja toivottavasti niitä saadaan nopeasti. Kotimaista turvetta tarvitaan muun muassa huoltovarmuuden turvaamiseksi.

Maat ja metsät ovat myös iso osa ratkaisua päästöjen vähentämiseksi. Mitä paremmin metsä kasvaa, sitä enemmän se myös hiiltä sitoo.

Arvoisa puhemies! Suomi ei pärjää, jos pellot jätetään kylvämättä ja metsät hoitamatta. Kestävän tulevaisuuden rakentamiseen tarvitaan elinvoimainen Suomi. Ihmisten, palvelujen ja työpaikkojen keskittäminen veisi Suomea väärään suuntaan. Sillä tiellä tulisi ennen pitkää vilu ja nälkä, eikä päästöjäkään saataisi vähennettyä, kuten on tavoitteena. On taloudellisesti, sosiaalisesti ja luonnon kannalta järkevää rakentaa hajautettua yhteiskuntaa, yhteistä Suomea.

Hoidetut metsät ovat hiilinieluja, ja metsistä saamme myös uusiutuvaa raaka-ainetta fossiilisten tilalle. Hiilestä, öljystä ja muovista irti pääseminen ei kerta kaikkiaan onnistu ilman metsiämme. Siksi on käsittämätöntä, että EU on puuttumassa maan ja metsän käyttöön myös Suomessa.

Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen on vakava asia, johon tarvitaan ratkaisuja, mutta komission ennallistamisasetus olisi Suomelle niin haitallinen, ettei sitä voi hyväksyä. Pahimmillaan Suomessa pitäisi ennallistaa miljoonia hehtaareja, joista vesistöjen, metsien, soiden ja turvepeltojen osuus olisi suurin. Kyse olisi Suomen museoimisesta luonnon ennallistamisen sijaan. Lisäksi Suomi olisi yksi suurimpia maksajia. Päätösvalta metsistä kuuluu yksiselitteisesti jäsenmaille itselleen eli Suomessa suomalaisille.

Arvoisa puhemies! Kunnilla on merkittävä rooli maankäytön suunnittelussa. Kaupungeissa kannattaa kaavoittaa rakennusoikeuksia alhaalta ylöspäin, sillä se myös säästää maa-alaa ja lähiluontoa. Maata myllätään ja metsiä raivataan esimerkiksi väylä- ja muiden

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

rakennushankkeiden yhteydessä. On järkevämpää parantaa jo olemassa olevaa infraa kuin aina vain rakentaa uutta ja kallista.

Arvoisa puhemies! Päästöjen vähentämisellä on aina myös hintalappu, jonka maksaa usein joko maanomistaja tai julkinen sektori. Aivan liian vähälle huomiolle on jäänyt, että yrityksillä on tahtoa kompensoida hiilijalanjälkeä vapaaehtoisesti, yksityisellä rahalla. Esimerkiksi viljelijät ja maanomistajat voisivat myydä yrityksille tekemiään maankäytön päästövähennyksiä. Hiilimarkkinasta voisivat hyötyä maaseutu, yritykset ja ympäristö. Siksi keskusta on esittänyt niin kutsuttua hiilipörssimallia. Hiilimarkkinoita koskevia pelisääntöjä ollaan kehittämässä kokeiluhankkeiden kautta. Valmistelulla on kiire, sillä tällä hetkellä hiilimarkkinoilla toimitaan ilman yhteisesti sovittuja sääntöjä.

Arvoisa puhemies! Kauttaaltaan asuttu, maasta ja metsistä huolta pitävä Suomi on taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävä. Siksi meidän pitää rakentaa tasapainoisesti kehittyvää Suomea.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pitko.

15.15 Jenni Pitko vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Metsätalous on tuonut Suomelle suurta hyvinvointia. Tuolla hyvinvoinnin lisäyksellä on ollut ympäristön näkökulmasta hinta ja on vaarassa olla vielä suurempi. Olemme todella suurten kysymysten äärellä, kun keskustelemme maankäyttösektorin ilmastovaikutuksista.

Ministerin aloituspuheenvuoro lähti siitä, että meidän täytyy varmistaa sekä taloudellinen, sosiaalinen että ympäristöllinen kestävyys, ja siitä, että mikään näistä ei saa pettää. Yksi on kuitenkin pettämässä. Ison varjon tämän aiheen ympärille luo viime vuodelta saatu ennakkotieto siitä, että Suomen hiilinielut ovat romahtaneet. Hiilinielujen muuttuminen päästölähteeksi on todella hälyttävää, ja se on tapahtunut vielä äärimmäisen huonoon aikaan, sillä matkalla kohti hiilineutraaliutta ja sen jälkeen hiilinegatiivisuutta tulisi hiilinielujen kasvaa tasaisesti. Jos emme onnistu hiilinielujen palauttamisessa, se tarkoittaa yhä enemmän päästövähennyksiä. Ollaksemme rehellisiä itsellemme ja reiluja tuleville sukupolville on myönnettävä, että me tarvitsemme korjausliikkeen. Meidän täytyy muuttaa maankäyttömme tapoja sellaisiksi, että maankäyttösektori saadaan käännettyä nieluksi ja että sillä katetaan päästömme. Käsittelyssä olevan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman keinot, joilla saavutetaan kolmen megatonnin päästövähennykset, eivät riitä tätä kuromaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on metsien maa, ja metsiemme käyttö on aivan keskeinen asia, kun puhumme maankäyttösektorin päästöistä, nieluista ja hiilivarastoista. Metsien käyttö on ollut teollisen historiamme ajan tehokasta ja tuonut meille vaurautta. Tehokas puun käyttäminen on kuitenkin johtanut siihen, että sekä luonnon monimuotoisuus että hiilinielut ovat pulassa. Lähes kolmannes uhanalaisista lajeista elää metsissä. Vanhoja kirveen koskemattomia metsiä on jäljellä vain sirpaleita siellä täällä. Lukematon määrä soita on ojitettu ja kuivattu, ja samalla hakkuualueilta valuvat vesistöpäästöt ovat saaneet vesistöt rehevöitymään. Tarkoitus on ollut hyvä, mutta nyt on aika myöntää, että hinta on ollut liian kova.

Vähemmän metsäbiomassatonneja voi kuitenkin tarkoittaa enemmän euroja, jos onnistumme metsätalouden jalostusarvon kasvattamisessa ja kestävien, pitkäaikaisesti hiiltä sitovien tuotteiden kehittämisessä ja kysyntään vastaamisessa. On kuitenkin sanottava ääneen se, että hakkuita ei voida kasvattaa.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Arvoisa puhemies! Maatalouden toteutuneiden päästövähennysten vaatimattomuus ei ole maataloustuottajien syytä. Syy on meissä poliitikoissa. Maataloutta ohjaavat rakenteet, tuet ja politiikat eivät ole kannustaneet ilmastokestävään uudistumiseen. Maatalouden tukijärjestelmämme ei palkitse, vaikka tuottaja haluaisi tehdä osansa päästöjen vähentämiseksi.

Hyvä uutinen on kuitenkin se, että merkittäviä päästövähennyksiä maataloudessa on saavutettavissa ja vielä verrattain helposti. Ilmastosta huolehtiminen ei ole myrkyä kotimaiselle ruoantuotannolle, päinvastoin. Ilmastopäästöjä vähentäessä lisäämme myös resilienssiä, omavaraisuutta ja maatalouden sopeutumista kriiseihin. Myös meidän kansalaisten ympäristötietoisuus kasvaa, ja on tärkeää, että suomalaiset elintarvikkeet vastaavat tähän ajattelutavan muutokseen.

No, mikä on sitten se verrattain helppo keino, helppo ilmastotoimi maataloudessa? Kyse on turvepeltoista. Turvepeltojen pinta-ala on noin kymmenen prosenttia peltoalasta, mutta niiden päästöt ovat yli puolet kaikista maatalouden ilmastopäästöistä. Sellaisten turvepeltojen käytöstä poistaminen, joilla viljely on kannattamatonta, ja viljelykeinojen kehittäminen niillä turvepeltoilla, missä viljely on kannattavaa, on hyvä alku. Myös rajoittamalla uusien turvepeltojen raivaamista olemme jo aika pitkällä. Maanviljelyksessä olevien turvepeltojen päästöt ovat tosiaan 15 prosenttia Suomen kokonaispäästöistä. Sitä voi verrata liikenteen päästöihin, jotka ovat vastaavasti 23 prosenttia. Kummalla ne päästövähennykset ovatkaan helpompia?

Arvoisa puhemies! Maankäyttösektorin päästöihin vaikuttaa myös rakentaminen. Pidän tärkeänä nyt valmistelussa olevan maankäyttömuutosmaksun käyttöönottoa, jolla hillitään kaikkea metsän raivaamista, mikä ei ole aivan välttämätöntä, myös kaupungeissa.

Arvoisa puhemies! Hyvä päätöksenteko pohjautuu parhaaseen tieteelliseen tietoon. Toivon, että Suomen ilmastopaneelin hiilinielujen pelastamisohjelma otetaan pikaisesti valtioneuvoston työlistalle. Myös vanhat lait, kuten erityisesti metsälaki, on arvioitava ilmastonäkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Olemme päästöjen vähennyksessä hyvällä polulla, mutta ilman hiilinieluja emme kuitenkaan tule onnistumaan. Siksi olemme hyvin vakavan asian edessä. Tämä käsittelyssä oleva ohjelma ei vastaa ennakkotietona saatuun hälyttävään tilanteeseen ja Suomen hiilineutraalisuustavoitteen 2035 vaatimukseen. Tämä on vasta alkua. Työ jatkuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

15.21 **Mai Kivelä vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluammeko me hillitä ilmastokriisiä riittävän ajoissa, niin että maapallo pysyy elinkelpoisena? Kyllä haluamme. Silloin on myös selvää, että meidän on pystyttävä päättämään riittävästä ilmastotoimista. No, tänään me käsittelemme sitä, kuinka pääsemme maankäytön osalta tavoitteeseen ilmastokestävyydestä, johon me olemme jo sitoutuneet ja jonka me olemme jo lakiin vie-neet. Kyse on siis yksinkertaisesti siitä, että me pidämme kiinni jo sovitusta tavoitteesta tehdä Suomesta hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen sen jälkeen.

Jotta kasvihuonekaasujen määrä ilmakehässä vähenee, on saatava päästöt alas ja nielut ylös. No, selonteossa on esitelty toimenpiteitä ilmastokriisin ratkaisemiseksi maankäytön eli metsien, peltojen ja soiden osalta. On kuitenkin heti sanottava, että vasemmistoliitto olisi ollut valmis lisäämään useita vielä vaikuttavampia toimia mukaan, sillä jos riittäviä toi-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

mia esimerkiksi nielujen vahvistamiseksi ei tehdä, päästöjä pitää vähentää vielä enemmän jossain muualla, eivätkä lisävähennykset esimerkiksi liikennesektorilla tule olemaan yhtään sen helpompia. Lisäksi jos nielutavoitteesta jäädään jälkeen, joudutaan ostamaan nieluyksiköitä EU:n markkinoilta, ja se sitten vasta kalliiksi tulee. Eli kysyn: onko oikein, että meidän kaikkien yhteisillä verovaroilla sitten jouduttaisiin kustantamaan näitä nieluja heikentävien yritysten voittoja?

Arvoisa puhemies! Suomen hiilinielut kukoistavat tai kaatuvat metsien mukana. Metsien suojelua tulee lisätä erityisesti Etelä-Suomessa ja metsänhoidon tapoja monipuolistaa. Suosta ojitetuissa metsissä tulee palata eri-ikäisiä puita hyödyntävään metsätalouteen.

Sanotaan nyt ihan suoraan: kaikki muu on näpertelyä, jos hakkuumäärät nousevat yli kestävä tason. Näin tapahtui viime vuonna, kun lisääntyneet ja aikaistuneet hakkuut käänsivät maankäyttösektorin ensimmäistä kertaa hiilinielusta päästölähteeksi. Metsiin siis sitoutuu edelleen enemmän hiiltä kuin sieltä poistuu, mutta nyt metsät eivät riittäneet kattamaan muun maankäytön päästöjä.

Ilmastopaneeli viestii, että nyt on otettava käyttöön kaikki keinot nielujen vahvistamiseksi. Myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla esittää tuoreessa raportissaan, että Suomessa tulisi varautua mahdollisuuteen hakkuukertymien laskusta.

Nyt meidän täytyykin miettiä kaikki ne keinot, joilla elintärkeä metsän nielu saadaan suojeltua. Se, mitä nyt tarvitaan, on hiilinielujen pelastusohjelma. Oletteko te muut puolueet tähän valmiita? Yhteisten metsiemme osalta tärkeää on myös arvokkaiden metsien suojelu valtion mailla ja Metsähallituksen tuloutustavoitteen alentaminen. Metsälakiin tulisi palauttaa vaatimus tietystä iästä tai järeystä, ennen kuin metsän voi kaataa. Maanomistajille pitäisi luoda taloudellinen kannustin pidentää metsän kiertoaikaa. Ja muistutan: nämä siksi, että ilmastokriisin hillitseminen vaatii meiltä riittäviä toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Suomi on syntynyt suolle, me olemme suomaa. Aiemmat raivaajat iskivät kuokan soihin sekä peltomaan että metsän takia ja näin tavoittelivat leipää lasten suuhun, rakensivat perustukset hyvinvointivaltiolle. No, sittemmin ilmastotiede on kertonut, että turvemaiden käyttö pahentaa ilmastokriisiä. Nyt soiden raivauksen sijaan juuri ilmastokriisin ratkaisu on meidän lapsistamme huolehtimista. Vaikka Suomen pelloista vain kymmenen prosenttia on turvemaita, syntyy siellä yli puolet päästöistä. Esimerkiksi turvemaiden raivauksen estämällä, pohjaveden tasoa korottamalla, maan multavuutta parantamalla ja talviaikaisella kasvipeitteisyydellä ilmastopäästöjä voidaan vähentää.

Myös kivennäismailla ja koko ruokajärjestelmässä tarvitaan toimenpiteitä. Yksi syy, miksi uutta peltomaata raivataan edelleen, on tarve saada karjan lanta levitettyä. Järkevämpää olisi panostaa kasviproteiineihin ja biokaasuun ja ottaa käyttöön pellonraivausmaksu, joka onkin valmistelussa.

Arvoisa puhemies! Vain oikeudenmukainen ilmastopolitiikka voi onnistua. Sellaista vaihtoehtoa ei kuitenkaan ole, että tehtäisiin vähemmän. Vastuu riittävästä keinoista on meillä tässä ja nyt.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Norrback.

15.26 Anders Norrback r (ryhmäpuheenvuoro): Kiitos, ärade talman! Vår målsättning är att Finland ska nå klimatneutralitet fram till 2035. Det är ett ambitiöst mål som involverar hela samhället. Sällan har det här i riksdagens plenisal talats så mycket om klimat och vår gemensamma framtid som under den här regeringsperioden, och det har varit värdefullt. Vi

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

har skapat en gemensam lägesbild och fattat beslut om den gemensamma vägen framåt. Det är så vi skapar förändring i stor skala.

Arvoisa puhemies! Tänään keskustelemme maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta. Siinä käsitellään maatalousmaata, metsätaloutta ja maankäytön muutoksia koskevia ilmastotoimia. Monia toimia on jo aloitettu, kuten esimerkiksi joutoalueiden metsitys ja suomettien tuhkalannoitus. Tulevien hallitusten tehtävänä on jatkaa näiden toimenpiteiden toteuttamista kestävällä ja oikeudenmukaisella tavalla. RKP osallistuu tähän.

Ärade talman! För att uppnå det som är bäst för oss alla är det väsentligt att vi har med oss markägarna, som stöder de åtgärder vi föreslår. Det är nödvändigt att vi tillsammans arbetar för en klimatneutral framtid, med sporrande ekonomi och nya innovationer. Vi har i Finland en hög nivå på trovärdigheten och tilliten till våra myndigheter. Det är ytterst värdefullt, och det ska vi värna om. När vi gör ingrepp i människors vardag måste vi ha alla med. Därför anser vi i SFP att alla åtgärder som planeras ska förankras väl, både i samhället och hos de som direkt påverkas av åtgärderna. Medborgarna har rätt att i tydliga ordalag och i god tid förstå vad åtgärderna handlar om och hur de på bästa sätt kan förbereda sig för dem. Äganderätten ska alltid respekteras.

Arvoisa puhemies! Työ ilmastotavoitteidemme puolesta jatkuu EU- tasolla. Suomen näkökulmasta on tärkeää, että jatkamme maamme metsistä puhumista ja kerromme niiden tärkeydestä sekä maamme ilmastotavoitteiden että elinkeinoelämän kannalta. Myös tältä osin tarvitaan laajaa ymmärrystä vuosittaisesta vaihtelusta, ja hätiköityjä johtopäätöksiä yksittäisten muuttujien perusteella tulee välttää. Se, miten paljon Suomen metsät sitovat hiiltä, vaihtelee koko ajan luonnollisista syistä, kuten esimerkiksi säästä johtuen. Tähän vaikuttavat myös muun muassa metsän ikä ja se, milloin ja miten sitä hakataan. Valinnat on tehtävä laajan ja kattavan tiedon perusteella.

Yhteisen tulevaisuuden puolesta tehtävässä työssä on tärkeää, että kaikki EU-maat kantavat vastuunsa. EU-tasolla ei tule käyttää Suomen hiilinieluja muiden maiden päästöjen kompensoimiseen. Tavoitteena tulee olla päästöjen pienentäminen, ei niiden siirtely maiden ja maanosien välillä. Metsäpolitiikka on kansallista, ja sellaisena sen tulee pysyäkin.

Ärade talman! Jordbruket genomgår en historisk kris. Priset på energi, tillgången på gödsel, inflation och en icke-fungerande marknad slår hårt på de enskilda producenterna. För många kan åtgärderna för en klimatneutral framtid kännas tunga, rent ut sagt oöverkomliga. De flesta har inga ekonomiska möjligheter att göra stora investeringar. Även om det är nödvändigt att minska på kolutsläppen är det enkelt att förstå bonden. Därför anser vi i SFP att åtgärderna som vi vidtar måste vara rättvisa och hållbara, så att vi har inhemsk mat även i framtiden.

Ärade talman! Vi måste se helheten bättre än vi gör i dag och inte koncentrera oss på enskilda faktorer. Vi ska inte vara för svartvita i våra åsikter, utan vi ska kunna tala om både för- och nackdelar med vissa åtgärder. Vi är relativt överens i Finland om att exempelvis vindkraft är bra, och vi vill utveckla det. Samtidigt är det en realitet att för varje vindkraftverk vi bygger så hugger vi skog — enligt inofficiella uppgifter som jag har cirka 1,5 hektar per vindmölla. Vi måste kunna vidga vår syn och fatta beslut som är hållbara i det långa loppet. — Tack.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen.

15.31 **Antero Laukkanen kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pyydän lupaa saada puhua paikaltani.

Puhemies Matti Vanhanen: Saatte luvan.

Kiitos. — Arvoisa puhemies! Metsiltämme odotetaan jälleen ihmettä. Suomalaisten vaurastumisessa metsätaloudella on ollut aina suuri merkitys. Nyt metsien pitäisi tehdä käsittämättömiä ihmeitä: maastamme jopa täysin ilmastoneutraali kymmenessä vuodessa. Toivotaan, että näin tapahtuisi.

Ilmastosuunnitelmassa määritetään toimenpiteet, joilla maankäyttösektorille asetetut ilmastotavoitteet saavutetaan. Kristillisdemokraatit suhtautuvat LULUCF-sektorin tavoitteisiin tietyllä skeptisyydellä. Luontoa emme voi hallita samalla tavalla kuin voimme hallita sitä, paljonko fossiilisia käytämme. Maankäyttösektoriin liittyy suuria epävarmuuksia.

Kuten suunnitelmassa todetaan, nykyisellään metsätuhoja kohdistuu muutamaaan prosenttiin metsäpinta-alasta. Näin siis Suomessa — ja toistaiseksi. Meillä metsäpaloja on hyvin vähän, toisin kuin rajan takana. Palaneesta puusta riippuvaisten lajien diversiteetin kannalta liiankin vähän — kiitos tästä tiheän metsätieverkon ja palontorjunnan.

Ilmastomuutos lisää hyönteistuhoja, kenties myös sienitauteja, kuivuutta ja myrskyjä. Puulajit eivät sopeudu muuttuvaan ilmastoon hetkessä. Tästäkin syystä odotuksiin maankäyttösektorin hiilensidonnasta pitää suhtautua varauksella. Paineet lisätä maankäyttöä rakentamiseen, raiteisiin, tuulivoimaloille, sähkölinjoille ja kaivoksiin ovat kovat — tämä pitkälti vihreän siirtymän nimissä.

Arvoisa puhemies! Selonteossa alkutuotantoa tarkastellaan vain hiilinielujen näkökulmasta. Maataloudessa onkin suuri päästövähennys- ja hiilensidonnann potentiaali. Helposti silti unohtuu, että päätarkoitus ei ole toimia hiilinieluna vaan tuottaa meille ruokaa. Onko maatalouden tila ja hätähuuto meille kansanedustajille täällä tärkeää? Jos on, niin nyt se ei ainakaan näy maanviljelijälle sellaisena.

Ukrainan sodan myötä, ja jo ennen sitä, maatalouden tuotantopanosten hinnat nousivat merkittävästi. On turha odottaa viljelijöiltä investointeja ilmastotoimiin, jos tila sinnittelee kannattavuuden rajoilla ja viljelijät itse ovat aivan lopussa. On myös pidettävä huolta, etteivät ilmastotoimet lisää entisestään tilojen hallinnollista kuormaa.

Turvepellot on selonteossa mainittu useasti. Turvepellot muodostavat kymmenen prosenttia peltoalasta, mutta niiden päästöt ovat noin 60 prosenttia maatalouden päästöistä. Miksi turvepelloista on tullut niin iso ongelma? Miksi peltoa on viime vuosiin asti raivattu juuri pohjoisessa osassa maata, missä soita on paljon?

Ensinnäkin tilakokoja on ollut pakko kasvattaa, koska Suomen maatalous kilpailee EU:n yhteisillä ruokamarkkinoilla. Tuottajahinnat määräytyvät EU-alueen matalimman kustannustason perusteella. Pinta-alapohjaisen tuen ansiosta heikkotuottoistenkin turvepeltojen viljely on kannattavaa, vaikka satoa ei tulisi lainkaan. Turvemaiden päästöjä hillitään juuri näillä edustaja Orpon kuuluisiksi tekemillä kosteikkoviljelyn tuilla. Voidaan siis sanoa, että EU ratkoo LULUCF-asetuksella osin itse synnyttämiään ongelmia.

Turvepeltoihin liittyvä ongelma voi ratketa itsestäänkin, kun yhä useampi tila tekee konkurssin ja kuluttajat siirtyvät ulkomaisiin tuotteisiin. Silloin saamme syödä vaikkapa bra-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

silialaista ruokaa, jota ei ole tuotettu turvemailla vaan esimerkiksi entisessä sademetsässä. Kyllä tässä harjoitetussa turvepolitiikassa ei ole järjen häivää.

Komissio on arvioinut, että ennallistamisasetuksen kustannukset Suomelle olisivat 900 miljoonaa euroa vuodessa. Kiinnostaisi kuulla ministeriltä, mikä on ennallistamisasetuksen ja LULUCF-asetuksen ja muiden tulossa olevien vaateiden yhteisvaikutus luonnonvarasektoriin ja Suomen talouteen.

Metsäpinta-alaa nakeretaan myös kaupungeissa. Vihreä infrastruktuuri, lähiluonto, ei ole vain esteettinen asia — kyse on myös terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä. Tutkijat ovat esittäneet, että urbaania vihreää tulisi olla vähintään 50 neliötä asukasta kohden. Hiilensidonnan näkökulmasta kaupunkiluonto ei ole merkittävää mutta hyvinvoinnin ja luontosuhteen syntymisen kannalta sitäkin tärkeämpää. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harkimo.

15.36 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! On tärkeää, että edistämme vihreää siirtymää ja kestäväää kasvua. Tämän tulee tapahtua luomalla mahdollistava toimintaympäristö. Meidän tulee huolehtia omasta edustamme. Pidän tärkeänä, että teemme päätöksiä, jotka ovat oikeassa suhteessa ilmasto- ja ympäristökeskusteluun ja tutkimuksen nykytilaan.

Metsien merkitys meille on korvaamaton niin taloudellisessa mielessä kuin hyvinvoinnin kannalta. Koska Euroopan unionin vaikutus metsäpolitiikkaamme on huomattava, on myös Suomen vaikutusvalta EU:ssa oleellista ilmastokeskusteluille. Hyvänä esimerkkinä tästä on metsät, jotka olemme suojelemassa kuoliaaksi ennallistamisasetuksen myötä.

Metsätalouden ja teollisuuden merkitys Suomen kansantaloudessa on suuri. Niin kuin selonteossa todetaan, yli 80 prosenttia Suomessa toimivan metsäteollisuuden käyttämästä raaka-aineesta on 2010-luvulla korjattu kotimaisista yksityismetsistä. Metsätalousmaasta yksityishenkilöiden omistuksessa on noin 52 prosenttia. Yksityiseen omaisuuteen ei tule puuttua rajoittavasti vaan kannustavasti. Jos raaka-ainetta ei saada kotimaisista metsistä, tuodaan se muualta, eikä tämä ole kenenkään etu. Vai onko hallituksen tavoitteena ajaa alas suomalainen metsäteollisuus?

Arvoisa puhemies, ärade talman! Maatalous on tärkeää omavaraisuudellemme. Energian, lannoitteiden ja rehun hintojen noustessa moni viljelijä on joutunut ahtaalle, osa jopa joutunut lopettamaan toimintansa kannattamattomana. Vaikka tilamäärän vähenemisellä ei valtioneuvoston selonteon mukaan ole ollut merkittävää vaikutusta tuotannon määrään, on trendi kuitenkin huolestuttava. Yritysten lukumäärän väheneminen kertoo, etteivät markkinat ole kannattavat. Vaikka tehokkuus on yritystoiminnalle tärkeää, liika keskittäminen on vaarallista, sillä se on riskialttiimpaa muutoksille ja sairauksille. Uusia viljelijöitä tarvitaan ja alan houkuttelevuutta tulee lisätä, jotta meillä on myös tulevaisuudessa kotimaista ruoantuotantoa.

Aidosti tuottavaa maataloutta tulee tukea. Investointeihin tulee kannustaa. Yksi poliittinen ratkaisu on, että jos maataloustuottaja investoi voitostaan, voitosta ei tarvitsisi maksaa veroa.

Muutokset tapahtuvat merkittävien investointien kautta. Yritykset luovat ratkaisuja ja kasvua. Siksi rajoitusten sijaan yritysten toimintaympäristöä tulee vahvistaa niin, että se kannustaa investoimiseen.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Meillä Suomessa eläinten hyvinvointia pidetään tärkeänä ja tuotantoeläinten olosuhteet ovat verrattain hyvät, vaikka paljon on vielä tehtävää. Ruokaturvallisuus on korkealla. Säätelymme on paikoin tiukempaa kuin Euroopan unioni vaatii. Tämä tulisi huomioida myös kilpailutuksessa, jotta kotimaiset tuottajat pärjäävät. Ei ole mitään järkeä, jos nostamme tuotantokustannuksia Suomessa vaatimalla kotimaisilta tuottajiltamme enemmän, mutta ostamme ulkomaista, koska se on halvempaa.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Infrastruktuurin rakentamiseen liittyviin hankkeisiin liittyy paljon yhteiskunnallisia hyötyjä, eikä niiden välttäminen siten ole järkevää. Ympäristö tulee kuitenkin huomioida hankkeita suunniteltaessa. Rakentamisen tulee tukea kestävä kehitystä. Merkittävää ilmastotavoitteiden saavuttamiselle on rakennusten hiilijalanjäljen huomioiminen koko elinkaaren ajalta. Energia- ja materiaalitehokkuus on paitsi tärkeää ilmaston kannalta myös järkevää pitkäaikaisesti. Rakennusalan yrityksille vihreä siirtymä tarjoaa mahdollisuuksia vähähiilisten rakennusmateriaalien ja älykkään rakentamisen kysynnän kasvaessa. Jälleen investointien merkitys korostuu.

Materiaalivalinnat ovat tärkeitä paitsi ympäristön myös terveyden kannalta. Liian usein tulee vakavia sisäilmaongelmia. Ekologisesti kestävä ratkaisu voivat olla myös terveyttä ylläpitäviä. Hyvänä esimerkkinä tästä on esimerkiksi hirrestä rakennetut päiväkodit.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Ilmastotoimet maankäyttösektorilla ovat tärkeitä kestävä kehityksen takaamiseksi. Puhdas luonto ja luonnonvaramme ovat rikkaus, joita tulee vaalia myös tuleville sukupolville. Ilmastotoimien suhteellisuutta tulee kuitenkin tarkastella, eikä kilpailukykyämme tule vääristää. Yritykset osaavat pelata ja investoida, kunhan toimintaympäristö sen mahdollistaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kurvinen, kolme minuuttia.

15.41 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen: Arvoisa herra puhemies! Kiitos erittäin monipuolisesta ryhmäpuhekierrroksesta, mikä osoittaa sen, että tämä tulee olemaan vaalikausista ja hallituksista riippumatta yksi isoimpia asioita myös Suomen politiikassa, niin kuin kaikkien valtioiden politiikassa: millä tavalla me laitamme kuntoon tätä luontokriisiä ja ilmastokriisiä, minkä ihmiskunta kohtaa, ja samaan aikaan miten huolehdimme väestön hyvinvoinnista ja miten huolehdimme omasta taloudestamme.

Olin tulkitsevinani, että täällä oli vähän niin kuin kolmen tyyppisiä puheenvuoroja. Oli niitä, keiden mielestä tämä ilmastosuunnitelma on aivan liikaa, ja sitten oli niitä, joiden mielestä tämä on aivan liian vähän, ja sitten oli tämä keskilinja, ja varmaan mikään valtava yllätys ei ole, että itseäni miellytti eniten tämä keskilinjaa ajattelu. Onhan todettava se, että tämä suunnitelma on todella kunnianhimoinen, niin kuin on koko Suomen 2035-ilmasto-neutraalisuustavoite. Se on erittäin kunnianhimoinen, ja voisin ehkä sanoa sillä tavalla niihin arvioihin, että tämä on liian vähän, että laitetaan nyt edes nämä nykyiset suunnitelmat täytäntöön. Silläkin päästään aika pitkälle ja ollaan siinä Euroopan ja maailman kärkeä.

Lisäksi voin kyllä yhtyä ainakin edustaja Harkimon puheenvuoroon siitä, että kyllä me tarvitsemme yritysten investointeja ja innovaatioita, että me saamme rakennettua puhtaampaa tulevaisuutta. Me ollaan päästy haposateista eroon. Minkälaisessa kunnossa meidän järvet, joet olisivat, jos meillä olisi sellainen jätevesien käsittely, mikä meillä oli joskus 50—60 vuotta sitten? Eli kyllä teknologia, investoinnit, talouden kehitys on se, millä me rakennetaan puhtaampaa tulevaisuutta.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Arvostan edustaja Eskelisen näkemystä siitä, että meidän tulisi keskittyä sellaisiin toimenpiteisiin, millä on laaja yhteiskunnallinen hyväksyttävyys, ja niitä on tähän ohjelmaan ja tähän suunnitelmaan pyritty löytämään.

Hieman kummeksu in edustaja Reijosen puheenvuoroa. Tuli sellainen kuva, että perussuomalaiset ovat sitä vastaan, että me parannamme meidän metsiämme, että perussuomalaiset ovat sitä vastaan, että me parannamme metsien lannoitusta, joutomaiden metsitystä. Eikö se, että meidän metsät kasvavat paremmin, ole positiivinen juttu suomalaiselle maaseudulle ja metsätaloudelle? Minusta on.

Täällä tuli jonkin verran kritiikkiä siitä, että hallitus ei ole vaikuttanut ennakkoon esimerkiksi ennallistamisasetukseen. Tämä ei pidä paikkaansa. Kesäkuussa hallituksen EU-ministerivaliokunta otti ennallistamisasetukseen erittäin selkeän ja vahvan ennakkokannan, joka velvoittaa kaikkia ministereitä omassa EU-edunvalvonnassaan.

Kommenttina edustaja Laukkasen kysymykseen siitä, mitä mieltä olen näistä EU-aloitteista, sanon sen suoraan, että mielestäni tällaisenaan tämä komission ehdotus niin sanotusta ennallistamisasetuksesta on kohtuuton Suomelle. Tällaisenaan sitä ei voi Suomelle minun mielestäni hyväksyä.

Ennakkoeidunvalvonnan kannalta totean myös, että toissa päivänä olen ollut perustamassa neljän EU-maan For Forests -ryhmää, joka alkaa entistä voimakkaammin pitää kestäväää metsätaloutta esillä Euroopan unionissa.

Lisäksi, puhemies, olin erittäin tyytyväinen siihen, että eduskunnassa on laaja yhteisymmärrys siitä, että metsäpolitiikan pitää olla kansallisissa käsissä, kuten se EU-perussopimusten mukaan onkin, ja näin on hyvä olla jatkossakin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Ohisalo, kolme minuuttia.

15.45 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Aluksi kiitos ministeri Kurviselle ja maa- ja metsätalousministeriölle itse asiassa kaikkien aikojen ensimmäisen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman valmistelusta.

Työn taustallehan on tuotettu erittäin tärkeää tietopohjaa siitä, miten maankäytön ja metsien päästöjä voidaan vähentää ja niiden nielua kasvattaa. Osana maankäyttösektorin ilmastotyötä on asetettu esimerkiksi valtion talousmetsille ensimmäistä kertaa hiilinielutavoite. Valtion turvemaiden käsittelyssä pyritään ilmastoystävällisyyteen pohjavesipinnan nostamisella ja ennallistamistoimilla. Jatkossa 25 prosenttia kaikista valtion maiden uudistushakkuista tehdään peitteellisinä.

Arvoisa puhemies! Uuteen ilmastolakiin kirjattu hiilineutraalius edellyttää, että päästömme ja nielumme ovat yhtä suuret vuonna 35. Päästöjen vähentämisen rinnalla meidän tulee siis vahvistaa nielujamme. Olemme kuitenkin saaneet vakavia uutisia siitä, että ennakkotietojen mukaan maankäyttösektorimme on ensimmäistä kertaa muuttunut nielusta päästölähteeksi. Tämä tilanne olisi Suomen hiilineutraaliustavoitteen mutta myös EU-velvoitteidemme saavuttamisen kannalta vakava asia.

Nyt käsittelyssä oleva maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma on valmisteltu aikaisempien nielukehityksen ennusteiden perusteella vastaamaan vähintään kolmen miljoonan tonnin nielun kasvua. Aiemmissa ennusteissa nielun oletettiin olevan ilman lisätoimia 18 miljoonan tonnin uralla. Uusien tietojen valossa tämä kolmen miljoonan tavoite uhkaa jäädä riittämättömäksi.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Tämän vuoksi hallitus päätti jo kesällä käynnistää loppuvuodesta valmistuvan selvityksen nielujen romahtamisen syistä sekä ensi vuonna valmistuvan selvityksen metsälain uudistustarpeista ilmaston näkökulmasta. Lisäksi käynnistimme heti työn metsän raivausmaksun käyttöönoton valmistelemiseksi ja lisäsimme tukia ilmastoystävälliseen metsänhoitoon. Jos budjetti täältä ulos tulee, niin nämä tuet yli tuplaantuvat.

Näillä toimin saamme vahvistettua tietopohjaa ja pääsemme nielujen korjaamisen polun alkuun. Samalla on selvää, että maankäyttösektorin ilmastotyön vahvistaminen tulee olemaan tulevaisuuden polttavimpia ilmastopolitiikan kysymyksiä, joka meidän on yhdessä välttämätöntä ratkaista. Kestävä nieluista huolehtiminen on niin ilmastotyön kuin kestävä metsänkäytön etu.

Puhemies Matti Vanhanen: Mennään nyt vastauspuheenvuoroihin. Niitä erityisesti ryhmäpuheenvuorojen pitäjille. — Edustaja Heikkinen.

15.48 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennallistamisasetuksessa on tarkoitus museoida luonnonmukaiseen tilaan jopa kahdeksan miljoonaa hehtaaria maamme pinta-alaa — rajuimpien skenaarioiden mukaan. Tämä tarkoittaisi pahimmillaan neljännestä koko Suomesta. Komission mukaan ennallistamisen hyödyt ovat yli kymmenkertaiset suhteessa kustannuksiin.

Osaisivatko arvoisat ministerit, Ohisalo tai Kurvinen, kertoa meille, mikä on se kaava, jolla Suomi saa miljardilla kymmenen takaisin, kun suomalaista ruoantuotantoa ja metsien käyttöä ryhdytään ajamaan alas?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Torniainen.

15.48 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kotimainen ruoka ja kotimainen metsänhoito ovat todella tärkeitä meille suomalaisille, ja ne tulee pitää myöskin kotimaisessa suomalaisessa päätösvallassa nyt ja tulevaisuudessa. Metsäpolitiikka on äärimmäisen tärkeä asia. Suomi elää metsistä, ja sen takia sitä halutaan edelleen viedä vahvasti eteenpäin. Itse uskon, että kyllä suomalaiset — kun puhutaan ilmastoasioista — tekevät oman osuutensa, mutta Suomi ei voi yksin pelastaa koko maailmaa. Siksi tarvitaan myöskin muiden maiden tekoja.

Arvoisa puhemies! Ministeri Kurvinenkin otti esille myöskin mahdollisuudet maataloudessa, ja siksi keskusta on esittänyt niin kutsuttua hiilipörssimallia, jossa sekä maanviljelijät, maatalous että myös yritykset hyötyisivät asiasta. Haluan vielä oikeastaan kuulla ministeri Kurvisen näkemyksen, ja miksei ministeri Ohisalolta myöskin, tähän asiaan. Voisiko tätä asiaa viedä eteenpäin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pitko.

15.50 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos emme onnistu kasvattamaan maankäyttösektorin hiilinieluja vuoteen 2030 mennessä, tarkoittaa se, että meidän täytyy vastaavasti tehdä paljon suurempia päästövähennyksiä. Me olemme kirjanneet tässä eduskunnassa lakiin, että me olemme hiilineutraaleja vuonna 2035. Se on toteutettava. Halusi valita keskilinjan tai minkä linjan tahansa, tämä on fakta. Kolme megatonnia, mitä tässä ohjelmassa esitetään, ei riitä näillä näkymin kattamaan näitä päästöjä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Me tiedämme, että helpoimmat keinot liittyvät sinne turvepeltoihin. Meidän tulisi poistaa käytöstä ne turvepellot, mitkä ovat kannattamattomia tällä hetkellä — niitä on olemassa — ja ennallistaa ne. Niissä, mitkä ovat kannattavia viljelyssä, pitäisi kehittää viljelytekniikoita, se on hyvä asia ja hyvä linja. Myös esimerkiksi tämä maankäyttömaksun ottaminen käyttöön niin, että turhaan ei uutta turvepeltoa raivattaisi ruoantuotannolle, on kuitenkin hyvä keino. On helppo sanoa, että turvepeltoihin ei saa koskea, mutta miten me korvataisiin nämä päästöt? Se on vaikeampaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivelä.

15.51 Mai Kivelä vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaankin, nyt ei käsitellä sitä, olemmeko me sitoutuneita näihin tavoitteisiin tai minkäkokoinen uhka tämä ilmastokysymys on, vaan nyt keskitytään siihen, että löydetään ne riittävät toimet. Tähän sisältyy myös riittävät toimet nielujen osalta.

Itse ehkä toivoisin kuulevani vielä ministereiltä siitä, millä tavalla tämä nielujen pelastusohjelma nyt tulee etenemään. Millä tavalla arvioidaan tilannetta ja tullaan sitten sopimaan näistä tarvittavista lisätoimista?

Sitten kun täällä puhuttiin siitä, kuinka päästöillä on hintalappu, niin kyllä itse haluaisin muistuttaa, että kyllä myös silläkin on sitten hintalappu, jos näissä nielutavoitteissa ei pysytä, eli näillä nieluoroikeuksilla on hintalappu. Ilmastopaneeli on sanonut, että pahimmillaan me joudutaan maksamaan jopa seitsemän miljardia, ja nämä ovat sitten yhteisistä varoista meneviä kuluja. Itse en pidä oikeudenmukaisena sitä, että me ajateltaisiin päättäjinä niin, että no kyllä veronmaksajat sitten maksavat, jos jotkut toiset yksityisesti meidän nieluja käyttävät liikaa.

Maatalouden puolelta sanoisin, että... — Ylitin ajan, pahoittelut. En jatka enää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laukkanen.

15.53 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaikki me haluamme hiilineutraalin Suomen, ja maailmankin, mutta millä hinnalla ja millä keinoilla?

Täällä edustaja Kivelä mainitsi, että muun maankäytön päästöt syövät kaiken ilmastotoimien tuoman hyödyn — juurikin näin. Voisimme pohtia yhdessä, mitä tämä Suomen uudelleen rakentaminen muutamaan kasvukeskukseen tulee meille maksamaan. Kuinka paljon päästöjä tämä uudelleenrakentaminen tuottaa? Se syö kaiken tämän hyödyn, mitä ilmastotoimilla saavutetaan.

Olen kysynyt erilaisilta ammattilaisilta, onko kukaan laskenut Suomessa, mitä tämä uudelleenrakentaminen tällä volyymilla tällä hetkellä tuottaa ilmastopäästöjä. Sellaista laskelmaa ei ole. Siinä olisi ministeriölle hyvä työrupeama.

Espoossa kaadetaan nyt metsiä kaupunkialueelta sellaista vauhtia ja rakennetaan tornitaloja semmoiseen vauhtiin, että päästöt ovat varmasti suuremmat kuin mitä Espoo onnistuu säästämään omilla ilmastotoimillaan. Tämä ei ole kestävää kehitystä. [Ari Torniainen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Sjöblom.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

15.54 Ruut Sjöblom kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastomuutos on maailmanlaajuinen ongelma, ja sen torjuminen vaatii vähäpäästöisiä ratkaisuja ja laajalaisia muutoksia sekä muutokseen sopeutumista kaikilla yhteiskunnan eri alueilla. Maankäyttösektori on yksi niistä.

Yksi merkittävä asia, jolla pystyisimme valtion tasolla saamaan vaikutuksia aikaiseksi lyhyelläkin aikavälillä, on huomion kiinnittäminen julkisiin hankintoihin. Hankinnat ovat vuositasolla noin 47 miljardia euroa. Jos haluamme saavuttaa tavoitteemme hiilineutraalista Suomesta, on hankintoihin saatava mukaan ekologiset kriteerit ja esimerkiksi hiilijalanjäljen käyttäminen kriteerinä. Ne löytyvät laista vapaaehtoisina mahdollisuuksina, mutta ne pitäisi säätää velvoittaviksi. Tämä motivoisi niin maankäyttösektorilla kuin muillakin aloilla yrityksiä panostamaan ekologisuuteen ja toisaalta jo nyt matalaan hiilijalanjälkeen panostaneita yrityksiä osallistumaan kilpailutuksiin ja saamaan realistiset mahdollisuudet myös tavoittaa ja voittaa niitä. Tutkimusten mukaan yrittäjät kokevat vastuullisuuden hyvin tärkeäksi. Halvin hinta pääkriteerinä ei ole enää tätä päivää.

Puhemies Matti Vanhanen: Rydman.

15.55 Wille Rydman wr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan sisältyy uutena asiana selonteossa esille nostettu maankäyttömaksu, joka määrättäisiin toimijoille, jotka muuttavat metsämaata rakennetuksi maaksi tai peltoalaksi.

Pidän tätä aika ongelmallisena sekä markkinatalouden näkökulmasta yleisesti että vallitsevasta turvallisuuskäsitelmästä käsin. Tilanteessa, jossa Venäjän aloittaman hyökkäyssodan johdosta Suomen on ehkä turvauduttava aiempaa enemmän kotimaiseen puuhun ja jossa kannetaan huolta ylipäätyäkkin meidän huoltovarmuudestamme, omavaraisuudestamme, pidän tällaista maksua, jolla vaikeutettaisiin kotimaisen puun käyttöä tai metsämaan muuttamista peltoalaksi, huoltovarmuuden näkökulmasta aika ongelmallisena. Kysyisinkin ministereiltä: ollaanko tätä maankäyttömaksuasiaa mahdollisesti harkitsemassa uudelleen johtuen tästä vallitsevasta turvallisuuspoliittisesta tilanteesta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sipilä.

15.56 Juha Sipilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Päästöjen vähentämisessä ja hiilensidonnassa vapaaehtoisten markkinoiden roolia on vähätelty. Markkinaehtoisesti voidaan tehdä paljon, paljon enemmän. Viljelijälle voidaan maksaa siitä, että viljelytottumukset muuttuvat siihen suuntaan, että päästöt vähenevät tai saadaan hiilensidonta pelloilla aikaiseksi. Samoin vaikkapa käytöstä poistettujen turvesoiden ennallistaminen on myöskin sellainen tapa, mutta siitä voisi joku vapaaehtoisesti sitten maksaa korvauksen.

Vapaaehtoisen hiilimarkkinan ennustetaan kasvavan globaalisti sadan miljardin euron bisnekseksi ihan muutaman vuoden sisään, mutta meiltä puuttuvat pelisäännöt niin EU:sta kuin Suomesta. Hallitusohjelman mukaisesti myöskin kehysriihessä päätettiin, että Suomessa pilotoidaan ensin näitä pelisääntöjä ja sitten tätä hiilimarkkinaa, ja sovittiin, että se tehdään tämän vuoden loppuun mennessä. Olen äärimmäisen harmistunut siitä, että näin ei tule tapahtumaan. Olisin kysynyt ministereiltä: voidaanko vielä jotain tehdä sille, että pelisäännöt saadaan aikaiseksi pilotointia varten vielä tämän vuoden aikana?

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Turtiainen.

15.57 Ano Turtiainen vkk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Toteutetaan tämä selonteko tulee olemaan täysi katastrofi maassamme, niin luonnon monimuotoisuudelle kuin maatalouselinkeinolle.

Selonteossa todetaan kylmästi, että suosta raivatulla alueella kasvatetun nautakarjan liha tai nahka ei muka kelpaisi EU-markkinoille. Muun muassa tällä esityksellä ollaan pistämässä lihoiksi suomalaista perinnemaisemaa ja jopa ruokaturvaa. Suo, kuokka ja Jussi -ajoista lähtien elävä maaseutu on ollut nimenomaan lehmien ja lampaiden laidunnuksen tuottamaa perinnemaisemaa, jonka määrä tulisi nykyisinkin maksimoida. Erityisesti luomumääritelmän mukaista laidunnusta puoltavat hyönteiskannan monimuotoisuus, edelleen hyönteisten merkitys kasvien pölytykselle ja tästä edelleen lintukannan monimuotoisuus ja elinvoimaisuus.

Hyvä hallitus, samalla kun te maksoitte turpeennostokalustomme romutuksesta, te aloitte syyttämään miljoonia Finnfundin kautta Ruandaan, uuteen sadan megawatin turvevoimalaan. Nyt ihan oikeasti valoja päälle siellä hallituksessa. Tuetaan jo muutenkin ahdingossa olevia maatalousyrittäjiä eikä muuteta elävää maaseutua soistuvaksi joutomaaksi.

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko joutaa hylätä epäkelpona. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kurvinen.

15.59 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aloitan vaikka näistä hiilimarkkinoista. Olen täysin samaa mieltä kuin edustaja Sipilä, että tämä on loistava tapa edetä. Olen pahoillani siitä, että tämän vuoden loppuun mennessä sitä pilottia ei saada käyntiin. Meillä oli maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteinen pyöreän pöydän tilaisuus asiasta tässä syksyllä, ja asiaa työstetään eteenpäin, mutta saamani tiedon mukaan tälle vuodelle sitä ei vielä saada eteenpäin, mutta pyrin viemään sitä eteenpäin — en ole puolella vuodessa ihan kaikkia asioita ehtinyt tässä korjaamaan. Mutta olen samaa mieltä, että tämä on suuri mahdollisuus sekä parantaa juuri sitä hiilensidontaa, maankäyttösektorin toimintaa että lisätä sitten maaseutuelinkeinojen mahdollisuuksia.

Edustaja Rydmanille maankäyttömaksusta: On sovittu sillä tavalla hallituksessa, että nyt virkatyöryhmä selvittää tätä maankäyttömaksua, eli tätä raivausmaksua, ja se lähtee ensi keväänä lausunnoille, ja sitten seuraava hallitus ja eduskunta ratkaisevat, mitä sille asialle tehdään. Kysymys olisi maksusta, joka koskisi kaikkea raivaamista, ei vain pellon raivaamista vaan esimerkiksi juuri täällä kuvattua vaikkapa Helsingin ja Espoon kaupungin toimintaa, kun puistoalueita hävitetään vaikkapa infraa varten. Tämä on tosiaan sen osalta tilanne.

No sitten täällä nousi esille ennallistamisen kysymys. Siinä on mielestäni välttämätöntä se, että siinä on riittävästi, jos — huom. jos — tällainen ennallistaminen käynnistyy Euroopassa, kansallista liikkumavaraa, siinä jäsenvaltiot voivat itse katsoa, mitä luontokohteita sitten ennallistetaan, siinä on riittävästi joustavuutta ja kohtuuttomia kustannuksia ei tule yhdellekään jäsenvaltiolle. Lisäksi mielestäni pitäisi aiemmat ennallistamistoimet katsoa mukaan ja laskea ne mukaan. Meillä esimerkiksi Metso-ohjelma ja Helmi-ohjelma ovat sitä ennallistamista, eikä ole reilua, jos sitä ei huomioida riittävästi.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Vielä, puhemies, loppuun asia turvepelloista. Niiden puolesta ja vastaan on puhuttu täällä tänään salissa. Itse olen turvepeltojen puolella. [Puhemies koputtaa] Missään nimessä emme voi lopettaa maataloutta turvepelloilla. Noin 12 prosenttia Suomen peltoalasta on turvepeltoja. Jos niillä ei voi viljellä, se vaarantaa meidän ruokaturvamme, meidän huoltovarmuutemme, [Puhemies: Kiitoksia!] ja kun ilmastonmuutos etenee, turvepellot kestävät paremmin kuivuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Ohisalo, kaksi minuuttia.

16.02 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heikkiselle: Jotta kukaan ei nyt ymmärrä väärin, niin museothan ovat erittäin tärkeitä, mutta niillä ja metsillä ei ole nyt tässä keskustelussa mitään tekemistä keskenään, vaan kun puhumme tästä luonnon tilan parantamisesta, silloin on aidosti kyse siitä, että parannetaan eri elinympäristöissä sen luonnon tämänhetkistä, heikentynyttä tilaa. Ja tämä on välttämätöntä sen vuoksi, että Suomikaan ei ole onnistunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä, ja Suomihan on tähän sitoutunut jo vuosikymmenten aikana. Valitettavasti moni maa maailmassa on tässä epäonnistunut. Sen takia menemme tämän vuoden loppupuolella myös yhdessä YK:n biodiversiteettikokoukseen, jossa toivotavasti valtiot tulevat yhteen ja päättävät pysäyttää monimuotoisuuskadon vuoteen 30 mennessä.

Edustaja Rydmanille tässä edellä myös ministeri kommentoi tätä maksukysymystä. Jotta tosiaan metsäkatoa ei aiheutettaisi suotta, metsien raivaamisesta voitaisiin siis tällöin periä maksua. Mutta kyse on siitä, että oli kyse pellon raivaamisesta tai rakentamiseen liittyvästä raivaamisesta, siitä voisi tulla maksu, ja maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö tätä yhdessä valmistelevat, ja jää seuraavan hallituksen päätettäväksi, tuleeko tällainen maksu sitten lopulta käyttöön.

Edustaja Laukkaselle tästä rakennetun ympäristön kokonaisuudesta, josta ympäristöministeriö vastaa: Tämähän vastaa käytännössä lähes kolmasosaa meidän kaikista päästöistä. Eli kyllä näitä päästöjä seurataan siellä rakentamisen puolella hyvin tarkasti, ja jatkuvasti tehdään paljon toimia, jotta päästöjä saadaan madallettua. Yksi keskeinen keino tässä on puurakentamisen vahvistaminen. Silloin puu voi sitoa myös niissä rakennuksissa hiiltä itseensä pidempiä aikoja. Sen lisäksi tietysti entistä suurempaan rooliin nousevat myös esimerkiksi rakennusmateriaalien kierrätys ja kiertotalouden mukaan ottaminen tähän, eli se, että emme aina käytä uudestaan neitseellisiä resursseja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä, vastauspuheenvuoro.

16.04 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU vainoaa metsätalouttamme ja metsäteollisuuttamme.

EU:n kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä eli taksonomia-asetus voi johtaa siihen, ettei puunmyyjä saa ainuttakaan ostotarjousta. EU:n uusiutuvan energian direktiivillä kiellettäisiin energiapuun tukeminen siltä osin kuin energiapuun käyttö ylittää vuosien 2017—2022 keskiarvon.

EU:n ennallistamisasetus vaikuttaisi erittäin merkittävästi metsä- ja maatalouteen. Ennallistamistoimien piiriin kuuluvilla alueilla ei voitaisi jatkaa nykyistä toimintaa. Ehdotus

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

johtaa siihen, että noin 25 prosenttia Suomen pinta-alasta tulisi palauttaa luonnontilaan. Perustuslakimme turvaama omaisuudensuoja olisi uhattuna, kun tämä kaikki aiotaan säätää EU:n suoraan jäsenvaltioita sitovalla asetuksella, enkä usko, että nämä hiilikauppatoimet tähän ehtivät, ja ne voivat ratkaista [Puhemies koputtaa] vain vaatimattoman osan tästä asiasta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

16.05 Satu Hassi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kurvinen mietti, missä kunnossa järvemme olisivat, jos jätevesien puhdistustekniikka olisi samalla tasolla kuin joskus 60—70-luvun vaihteessa. Onneksi tekniikka on parempi, mutta ei se nyt ihan omalakista tekniikan kehitystä ole, joka on tilanteen parantanut. Siinä on tarvittu paljon lainsäädäntöä ja myöskin kansainvälisiä sopimuksia, että teollisuuden päästöjä on puhdistettu.

Meillä keskustelu hiilinieluista ja metsistä muistuttaa energiasta käytyä keskustelua noin 20 vuotta sitten, jolloin ilmastotavoitteita, hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteita, kuvattiin suureksi uhaksi teollisuudelle, työpaikoille, tulevaisuudelle. Onneksi on löydetty toimivia ilmastoratkaisuja, joilla myöskin saadaan vientituloja. Tämä lähestymistapa [Puhemies koputtaa] sopii myös maankäyttöön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

16.06 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Löysin tästä ilmastosuunnitelmasta jonkin asian, mistä olin kyllä samaa mieltä, ja se oli tämä turveperäisten metsien tuhkalannoitus. Se kuulosti erinomaisen järkevältä, koska se lisää puuston kasvua, hyödyttää teollisuutta ja työllisyyttä sekä lisää Suomen vientituloja ja hiilensidontaa. Juuri tällaisia keinoja meidän pitäisi käyttää.

Mutta sitten hieman ihmettelen, koska ruokaanhan pitäisi suhtautua, kuten ministeri sanoi, aika vakavasti — ja ruokaturvaan — ja jos me oikeasti lähдемme näitä järkeviä ja hyviä peltoja lahtaamaan ja vesittämään silloin, kun tulee kuivuus, niin en oikein ihan käsitä, kuinka paljon sillä on sitten tekemistä ruokaturvan kanssa, jota pidämme ykkösasiana. Mutta ilmeisesti sekin väistyy silloin, kun tulee joku vielä suurempi merkittävä asia.

Näitä hiilineutraaliteettivuosisilukuja voi tietysti itse kukin arvioida ja pistää paperille, mitä haluaa, mutta siinä on se vaara, että se valtio, joka liian nopeasti lähtee pyrkimään hiilineutraaliteettiin, maksaa kalliisti ja todennäköisesti investoi vanhenevaan tekniikkaan. Onko Suomessa oikeasti tätä mietitty? [Puhemies koputtaa] Ruotsi on tätä miettinyt, mutta vaikuttaa siltä, että Suomi ei.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.07 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan oikein edustaja Kiviranta omassa puheenvuorossaan kuvasi näitä EU-säädöksiä — LULUCF:ää, taksonomiaa, nyt ennallistamisasetusta. Niillähän selkeästi käydään — ohi sen, mitä on liittymissopimuksessa — suomalaisten ihmisten omaisuuteen kiinni. Omaisuuden suoja puretaan, elinkeinovapaus häviää.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Mutta tärkeintä, mitä Suomen hallituksen pitäisi tehdä joko nyt tai sitten välittömästi — jomminkummin, saa valita: pitää ensimmäisenä nämä väärät päästöluvut oikaista. Meidän päästötase on aivan väärin laskettu. Niistä 15 miljoonan tonnin päästöistä maksamme turhaan maksuja päästökaupassa. Sen arvo on noin miljardi vuodessa nykyisin, ja sitten, kun näillä omilla virheillämme teemme sen, että meillä eivät enää kotimaiset energiaraaka-aineet ole käytössä, niin käytännössä se johtaa siihen, että kaikki suomalaiset kodit, perheet, joutuvat ensi talvena sellaiseen kurimukseen, jota ennen ei ole nähty.

Ei ole mitään syytä meidän hävetä metsien hoitoa — niitä hoidetaan hyvin. Jos haluamme pitää nämä hiilitaseet kunnossa, niin hoidamme metsämme hyvin, niin kuin edustaja Eestilä sanoi, lannoitamme ne oikein [Puhemies koputtaa] ja saamme hiilitaseet kuntoon. Olemme käytännössä jo tänään hiilineutraaleja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.08 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Täällä ministeri kertoi, että on tähän EU:n metsätyöryhmään mennyt mukaan, ja tästä voi vain onnitella. On erittäin tärkeää, että tämmöinen For Forest -ryhmä on perustettu, ja tietysti tässä herrää huoli, että onhan teillä koko hallituksen tuki nyt näille toimille. Olen vähän ollut ymmärtävinäni mediasta — valitettavasti ministeri Ohisalo joutui jo lähtemään — että kaikki eivät olisi aivan tyytyväisiä. Mutta niin kuin täällä kollega Kiviranta kertoi, että kun komissiosta tulee nyt niin oikealta kuin vasemmalta erilaisia metsään liittyviä esityksiä, jotka myöskin menevät täysin metsään, niin on äärimmäisen tärkeää, että meillä on nyt sitten niitä maita, jotka ymmärtävät tätä metsätaloutta, niin että siellä on sitten yhtenäistä linjaa ja lähdetään hakemaan sitten myöskin torjuntaa näille esityksille.

Täytyy sanoa, että joskus tuntuu, että näissä metsäasioissa biologia unohtuu: siis että kasvava metsä sitoo hiiltä [Hannu Hoskonen: Juuri näin!] ja vanha metsä päästää hiiltä. Jotenkin tuntuu, että kun tämä perusasia ymmärrettäisiin, [Puhemies koputtaa] niin kaiken maailman nielukikkailut jäisivät vähän vähemmälle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Norrback.

16.09 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Framtidens energi är fossilfri. Det är bioenergi, det är solenergi, det är vindenergi, och någonting som vi inte vet vad det är.

Arvoisa puhemies! Tässä keskustellaan nyt käyttötarkoituksenmuutoksen maksusta. Ei kai nyt vain mene niin, että kun kuitenkin tuulivoimaan, aurinkovoimaan tarvitaan pinta-alaa, missä muutetaan maankäyttötarkoitusta, niin se maksu, jota suunnitellaan, tulee näihin? Se sitten hidastaa meidän muutosta, jos näin käy. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

16.10 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on ratkaistava, luontokato on pysäytettävä, maankäyttösektorin ilmastopäästöjä on vähennettävä, hiilinieluja ja -varastoja vahvistettava. Nämä ovat yhteisiä tavoitteita, joihin on tärkeää sitoutua. Tässä käsiteltävänä olevassa MISU-selonteossa asetetaan mitoituksia ja

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tavoitteita, mutta huomionarvoista on, että tämänkin selonteon osalta niin toimeenpano- kuin rahoitusvastuu on jäämässä seuraavalle ja seuraaville hallituksille.

Täällä on keskusteltu myös tästä ennallistamisasetuksesta, ja olen eri mieltä kuin ministeri siitä, onko Suomen kanta ollut selkeä. Hallituksen sisältä on kuulunut varsin ristiriitaisia viestejä tähänkin asiaan liittyen. Valtioneuvosto ei mielestäni ole myöskään onnistunut tarkoituksenmukaisella tavalla ennakkovaikuttamisessa. Ja nostan esiin vielä senkin, [Puhemies koputtaa] että hallituksen itsensäkin mukaan on ollut pohdintaa siitä, onko ehdotus toissijaisuusperiaatteen mukainen. [Puhemies: Kiitoksia!] Kuitenkaan tätä huomautusta ei tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän selonteon yhteydessä on nostettava esille tosiasia, että Euroopan ja koko maailman kunnianhimoisin ilmastosuunnitelma iskee suomalaiseseen teollisuuteen, maatalouteen, metsäteollisuuteen niin rajusti, että mahdollisuudet kilpailla tasaväkisesti, yhdenvertaisesti, muiden maiden kanssa ovat melkein mahdottomia markkinoilla.

Kysynkin ministeriltä: miksi ei voida olla vähän samoilla linjoilla kuin Euroopan muut maat? Käsittääkseni myös Tanska on tehnyt uuden suunnitelman ja sen tavoite on vuonna 2050 tämä hiilineutraalisuus, mutta Suomi pitää kiinni intensiivisesti tästä vuoden 2035 suunnitelmasta. Ja jos nyt ajatellaan tosiaan Kiinaa, Intiaa, Venäjää, isoja maita: jos ne eivät tee kunnan suunnitelmaa, niin tämä maapallo kyllä tuhoutuu [Puhemies koputtaa] — verrattuna siihen, mitä Suomi tekee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.12 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Järkevä luontosuhde on realistista vihreyttä, ja sen periaatteet soveltuvat hyvin myös maankäyttöön ja sen kokonaisuuteen. Me keskustassa olemme luontoihmisiä, joille ympäristön hyvinvointi on tärkeää, ja ymmärrämme, että hyvinvoiva ympäristö myös tuottaa parhaiten. Siis realistinen vihreys, omistamisen oikeus ja käytännönläheisyys ovat arvoja, myös osa politiikan tekemistämme. Siksi puolustamme oikeudenmukaisuutta ja vastuullisuutta.

Hyvinvointiyhteiskuntamme on rakentunut pitkälti vastuullisen maa- ja metsätalouden ansiosta. Viestimme on siis selvä: puolustamme viimeiseen asti yhteiskuntamme kivijalkaa eli oikeudenmukaista ja vastuullista luonnonvarataloutta, kauttaaltaan asuttua maata [Puhemies koputtaa] ja maa- ja metsätaloudesta huolta pitävää Suomea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

16.14 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hiilineutraali Suomi ja hiilineutraali maailma ovat äärimmäisen tärkeitä tavoitteita, ja niitä kohti pitää mennä. Meillä on täällä salissa tänään ollut keskusteluja tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnasta, ja näin teknologiauskovaisena näen siellä aika merkittäviä ratkaisuja ilmastomuutoksen pysäyttämiseksi. Itse asiassa — kun ajattelen itseäni, joka tulen Suomen ruostevyöhykkeen kaakkoiskulmasta, Kymenlaaksosta — mietin meidän metsäteollisuut-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

ta ja sitä, minkänäköisiä ratkaisuja he pystyvät uusien teknologisten innovaatioiden kautta tekemään, jotka parantavat ehdottomasti Suomenkin luonnon oloa.

Se, mikä tässä itseäni harmittaa suuresti, kun mietitään eduskunnan ja hallituksen toimintaa EU:n suhteen, missä pitäisi tätä teknologistakin kärkeä edistää, on ennakkovaikuttaminen juuri metsien kohdalla. Siinä ollaan menty valitettavasti pieleen. Se vaikuttamistyö täytyy tehdä ennen kuin pöytään istutaan. Se tehdään käytävillä eikä enää täällä salissa vakuutellen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.15 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puunkäytössä pitäisi painottaa paljon enemmän pitkäikäisiä tuotteita, sellaisia, mitkä sitovat hiilidioksidia ja säilyvät hiilivarastoina. Nythän jalostusaste on ollut metsätaloudessa jo pitkään laskussa.

Puurakentaminen on asia, jossa me Suomessa olemme jopa riippuvaisia tuonnista. Olen itse käynyt puurakenteisessa koulussa, jonka rakennuselementit tuotiin Saksasta, koska Suomesta ei löydy sellaista materiaalia eikä sellaista tuotantoa, jolla se olisi pystytty rakentamaan. Toki meillä myös puuelementtituotantoa on, mutta hyvin pienessä mittakaavassa. Tämä ei tule muuttumaan, jos me vain hoemme sitä, että nykytilanne tulee jatkumaan eikä minkään tarvitsisi muuttua.

Esimerkiksi Ranskassa on asetettu rakentamisessa lailla sitovat tavoitteet puurakentamiselle. Voisimme Suomessakin esimerkiksi laittaa 50 prosentin puurakentamisvelvoitteen julkiselle rakentamiselle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, Ari, olkaa hyvä.

16.16 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tänään turpeesta, ja sen täysin hallitsematon alasajo ja myös uusien koneiden romutus on ollut täyttä hulluutta. Ministeri Kurvinen, te olette maalaispoika — anteeksi, maalaishenkilö. [Antti Kurvinen: Maalaisoletettu!] Olisinkin kysynyt: kuinka kuivike- ja kasvuturve tullaan korvaamaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heikkinen, olkaa hyvä.

16.16 Janne Heikkinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen oppinut tuntemaan ministeri Kurvisen urheilun ystävänä, ja nyt täytyy kyllä sanoa, että tämä EU:n ennallistamisasetus sirvahti ministerin räpylästä kesällä. Ja täytyy ihmetellä sitä, että eivätkö tässä ajassa todella kaikki ymmärtäneet kotimaisen ruoan merkitystä ja meidän kotimaisen ruoan kotimaisuusastetta. Onko meillä, ministeri Kurvinen, todella tässä ajassa varaa menettää ensimmäistäkään peltotehtaaria ruoantuotannosta? Ja miksi ette pyrkineet vaikuttamaan tähän asiaan samassa rintamassa Ruotsin kanssa jo huomautusmenettelyllä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

16.17 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun puhutaan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta, on aivan luonnollista, että maatalous ja metsätalous nousevat ensiksi esille ja niitä halutaan puolustaa. Keskusta ennen kaikkea haluaa puolustaa kotimaista tuotantoa. Mutta itse toivon, että tässäkin yhteydessä otetaan myöskin huomioon kuntien rooli ja myöskin valtion rooli esimerkiksi kaavoituksessa, siinä, miten ja millaisille alueille kaavoitetaan uusia asuinalueita ja uusia teollisuusalueita. Sillä on tärkeä merkitys myöskin ilmastoasioissa.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan nostaa esille, on vielä tämä Venäjän hyökkäys Ukrainaan. Se on aikaansaanut ennen kaikkea sen, että meidän täytyy huolehtia huoltovarmuudestamme ruoan, veden, energian ja raaka-aineiden osalta ennen kaikkea, ja turpeen energiakäytön huoltovarmuusmerkitys on kasvanut tänä aikana erittäin merkittävästi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt ministeri Kurvinen päättää debatin. Kaksi minuuttia, olkaa hyvä.

16.18 Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos oikein hyvästä ja laaja-alaisesta, tyylikkäästä keskustelusta. On tärkeää, että näin vahvasti eduskuntaa kiinnostavat maa- ja metsätalous ja ilmasto- ja ympäristöpolitiikka.

Ensinnä vastaan edustaja Koposelle. Mielestäni kasvu- ja kuiviketurvetta todella tarvitsee suomalainen maatalous erittäin paljon, ja senkin takia on tärkeää, että turve säilyy meidän energiapaletissamme ja sitä käytetään huoltovarmuuspolttoaineena. Ja sitä tarvitaan. Kyllä turvetta tarvitaan energiaksi, ja meidän nostamme turvetta samalla kertaa: energiaturvetta ja sitten kasvu- ja kuiviketurve tulevat siinä mukana.

Joudun edustaja Elomaan, vaikka arvostan häntä kovasti, kanssa olemaan kyllä täysin eri mieltä. Tämä asiakirja ei kyllä aiheuta mitään teollisuuden kilpailukyvyyn menetystä ja meidän maataloutemme kannattavuuden pudotusta. Tämä on sillä tavalla laadittu, että maatalouden kannattavuus ei tästä vaarannu, ja kyllä tämä ilmasto- ja ympäristökäänne on myös mahdollisuus bisnekseen. Se on mahdollisuus puhtaisiin ratkaisuihin, ja meillä on Suomessa parhaita kiertotalouden ja energiatekniikan yrityksiä maailmassa. Ja ei Suomen talous, arvoisa edustaja Elomaa ja muut perussuomalaiset, nouse sillä, että me palataan 80-luvulle teknologiassa ja teollisuudessa. Ei me sillä lailla pärjätä maailman kilpailussa. [Ritva Elomaan välihuuto] Totta kai järki pitää pitää päässä näissä kaikissa ilmasto- ja ympäristöratkaisuisissa.

Täällä kannettiin huolta siitä, ajaako koko hallitus Suomen metsien etua. Ajaa, ja Suomen hallituksen kanta ennallistamiseen ja muuhun EU:n metsäpolitiikkaan ilmenee U-kirjeestä. Sen takana on koko hallitus, riippumatta sitten siitä, mitä lausuntoja mediassa joku on saattanut antaa.

Olen täysin samaa mieltä kuin monet edustajat — ainakin Essayah, Kiviranta, Hoskonen ottivat esille tämän asian — että Euroopan unioni syöttää koko ajan uusia lainsäädäntöehdotuksia koskien metsiä, ja EU kolkuttelee kyllä — olen samaa mieltä kuin edustajat — jo oman toimivaltansa ja laillisuuden rajoja tässä, koska varsinainen metsäpolitiikka [Puhemies koputtaa] ja metsätalous kuuluvat jäsenvaltioille.

Ja sitten vielä loppuun, puhemies: Kyllä ollaan Ruotsin kanssa samassa rintamassa ja ollaan metsäisten EU-maiden kanssa samassa rintamassa. Suomi on ottanut metsäedunval-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

vonnassa uuden vaihteen silmään. Perustimme toissa päivänä tämän metsäisten EU-maiden For Forest -ryhmän, ja pyrimme laajentamaan sitä ja tehostamaan sen toimintaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

16.21 Wille Rydman wr: Arvoisa herra puhemies! Tuossa debattipuheenvuorossani kannoin huolta tästä selonteossa esitetystä uudesta maankäyttömaksusta, joka siis määrättäisiin sellaisille toimijoille, jotka muuttavat metsämaata maaksi tai peltoalaksi. Tässä puheenvuorossa kannoin ennen kaikkea huolta siitä, että nyt kun elämme sellaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa kuin elämme ja tarvetta on kotimaiselle puuntuotannolle ja toisaalta huoltovarmuusnäkökulmasta olisi ihan perusteltua välillä saada ehkä jotain maata pelloksikin, niin pidin tällaista maksua erityisesti tässä maailmanpoliittisessa tilanteessa aika huonona ajatuksena.

No ministerit tässä sitten vähän selvensivät ajatuksiaan ja alleviivasivat sitä, ettei kyse ole pelkästään metsän raivaamisesta pelloksi ja sille asetetusta maksusta vaan myöskin siitä, että jos Helsingissä vaikkapa kaadetaan metsää ja kaavoitetaan rakennusmaaksi, niin sittenkin lätkäistään maksu, ja tämä toki selkeytti asian luonnetta. Tämähän on selvästikin vihreiden ja keskustan välinen kompromissi: maksu lätkäistään sekä sille, että raivataan uutta peltoa — vihreät saivat tahtonsa läpi — että sitten sille, jos raivataan metsää kaupunkiksi — keskusta sai tahtonsa läpi. [Jenni Pitkon välihuuto] Mutta kyllä tämä kompromissi on huonoin mahdollinen, koska kyllä tähän maahan tarvitaan sekä peltoa että kaupunkia, ja tämänkaltaisella maksulla, jolla tästä tehdään vaikeampaa, kyllä ammutaan itseään jalkaan monella eri tavalla sekä kaupungistumisen että huoltovarmuuden näkökulmasta. Huomioiden senkin, että yleisestikin ottaen Suomessa tilakoot ovat edelleenkin varsin pieniä, minkä takia toiminta ei useinkaan kannata, kyllä meillä pitäisi olla aika joustavat mahdollisuudet myöskin siihen, minkälaisia maankäyttöllisiä ratkaisuja maaseudulla tehdään, puhumattakaan nyt sitten siitä, että menestyvät kaupungit ovat etu koko maalle, ja kyllä sellaisten menestyvien kaupunkien pitää myöskin ilman kohtuutonta maksutaakkaa pystyä kasvamaan.

Kun elämme sellaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa kuin tällä hetkellä elämme, toivon, että tätä asiaa tarkastellaan myöskin paljon enemmän huoltovarmuuden näkökulmasta kuin tässä suunnitelmassa nyt on tarkasteltu, ja toivon, että asia myöskin tästä salista välittyy sitten ministereille ja valiokuntiin päin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

16.23 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Ministeri Kurviselle vastaan niin, että perussuomalaiset eivät mene 50-luvulle takaisin. Sitä me emme vaadi näissä meidän ympäristöasioissamme, mutta esimerkiksi tästä ennallistamisvaateesta, mikä on tulemassa nyt tuolta Brysselistä, ei voi sanoa niin, että se parantaa meidän teollisuutemme tilan. Kyllähän se on uhka, ja tällaisen tyyppistä säädöstöä me kritisoimme.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteosta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa koskien paistaa läpi vihreä politiikka. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma käsittelee varsinaisen maatalousmaan lisäksi metsätalouden sekä muun maankäytön kokonaisuuDET. Sen tavoitteena on hallituksen kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti jouduttaa

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

maankäytön, metsätalouden ja maatalouden vihreää siirtymää. Kuten selonteossakin mainitaan, maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on osa Marinin hallituksen hiilineutraali Suomi 2035 -tavoitetta.

Vaikka tässä ilmastosuunnitelmassa mainitaan, että lähtökohtaisesti sen tavoitteet pyritään saavuttamaan mahdollisimman kustannustehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla, ei suunnitelman toteuttaminen oikeasti kustannustehokkaasti tai oikeudenmukaisesti ole realismia ilman, että tavoiteaikataulua lykättäisiin tuntuvasti. Olemme saaneet jo maistaa kuluvan vaalikauden aikana hallituksen ympäristöpolitiikan seurauksia. Kaipola ja Naantali ovat yksittäisiä esimerkkejä siitä, mihin yli menevät ilmastotoimet voivat johtaa.

Myös metsäsektoria vaivaa epävarmuus tulevaisuuden osalta. Pinnalla ovat muun muassa EU-politiikkaan nivoutuvat hiilinielukysymykset. Metsäisen Suomen edunvalvonnastakin on jonkinmoinen eripura päällä hallituksessa, kun ministeri Kurvinen lähti mukaan yhteistyöhön valvomaan metsätalouden etua yhdessä muutaman muun, Suomen kanssa yhteisiä tavoitteita ajavan jäsenmaan kanssa. Ihmettelen suuresti, mitä väärää voi olla Suomen ja suomalaisten edun puolustamisessa EU-tasolla, joten kiitoksia tulee Kurviselle tästä asiasta. Ei todellakaan yhtikäs mitään.

Pitää muistaa, että metsäsektori on maamme talouden kannalta merkittävä, ja vientitulot sekä työpaikat kyllä kelpaisivat näinä vaikeina aikoina. Nyt ei yksinkertaisesti ole varaa lähteä nakertamaan metsäteollisuuden kannattavuutta yhtiökunnianhimoisella ympäristöpolitiikalla. EU-sääntely on aiheuttanut jo tarpeeksi päänvaivaa Suomen metsäsektorille.

Samat sävelet pätevät myös maatalouden puolella. Suomalainen maatalous on ollut pahassa pinteessä jo pidemmän aikaa. Tuottajahinnat eivät pysy kustannusten nousun perässä, mikä on romahduttanut maatilojen kannattavuuden kehnolle tasolle. Tässä tilanteessa maataloutta koskevien päästötavoitteiden kiristäminen on hallitukselta todella vastuutonta politiikkaa. Maatalous ei yksinkertaisesti kestä enää vastoinikäymisiä. Tänä keskustellaan sopivasti myös huoltovarmuudesta, jossa maatalous on yksi peruspilareista, sillä jos ruoan saannin turvaaminen ei onnistu, romahtaa yhteiskunta nopeasti.

Ilmastosuunnitelman mukaan sen tavoitteet yritetään saavuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Tämä ei ole kuitenkaan realismia, ja hallituksen olisikin kokoonnuttava päättämään vihreän siirtymän tavoitteiden lykkäämisestä. Se olisi aitoa vastuullisuutta suomalaisia äänestäjiä kohtaan.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset esittävät sinivalloista siirtymää. Se korostaa Suomen kansallista etua, omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Suomi tarvitsee investointeja, oikeaa työtä, yrittämistä ja hyvinvointia suomalaisille. Suomen on toimittava kansainvälisillä kentillä rohkeammin.

Ennallistamisen eli metsäluonnon monimuotoisuuden lisäämisen on oltava kansallisissa käsissä. Metsien hoito on Suomessa huipputasolla. Kuka pystyy kiistämään tämän tosiasian? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.28 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalous on keskeinen osa Suomen huoltovarmuutta. Tämä tulee ottaa huomioon tehtäessä ilmastotoimenpiteitä. Toimenpiteet eivät siis saa vaarantaa kotimaista ruoantuotantoa eivätkä myöskään metsätaloutta. Ilmastonmuutos ei ole siis maa- ja metsätalouden syytä, vaan ennen kaikkea se on osa ratkaisua. Esimerkiksi ruoantuotannon elintarvikeketjun osalta kauppa ja teollisuus ovat il-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

moittaneet monin paikoin olevansa hiilineutraali toimija, mikä on hyvä asia. Sen sijaan esimerkiksi metsäsektoriin on tarpeettomasti ohjattu syyllisyyttä, vaikka siis se on ala, joka sitoo hiiltä. Siksi syyllistäminen on monin paikoin kaikkea muuta kuin reilua.

Myös ilmastotoimenpiteet toteutetaan oikeudenmukaisesti. Ilmastomuutos voidaan valjastaa maa- ja metsätalouden osalta tulonlähteeksi. Aivan kuten täällä ministeri totesi, myös keskusta on ajanut niin sanotun hiilipörssin käyttöönottoa. Tällä hetkellä hiilimarkkinoilla vallitsevat vähän niin kuin villin lännen säännöt. Yhteisille pelisäännöille on kysyntää, ja niitä pitää toteuttaa nopeutetulla aikataululla.

Huoltovarmuus ja päästöjen vähentäminen edellyttävät myös, että Suomi on kauttaaltaan elinvoimainen. Koko Suomi on siis pidettävä asuttuna, jotta kotimaisia luonnonvarojamme pystytään kestävästi hyödyntämään jatkossakin. Ihmisten palvelujen ja työpaikkojen keskittäminen veisi Suomea kyllä väärään suuntaan. Hajautettu yhteiskunta on myös maankäytön muutosten näkökulmasta parempi ratkaisu, sillä keskittäminen vaatii usein uudelleenrakentamista.

Puhemies! Luonnonvaroja ei siis todella saa museoida. EU:n ennallistamisvaade on ymmärtämätön ja vailla realismia. Metsiä koskevan päätösvallan tulee ilman muuta säilyä kansallisissa käsissä.

Puhemies! Ehkä lopuksi kolme oleellisuutta: Kauttaaltaan asuttu, maastaan ja metsistä huolta pitävä Suomi. Toiseksi: hajautettu yhteiskunta tukee myös kestävästä maankäytöstä. Ja kolmanneksi: kotimainen ruoantuotanto ja metsätalous on turvattava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

16.31 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Suomalainen metsätalous tulee voida pitää omissa kansallisissa käsissä. Ja todellakin, niin kuin tuossa debattipuheenvuorossa totesin, täytyy vain toivoa, että koko hallitus vahvasti sitoutuu tukemaan ministeri Kurvista tässä metsätyöryhmässä, For Forest -ryhmässä, jossa Ruotsi, Itävalta ja Slovenia jakavat samantyyppiset näkemykset metsänhoidosta ja metsäpolitiikasta yleensäkin. Meidän on torjuttava erityisesti tuolta komissaari Timmermansin kabinetista jatkuvalla syötöllä tulevia mitä erikoisempia esityksiä, joilla kyllä mennään syvästi sinne, voisi sanoa, kansallisvaltioitten kompetenssin alueelle, kun puhutaan metsäpolitiikasta, joka ei siis kuulu EU:n toimivaltaan, mutta energia- ja ilmastopolitiikan kautta sinne yritetään sitten takaoven kautta tulla.

Samoin tuossa debatissa totesin ihan tosiasioita biologiasta, että kasvava metsä sitoo hiiltä ja vanha metsä sitä puolestaan päästää. Ylipäättänsä koko tässä päästökeskustelussa kuitenkin tähtäimessä meillä pitäisi olla se, että me pyrimme fossiilisesta energiasta eroon. Se on se ykköstavoite. Itse suhtaudun näihin erilaisiin hiilipörssi- ja muihin ajatuksiin hiivenen, voisiko sanoa, epäillen siinä mielessä, että onko niin, että me todellakin esimerkiksi tiedämme hiiliviljelystä tarpeeksi paljon — siis siitä, kuinka paljon oikeasti esimerkiksi maan alla oleva juuristo pystyy sitomaan hiiltä. Ja kun nämä laskelmat tällä hetkellä ovat vähän sitä ja tätä, niin täytyy sanoa, että se, että me teemme esimerkiksi valtavan suuria ja pitkälle meneviä strategisia, taloudellisilta ja sosiaalisilta vaikutuksiltaan isoja päätöksiä sillä perusteella, millaisia hiilensitomislukuja me näissä laskelmissa oletamme erilaisille alueille, itseäni vähän hirvittää. Kyllä olisi tärkeää, että me nimenomaisesti pohjaisimme pitkälti tieteseen ja tutkimukseen ja siltä pohjalta tekisimme tätä politiikkaa, eikä niin kuin toisinpäin, että politiikka vääntää tieteen ja tutkimuksen sopivaan asentoon ja otetaan sellaisia tuloksia, mitkä siihen sattuvat sopimaan.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Maanviljelystä vielä se, että maanviljelijöitten ja tuottajien päästösyyllyistämiseksi on myöskin saatava loppu. Suomalaisen ruoan merkityksen ja arvon huomaa vasta, kun sitä ei enää saa, ja näin ei voi olla. Varmasti tuossa tulevassa huoltovarmuuskustelussa tähän asiaan myöskin käymme syvällisesti. Mutta on ymmärrettävä se, että tällä hetkellä suomalainen maatalous on todellakin suurissa ongelmissa. Se, että täällä puhuttiin näistä maankäyttömaksuista, tuntuu kyllä aivan järkyttävältä lisärangaistukselta. Jos hallitus on viisas ja jos keskusta vielä jollakin tavalla haluaa selvittää tulevista vaaleista, niin sanoisin, että teidän tärkein tehtävänne on torpata kaiken maailman maankäyttömaksut ja muut sieltä. Niitä ei pidä laittaa lausuntokierroksille eikä ajatella, että tämä on sitten tulevalle hallituskaudella tehtäviä päätöksiä, vaan pitää nyt tällä hallituksella olla selkeä linja siitä, että suomalaista maanviljelijää ei ole enää varaa yhtään kurittaa minkäänlaisilla lisämaksuilla. On ymmärrettävä, että samanaikaisesti tässä talossa me kannamme huolta maailmanlaajuisesta, globaalista, ruokakriisistä ja ruoan riittävyydestä ja lannoitteiden riittävyydestä, ja sitten toisella kädellä meillä on koko ajan erilaisia esityksiä, joissa me olemme ajamassa tätä ruokaturvaa alaspäin ja esimerkiksi näitä meidän turvepeltojamme ja muita, eli emme ymmärrä sitä, että tällaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa näistä olisi pidettävä hyvä huoli.

Maataloustuottajan on voitava tehdä sitä, mitä hän parhaiten osaa, eli suomalaisen ruoan tuottamista. Sen sijaan tämä kasvava byrokratia ja säädösten ja lupa-asioitten lisääntyminen ovat kyllä monelle kohtuuton taakka. Tuntuu siltä, että koska sillä pelkällä ruoan tuottamisella ei enää tule toimeen, niin monta kertaa on niin, että joudutaan haalimaan erilaisia lisäelinkeinoja siihen kylkeen, ja siinä mielessä voi sanoa, että kun raha alkaa loppua, sitten on säästettävä ja kasvatettava tuotantoa ja yritettävä tehdä vaikka kuinka paljon erilaisista töistä ja muuta, ja se vaikuttaa myöskin viljelijöitten jaksamiseen ja henkisen kuorman kasvamiseen. Minun mielestäni, kun me täällä puhumme maa- ja metsätaloudesta, meidän ei pidä unohtaa, että ne ovat ihmisiä ne, jotka tekevät sitä maa- ja metsätaloutta, ja ymmärtää se, että tällainen jatkuva syyllistävä keskustelu heidän elinkeinonsa ympärillä myöskin vaikuttaa ihmisten jaksamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.36 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Essayah hyvin kuvasi, maanviljelijöiden parjaaminen ja samoin metsätalouden harjoittajien ja koko metsäsektorin mollaaminen tässä talossa ovat saaneet sellaiset mittasuhteet, joita en itse millään voi hyväksyä.

Ensimmäinen asia, mitä maankäyttösektorin ilmastopäästöistä ja hiilinielusta pitää tässä talossa tehdä, on korjata virheet. Minkä takia me edelleen sallimme Ilmastopaneelin puheenjohtajan Ollikaisen jatkuvat väärän tiedon levittämistilaisuudet — jopa tämän talon seinien sisällä? 15 miljoonaa tonnia, siitä me maksamme, turhasta, päästökauppamaksuja, ja turvepelloille, mistä tänään on paljon puhuttu, on laskettu kahdeksan miljoonan tonnin päästö. Sehän on aivan täyttä huuhaata.

Ensinnäkin puolet vuodesta pellot ovat lumen peitossa; ne kyseiset pellot ovat tuolla pohjoisempana. Eli silloin ei tule päästöjä mitään. Ja ne on laskettu Euroopan unionin keskiarvoilla eli sellaisilla luvuilla, jotka eivät Suomessa pidä paikkaansa.

Toisekseen Luonnonvarakeskushan tutki muutamia turvepeltoja ja vertasi niitä vastaaviin kivennäismaan peltoihin, eikä päästöissä juurikaan ollut eroja. Tätä ei tietenkään

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Luonnonvarakeskus lähde tutkimaan, koska tämä suuri puhallus paljastuisi, jos todistettaisiin, että päästöt ovat suurin piirtein samat. Kannattaa kaikkien tämän ympärillä hyppivien, niin edustajien kuin ministerienkin, muistaa se, että iso osa näistä turvepelloista — vanhimmat on raivattu 1500—1600-luvun vaihteessa, eikä sieltä tule mitään päästöjä — on multapeltoja. Vaan kun on sopiva poliittinen iskemäkirves, niin sitähan käytetään.

Toisekseen metsien oikea kasvu on hyväksyttävä kokonaisuudessaan hiilinieluksi, ja siten niitä vähennyksiä ei saa tehdä sillä keinoin, että Suomi kärsii siitä. Ja kolmanneksi tietenkin sitten soiden sitoma koko hiilinielu pitää laskea Suomen hyväksi, se viisi miljoonaa tonnia, mikä sinne joka vuosi hiiltä sitoutuu. Onhan tämä aivan käsittämätöntä, että me olemme romuttamassa sekä suomalaisen maatalouden että metsäteollisuuden ja metsätalouden tuotannon. Sitten kun vielä lasketaan kaiken kukkuraksi tähän päälle se, että vielä täällä hurskaasti todistetaan, että me uusiutuvalla energialla tämä homma hoidetaan. Vaikka kaikki Euroopan puut pistettäisiin tänäpäni pinoon ja tehtäisiin hakkeeksi huomenna, niin se riittää reiluksi vuodeksi Euroopan mantereen energiantuotannon tyydyttämiseen. Yksi vuosi sillä juhlia pidetään, sen jälkeen ei mitään.

Suomi tarvitsee, totta kai, metsäteollisuuden maksimituotannon. Me pystymme metsien hiilinieluja kasvattamaan, kun ensinnäkin laskemme ne oikein, toiseksi laitamme ne harvennushakkuut ajallaan kuntoon ja kolmanneksi, kuten ministeri Kurvinen esitteli, suometsät lannoitetaan viisaasti, millä pystytään helposti semmoinen viisi miljoonaa mottia vuotuista kasvua lisäämään. Sanotaan tuommoinen kymmenen miljoonan motin lisäkasvu vuositasona on kovin helppo tehdä. Nämä kun toteutamme, niin Suomi on käytännössä hiilineutraali. Se on jo nyt, mutta varsinkin sen jälkeen, jos se kymmenen miljoonaa mottia lisätään metsien kasvua, se ihan varmasti on hiilineutraali.

Elikkä ainoa tämän jatkuvan veivaamisen ja väärin tietojen levittämisen peruste on se, että tällä vihreät menettävät sen vipuvarren, jolla he vaativat lisää suojelua tähän maahan. Sanokaa minulle, mistä te, arvoisat vihreät, löydätte teidän perusteenne sille, että ennallistamalla suot me saavutamme jotakin. Kyllä me saavutamme, noin 40 kertaa paremman kasvihuonekaasun eli metaanin tulon ilmakehään. Metaani on 40 kertaa pahempi kasvihuonekaasu kuin hiilidioksidi. Tälläkö te meinaatte maailman pelastaa? Se on sitten aatteellinen, niin iso puhallus, jollaista monikaan ei ole aikaisemmin historiansa aikana tehnyt.

Ja toinen suuri puhallus on tietenkin metsien ennallistaminen. Jos me halutaan se ainoa suomalainen todellinen hiilinielu tuhota ennallistamalla, niin se sitten pitää tehdä, mutta sitten koittavat semmoiset ajat tähän maahan, ettei ole ennen nähty. Sitten on nälkää ja kurujuutta, eläketurva on kyseenalaista ja sosiaali- ja terveydenhuollosta tingitään. Sitäkö te, arvoisat vasemmistoedustajat, haluatte? En jaksa uskoa vielä tämän ruisleivän syönnin jälkeen, että näin olisi.

Sitten kolmantena vielä, kun katsotaan tätä nykyistä poliittista ilmapiiriä, niin on suorastaan kansanhuvi, että pystyykö joku keksimään vielä hullumman idean, jolla Suomen kansantalouden selkäranka murretaan. Suomi tarvitsee joka ainoan metsähehtaarin pysyäkseen hyvinvoivana valtiona, joka ainoan peltohehtaarin, myös turvepellot ja kivennäismaapellot, jotta voimme ruokkia kansamme ja tarjota puhtaita elintarvikkeita ympäri maailmaa kelle vain, kuka haluaa ostaa.

Tässä talossa jatkuvasti pyöritetään tätä ilmastohumppaa, jonka seurauksena on vain vallan siirtyminen Euroopan unionin kammareihin. Sieltä ovat tulleet LULUCF, taksonomia, nyt on ennallistamisasetus tulossa, ja kaikkien takana on se, että kyseinen organisaa-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tio, Euroopan unioni, ei kunnioita sopimuksia, ei kunnioita Suomen perustuslakia millään lailla, ei omaisuudensuojaa, ei elinkeinovapautta eikä juuri mitään.

Voisin sanoa lopuksi, arvoisa puhemies, kun tämä Frans Timmermans... [Puhemies ko-puttaa] — Jos sallitaan pari lausetta. — Kun Timmermans ajaa näitä ennallistamisia, pitäisikö meidän Suomessa ruveta vaatimaan, että Hollannissa on ennallistettava se rannikko sinne, missä se alun perin oli, eli ne padot on Pohjanmereltä purettava, niin päästään siinäkin maassa ennallistamisessa oikealle tasolle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.42.

Keskustelua jatkettiin kello 19.30.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5. käsittelyä. — Keskustelu. Edustaja Kankaanniemi poissa, edustaja Eestilä poissa. — Edustaja Hassi.

19.30 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! On hieno asia, että uusi ilmastolaki velvoittaa tekemään myös maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman, ja on hyvä asia, että ensimmäinen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on tehty. Suomen pitäisi kuitenkin myös tällä alalla pystyä paljon enempään kuin mitä tämä suunnitelma sisältää.

Ilmastonmuutoksen hillinnässä on kaksi perusasiaa: ensinnäkin päästöjen vähentäminen ja toiseksi huolenpito hiilinieluista, jotka ovat pääasiassa metsien ja muun luonnon meille tarjoamia palveluita. Päästöjen vähentämisessä ollaan jo hyvässä vauhdissa. Sähkön ja kaukolämmön tuotannon päästöjen huippuvuosi oli 2003, ja sen jälkeen olemme vähentäneet näiden alojen päästöjä jo yli 70 prosentilla. Myös teollisuudessa noin muutoin päästövähennykset ovat vauhdissa. On rohkaisevaa nähdä, että teollisuudessa suunnitellaan esimerkiksi hiilen korvaamista teollisuusprosesseissa vedyllä ja tällä tavalla niiden muuttamista päästöttömiksi.

Mutta maankäyttöä ei voida unohtaa. Toivon, että ilmastolaki ja myöskin tämä suunnitelma antavat vauhtia näille asioille, aivan vastaavasti kuin ensimmäisen ilmastolain velvoite laatia liikenteen päästöttömyyteen tähtäävien toimien suunnitelma on pannut vauhtia liikenteen päästövähennyksiin, jotka ovatkin päässeet alkuun. Suomi on EU:ssa sitoutunut pitämään hiilinielun tämän vuosikymmenen ensimmäisellä puoliskolla noin 20 miljoonassa tonnissa vuosittain. Myöskin oma kansallinen ilmastolakimme, joka velvoittaa hiilineutraalisuuteen vuonna 2035, perustuu siihen, että hiilinielu saadaan noin 21 miljoonaan tonniin. Ikävä kyllä viime vuoden ennakkotiedot osoittavat, että hiilinielu sen sijaan, että se olisi pysynyt ennallaan tai hieman kasvanut, kuten oli tavoitteena, romahti 6 miljoonaan tonniin. Siis vaje viime vuonna siitä, missä pitäisi olla joka vuosi, oli 15 miljoonaa tonnia. Ja jos nyt sitten tänä vuonna ja kolmena tätä seuraavana vuonna ei päästä reilusti yli tämän 21 miljoonan hiilidioksiditonniin, se tulee kalliiksi käytännössä veronmaksajille,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

koska sitten Suomi joutuu ostamaan hiilinieluyksiköitä muista maista, mikäli niitä nyt sitten ylipäänsä on edes saatavissa, tai sitten vastaavasti tekemään suunnitelmia suuremmat päästövähennykset esimerkiksi liikenteestä, kuten tämän asian keskustelussa moni kollega jo on todennut.

Arvoisa puhemies! Totesin tämän keskustelun alkupuolella, että keskustelu metsistä, maankäytöstä ja hiilinieluista muistuttaa mielestäni sitä, millaista energiakeskustelua kävimme noin 20 vuotta sitten, kun energia-ala joutui ikään kuin uutena asiana kohtaamaan velvoitteen vähentää fossiilisten käyttöä ja vähentää hiilidioksidipäästöjä. Silloin kuulimme paljon sellaisia puheenvuoroja, että nyt on kysymys jostain erityisestä epärealisuudesta Suomea vastaan: jos päästövähennyksiä pannaan toimeen, niin se tarkoittaa talouden ja teollisuuden ja työpaikkojen tuhoa. Mutta kuten sanoin, päästöjen vähentämisessä on päästy hyvälle tolalle. Elinkeinoelämän keskusliittokin on ottanut sen kannan, että nimenomaan ilmastoratkaisuja käyttöön ottamalla ja kehittämällä varmistamme oman taloutemme ja työllisyytemme ja tuotamme tuotteita, joilla on kysyntää myös muualla maailmassa. Vastaava lähestymistapa tarvitaan myöskin näihin maankäyttöasioihin.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat kollegat todenneet sen, että toimilla on hintalap- pu, mutta niin on myöskin tekemättömyydellä. Kaikkein kalleinta on se, jos päästämme il- mastokriisin kiihtymään.

Ihan viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluaisin todeta sen, että minusta me voisim- me lopettaa [Puhemies koputtaa] väitteet, että ilmastotoimien välttämättömyydessä maan- käyttö- ja metsäalalla [Puhemies: Aika!] ja maataloudessa olisi kysymys viljelijöiden ja metsänomistajien syyllistämisestä. Kysymys on tarvittavista politiikkamuutoksista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen poissa. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.36 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on siis käsittelyssä valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta, ja tänään aikaisemmin päivällä jo olikin meillä käsittelyssä kansalaisaloite ”Irti turpeesta” turpeen käytön lopettamiseksi, ja sieltä vähän poimin eväitä myöskin tähän keskusteluun. Siellä puhuttiin hiilinieluista ja turpeesta ja turvepelloistakin jonkin verran.

Ensin haluan sanoa, että nämä turvepellothan ovat hirmu tärkeät meidän kansalaisille, koska esimerkiksi vuonna 21, kun oli kuiva kesä, oikeastansa meidän sato saatiin hyvin pit- kälti näiltä turvepelloilta, ja se turvasi meidän huoltovarmuutta. [Tuomas Kettunen: Huo- masimme sen Kainuussa myös!] Turvepellot ovat tämän vuoksi tärkeitä, ja mielestäni puhe niiden ennallistamisesta on täysin sairasta. Se pitäisi ymmärtää, että ne ovat meille turva huoltovarmuuden kannalta.

Aamulla, kun puhuttiin... — Miksi voin puhua tästä aloitteesta, niin se oli julkinen kuu- leminen, ja se on myös nauhoitettuna. — Turpeesta luopumisen aloitteen tekijät kertoivat, että 60 prosenttia suomalaisista tukee turpeen energiakäytön lopettamista. Minä uskon, että he eivät itsekään ymmärrä silloin, mitä he sillä tarkoittavat, vaan he ovat seuranneet tätä mielipuolista uutisointia, joka on jatkunut tämän turpeen ympärillä jo pitkään. Luulen, että jos kansalaisilta kysyttäisiin, kuinka monta prosenttia kansalaisista haluaa, että suomalai- set saavat nukkua yönsä lämpimässä kodissa, niin uskon, että lähes sata prosenttia ihmisis- tä haluaisi turvata myöskin tämän energiahuoltovarmuuden ja lämpimät kodit meillä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Siellä nousi esiin myös sitten tämä puuenergian käyttö. Se on kuitenkin semmoinen rehellisesti tunnustettava asia, että Suomen talous on jo vuosikymmeniä perustunut pitkälti puu- ja paperiteollisuuden tuottoon, ja ne tarvitsevat myös puuta. Kuten edustaja Hoskonenkin täällä on usein maininnut, tällä hetkellä energiapuuksi menee semmoista puuta, joka kelpaisi tuonne sahateollisuuteen tai paperiteollisuuteen. Sitä voi tällä lailla miettiä, että jos turvetta ei saisi nostaa ja haluttaisiin, että käytettäisiin puuta siihen lämmitykseen yhä enemmän, niin kyllä meidän metsät autioituisivat sitä vauhtia sitten, jos halutaan, että samanaikaisesti myöskin paperi- ja puuteollisuus pyörivät.

Sitten siinä aamulla tuli esille semmoinen asia, että suot ovat osa Suomen hiilivarastoa. Se on ihan totta, että ne ovat valtava hiilivarasto, mutta sitä turvetta kasvaa Suomessa huomattavan paljon vuodessa lisää. Suomessa on niin isot pinta-alat ja käyttö on alhaisempaa, niin sehän tarkoittaa sitä, että se hiilivarasto kasvaa koko ajan. Tämä on semmoinen asia, mikä on vähän niin kuin unohtunut.

Pitäisi pyrkiä eroon polttoon perustuvasta energiantuotannosta. No, niin varmaan pitäisikin, mutta kun vielä ei ole olemassa semmoista ratkaisua, joka ei aiheuttaisi ympäristölle haittaa, eli kaikki energiamuodot aiheuttavat jossakin päin maailmaa ympäristölle haittaa.

Sitten siellä nousi esille, että suolla on perhosia ja lintuja ja niihin vedotaan myös soiden suojelussa. Sitä minä olen ihmetellyt, että kun yleensä vihreät näistä paasaavat eniten, niin miksi Malmin lentoasema tuhotaan, vaikka sielläkin on perhosia ja lintuja ja se on todella... [Tuomas Kettunen: Hyvä kysymys!] — Se on todella iso kysymys. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.42 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tosiaan keskustelussa maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma (MISU).

Täytyy nyt heti ensi alkuun kiittää, kun tässä salissa on suuren valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Hassi. Kävimme nimittäin suuren valiokunnan valtuuskunnalla Espanjassa Madridissa — todella hyvä reissu, keskustelua turvallisuuspolitiikasta, keskustelua myös energia-asioista, ja sielläkin ilmastomuutos tuli esille keskusteluissa. Mutta oli se, puhemies, myös lohduton näky, kun katseli Espanjan alankoja, kun siellä kuivuus oli syönyt niin sanotut vihreät nurmet. Nimittäin nurmikot eivät siellä vihertäneet, [Satu Hassi: Ilmastomuutos!] ja tähän tarkoittaa myös sitä, että kun vihreää nurmikkaa ei ole, niin silloin ei myöskään hiiltä sitoudu.

Edustaja Mäenpää kyllä ansiokkaasti nyt toi esille turvepellot ja sen, että nämähän pelastivat meidät kuivilta kesiltä. Ainakin tuolla Kainuussa meillä oli hyviä kokemuksia: kun turve kuitenkin sitoo sinne kosteutta matkaan, niin nurmipellot sitten kyllä kasvoivat, ja sitä kautta saatiin myös rehua nautakarjatalouksien suuntaan. Eli se kertoo siitä, että näillä turvepelloilla on iso merkitys eritoten kuivana ajanjaksona.

Se, puhemies, täytyy todentaa, että ilmasto muuttuu. Se tosiaan huomattiin siellä Espanjan-matkalla. Mutta mitä tulee maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaan, täytyy kyllä nyt muistuttaa, että kyllä näitä keskeisiä ilmastotoimenpiteitä on jo nyt käynnissä. Täytyy siitä kiittää myös keskustaa, nimittäin joutoalueiden metsitystuki on käytössä tällä hetkellä, turvemaametsien tuhkalanhoito, Metsähallituksen omistajapoliittisten linjausten toimeenpäättäminen sekä maankäyttösektorin Hiilestä kiinni -tutkimus- ja kehittämistoiminta. Tätä tutki-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

mus- ja kehittämistoimintaa pitää tehdä, eritoten kiihottomasti ottaen huomioon kaikki tutkittu tieto, ja sitä kautta edistää sitä, että hiiltä sitovat metsät myös kasvavat siellä turvepohjaisissa metsissä.

Arvoisa puhemies! Täytyy nyt muistuttaa siitä, että kun tässä ajassa puhutaan voimakkaasti huoltovarmuudesta, niin kyllä huoltovarmuus ja päästöjen vähentäminen edellyttävät, että Suomi on edelleen ja jatkossa kauttaaltaan elinvoimainen, koska se huoltovarmuustoiminta, mitä tulee maatalouteen, mitä tulee metsätalouteen, tulee tuolta maaseudulta, maakunnista. [Puhemies koputtaa] Siitä on pidettävä huoli, että asianmukainen päätöksenteko myös tämän tulevaisuudessakin turvaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.45 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti vähän tilastoista, kun täällä monessa puheenvuorossa on käytetty semmoista argumenttia, että hiilinielu on metsästä hävinnyt. Se on kyllä suurimpia harhaanjohtavia tietoja, mitä viime aikoina olen kuullut.

Katsotaan tilastoja — nehan ovat lahjomattomia. Metsäntutkimuslaitoksen elikkä nykyisen Luken tilastot laskin yhtenä iltana, kun oli aikaa jäänyt hieman yli. Luonnonvarakeskuksen tilastoista, alun perin Metsäntutkimuslaitoksen tilastoista, vuosien 2000 ja 2020 välisenä aikana poistuma metsistä jäi alle 70 miljoonan motin. Elikkä joka vuosi jäi säästöön reilut 30 miljoonaa kuutiota puuta. Ja nyt sitten yhden vuoden perusteella täällä hötkyillään, että pitää lopettaa kaikki muu taloustoiminta ja ruveta ilmastonmuutosta pelkäämään. Sehän on suurin, pahin mahdollinen, virhe, mitä me tässä tilanteessa voisimme tehdä. Meidän tulee hoitaa ne harvennusmetsät kuntoon, hoitaa taimikot kuntoon, uudistaa vanhat metsät, panna uusi metsä kasvamaan.

Kaikki me tässä istuntosalissa ja tässä talossa näimme viime kesänä Euroopassa sen haitallisen ilmiön, joka johti valtaviin metsätuhoihin. Niiden metsätuhojen syynä oli kaksi asiaa: toinen olivat yli-ikäiset, huonokuntoiset metsät, ja toinen olivat hoitamattomat metsät. Molemmissa tapahtui valtavia tuhoja, ja sitä haketta muuten ajettiin Suomeen laivalas-teittain. Keski-Euroopasta Suomeen päin niitä tuli tietävästi Baltian maiden kautta muun muassa.

No, kuitenkin tämä todistaa vääjäämättä sen tosiasian, että jos me haluamme, että Suomen metsät kestävät ja toimivat edelleen vuosikymmeniä eteenpäin hiilinieluna, meidän on hoidettava niitä, meidän on uudistettava niitä, ja ministeri Kurvinen mainitsi omassa esitelypuheenvuorossaan, että tuhkalanhoituksella suomalaisille pystymme lisäämään metsien kasvua helposti kymmenen miljoonaa mottia vuodessa. Elikkä silloin meidän metsien kasvu on varmasti niin raju, ja kun rehellisesti teemme sen homman, niin kyllä minä edelleen vaadin, että Ilmastopaneelin Ollikaisen pitää oikaista ne hänen jatkuvasti kertomansa väärät tiedot Suomen päästöistä. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Ne pitää oikaista. Siellä on se soiden, turvepeltojen, kahdeksan miljoona tonnia, joka on varmasti väärä tieto. Arvoisa puhemies, edelleen kysyisin, miksi tässä talossa sallitaan se, että tänne tuodaan jatkuvasti väärää tietoa ja sen perusteella tehdään vääriä päätöksiä. Lopputulemana on sitten se, että sen maksavat eläkeläiset vähistä eläketuloistaan ja lapsiperheet, jotka ovat vielä tiukem-malla.

Arvoisa puhemies! Ensi talven jälkeen on ihan varmaa, jos nykyisellä politiikalla men-nään, että meillä on kamala kriisi edessä. Valtava velkakriisi kaatuu nousevina korkoina,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

koteja menee pakkohuutokaupassa nurin, ihmiset velkaantuvat, joutuvat muuttamaan, elämä menee hyvin ankeaksi. Toivon, arvoisa puhemies, että näissä puheenvuoroissa — kyllä me voimme täällä lämpimiksemme puhua ihan mistä vaan — muistetaan totuus. Kaikkea voi puhua, mutta totuus pitää pitää mielessä. Ja nimenomaan, että ei puhuta sitä, mikä ei pidä paikkaansa, vaan katsotaan hieman myös tilastoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

19.48 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa puhemies! Kun täällä puhutaan maataloudesta, metsistä ja Euroopan unionista, niin helposti Euroopan unionista kun keskustellaan, kun asiat ovat vaikeita, me toteamme, että Euroopan unioni on joku möhkäle, joka toimii irtonaisena kaikesta, eikä sille kukaan mitään voi. No todellisuudessa tässä on erittäin ikäviä piirteitä tällä hetkellä hallituksen kyvyssä pitää suomalaisten puolia etenkin, mitä tulee metseen. Ja kysymys on nimenomaan ennakkovaikuttamisesta, siitä, että hallituksella on kanta ajoissa, mitä halutaan, mikä on Suomen parhaaksi, eikä niin, että siinä vaiheessa, kun byrokratian ja päätöksenteon pyörät pyörivät jo, hallitus hakee kannan ja on auttamatta myöhässä tässä asiassa.

Tässä esimerkkejä kyllä piisaa, mutta kyllä on pakko nostaa vielä tämä ennaltamisasetus, joka nyt etenee, ja se, miten on mahdollista, että Suomi jäi tässä unholaan. Miten on mahdollista, että Ruotsi esimerkiksi toimi välittömästi kesällä ja meidän hallitus, en tiedä, unohti hoitaa asian, ei kyennyt hoitamaan asiaa tai koki, että ennaltamisasetus on se, mitä halutaan, mitä toivotaan. Ja tämä on tietenkin yksi ihan oleellinen vaihtoehto, että täytyy tulla tähän lopputulokseen, että voi olla, että tämä ennaltamisasetus on se, mitä Suomen hallitus nimenomaan haluaa edistää, ja keskustapuolue siinä mukana. [Tuomas Kettunen: Myös kokoomuksen meppi Pietikäinen haluaa sitä!]

Se, mikä siinä on huolestuttavaa, on, että jos oltaisiin toimittu ajoissa, meillä olisi eduskuntana ollut mahdollisuus tehdä se toissijaisuushuomautus, jolla me oltaisiin vaikutettu. Jälleen kerran palaan siihen puheen alkuosaan, että helposti puhutaan EU:sta jonain asiana, mihin ei pysty vaikuttamaan. Sinne pitää pystyä vaikuttamaan. On velvollisuus vaikuttaa. [Tuomas Kettusen välihuuto] Ei pysty sen selän taakse menemään asiassa, jos ei olla edes oltu mukana niissä keskusteluissa silloin kun niitä on käyty, ja tämä on erittäin huolestuttavaa. Minun mielestäni tämä pitäisi kyllä perata ihan viimeiseen saakka, mikä tässä on se hallituksen linja ja minkä takia näin ollaan toimittu, koska tämä on valtava kysymys Suomen tulevaisuuden kannalta, tämä ennaltamisasetus — niin haastava termi kuin se onkin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

19.51 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä tästä valtioneuvoston selonteosta maankäytön sektorin ilmastosuunnitelmasta.

Tässä on hyviä puheenvuoroja tullut, ja taisi olla edustaja Kettunen, joka sanoi, että ilmasto muuttuu jollakin tavalla. [Tuomas Kettunen: Kyllä, ja on muuttunut jo pitkän aikaa!] Se on ihan totta, että ilmasto muuttuu. Sitä ei kukaan kiistä. Se on ihan varma asia.

Nyt kun puhutaan ennallistamisesta ja ennallistamisasetuksesta, niin kun luin sitä tekstiä, siellä oli joku sellainen lause, että meidän pitää kaikki ennallistaa takaisin, mutta minne, mihin aikakauteen? Tuolla naapuritalossa Kansallismuseossa oli seinällä semmoinen

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

taulu, jossa luki, muistaakseni se oli näin, että Suomea peitti kilometrien paksuinen jää, 18 000 vuotta sitten se alkoi sulaa. Eli tässä ennallistamisessa pitää kiinnittää huomiota myös siihen, mitä me haaveillaan. Meidänhän pitää poistaa kaikki autot ja muukin täältä, jos me halutaan palata ajassa jonnekin asti, ja jos me kaikki halutaan ennallistaa, niin kai tänne semmoinen jääkin pitää sitten hankkia jostakin. No, nyt ensi talvena se saattaa tulla. Meillä saattaa olla kylmä sen takia, kun hallitus on romuttanut muun muassa turpeen käytön energiantuotannossa. [Tuomas Kettunen: Onneksi turvetta on nostettu tänä kesänä!]

Arvoisa puhemies! Tuo Kettusen välihuuto — hän sanoi, että turvetta on nostettu tänä kesänä — pitää sinänsä paikkansa, että turvetta on nostettu, mutta te tiedätte, arvoisa edustaja Kettunen, minä tiedän sen, että tiedätte, että tällä hetkellä turvevarastot ovat naurettavan pienet. Huoltovarmuuskukksella sitä on tällä hetkellä hallussaan 2,1 terawattituntia, jolla ei pitkälle pötkitä.

Mutta se, mistä halusin puhua, on ruokaturva ja siihen liittyvä huoltovarmuus. Tämä sairaalloinen keskustelu tästä ilmastohumpasta on jatkunut jo niin pitkään, että siinä on lähdetty hakemaan syyllisiä joka paikasta, ja erityisesti maanviljelijöitä on syyllistetty myös tässä peltojen ja turvepeltojen omistajina ja lehmien omistajina, kun nekin päästävät ja aiheuttavat päästöjä. Tämä, että tällaisella sairaalloisella puheella syyllistetään ihmisiä, maanviljelijöitä, pitäisi pysäyttää heti erityisesti nyt, kun olemme tämmöisessä kriisitilanteessa. Meillä on ollut ensin korona, ja nyt on tuo sota tuossa naapurimaassa. Venäjän hyökkäys Ukrainaun saattaa vaikuttaa hyvin oleellisesti Euroopan ruokaturvaan. Onkin ollut ikävä katsoa sitä, miten maanviljelijöiden semmoinen aikaisempi maausko ja semmoinen sukutilan jatkamishalu ovat rappeutuneet ja rapautuneet, ja nyt osittain koetaan, että metsänhoito, maanviljelys, turvepellon omistaminen tai eläinten omistaminen on jonkinlaista rasetta, josta media tämän punavihreän kuplan ulkopuolella kirjoittaa ja syyllistää heitä. Tämä tulee aiheuttamaan mitä suurimmalla todennäköisyydellä sen, että kotieläintilat vähenevät, ja hetki kun jatketaan tätä vihreää politiikkaa, voidaan todeta, että meillä ei ole enää ruokaa, suomalaista, puhdasta ruokaa, mitä syödä. Siellä maataloudessa myöskin kuiviketurve on yksi aivan kauhea syyllinen.

Jollakin lailla toivoisin, että tämä punavihreä hulluus pysähtyisi ja loppuisi tästä maasta. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.56 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! On käytetty todella hyviä puheenvuoroja tänään. Edustaja Hoskonen sanoi aivan oikein, että tilastot eivät valehtele. Mitä tulee metsien käyttöön, niin hiilinielut tulevat kasvamaan, kun nuorta metsää hoidetaan asianmukaisesti, hoitorästit tehdään elikkä harvennushakkuut toimitetaan. Ja kun on vähän vanhemmasta metsästä kyse, sitten otetaan se vanhempi metsä käyttöön niin, että se tyvitukki, joka on niin sanottua kultaa, saadaan suomalaisen puurakentamisen kautta myös mukaan, ja sitä kautta sitten saadaan näitä niin sanottuja hiilivarastoja tähän maahan.

Edustaja Mäenpää, aivan oikein, minä tiedän, että te tiedätte, ja te tiedätte, että minä tiedän, että turvetta on saatu nostettua, mutta ei tarpeeksi. Kyllä me varmasti tulemme ensi talven selviämään, mutta entäpä sitten se vuoden 2023 talvi. Siitä meidän tulisi olla huolissamme ja sen mukaisesti tehdä asianmukaista politiikkaa, että myös turvetta saadaan polttokattiloihin vuonna 2023.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Arvoisa puhemies! Täällä ilmasto- ja energiastrategiapaperissa on todella hyvin tämä asia tuotu esille sivulla 107. Itse asiassa luen sen tästä: ”Turpeen kysyntä on kuitenkin viime aikoina laskenut niin nopeasti ja rajusti, että turpeen saatavuus ja siten myös sen rooli pitemmän aikavälin huoltovarmuuspolttoaineena alkaa olla uhattuna.” Aika hyvin kirjattu. Kannattaa lukea tämäkin selonteko.

Puhemies! Edustaja Mäenpää nosti myös ansiokkaasti aikaisemmassa puheenvuorossa esille sen, että kun me keskustelemme nyt maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta, niin olen kyllä todella surullinen siitä, että pääkaupungissamme ei ole jatkossa lentokenttää. Malmin lentokenttä tuhoitiin rakentamisen tieltä. Kyllä se nyt vähän ihmetyttää ja kummastuttaa, että tällainen maakunnan keskustalainen on täällä suuressa salissa puolustamassa Malmin lentokenttää ja juurikin sitä uhanalaista niittyä, joka nyt jää rakentamisen alle. Siellä on, kuulkaa, monia perhoslajeja, jotka nyt helsinkiläisen maankäyttösektorin toiminnan seurauksena tuhoetaan täysin. Ja mitä tulee siihen Malmin lentokenttään, tämä olisi ollut todella tärkeä solmukohta tulevaisuuden päästöttömälle lentoliikenteelle. Nimitäin sähkölentokoneet tulevat mullistamaan saavutettavuuden, mullistamaan liikenteen, ilmailuliikenteen. Ja helsinkiläisellä, minun mielestäni täysin tulevaisuuteen katsomattomalla politiikalla [Puhemies koputtaa] tuhoitiin Malmin lentokenttä, tuhoitiin, arvoisa puhemies, hieno niitty, missä perhoset asustavat. [Juha Mäenpää: Ehkä se joskus ennallistetaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hassi, olkaa hyvä.

19.59 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Olen ollut yli 30 vuotta yhteensä eduskunnassa ja Euroopan parlamentissa ja olen kohdannut lukuisia vaiheita, joissa jonkun elinkeinolan ympäristövaatimusten tiukentamista on vastustettu sillä perusteella, että se olisi kansallisen edun vastaista. Kuitenkaan en muista yhtään sellaista kertaa, jossa oikeasti se, mitä tapahtui, kun uusi ympäristösäätely oli säädetty, olisi aiheuttanut mitään vahinkoa Suomelle ja Suomen taloudelle, päinvastoin. Esimerkiksi energiaan ja teollisuuteen liittyvät ympäristötoimet ovat paitsi vähentäneet päästöjä myös olleet hyödyksi Suomen kansantaloudelle.

Mitä tulee sitten tutkimustuloksiin esimerkiksi maankäytön ilmastopäästöistä, niitähän meille tuottavat maan parhaat tutkijat. Mielestäni meillä kansanedustajilla ei ole pätevyyttä, ellemme nyt sitten itse satu olemaan juuri kyseisten alojen tutkijoita, kyseenalaistaa näitä päätöksiä, ja Ilmastopaneelin tehtävä on nimenomaan tuoda näitä asioita meidän tietoomme. Se on lailla säädetty Ilmastopaneelin tehtävä. [Hannu Hoskonen: Se voi olla väärä, se tieto!]

Luontokadon hillintä on myös suomalaisten etu. Meidänkin, kuten kaikkien ihmisten, etu on se, että planeetta säilyy sellaisena, että ihmisyyhteiskunnat voivat siinä elää, ja se on mahdollista vain, jos saamme hillittyä sekä ilmastomuutoksen että luontokadon.

Minusta on tosi valitettavaa, että tässä keskustelussa jatkuvasti heitellään sellaisia ikään kuin joko—tai-vaihtoehtoja. Nehän eivät perustu todellisuuteen. Esimerkiksi turvepellot: Me tiedämme, että turvepellot aiheuttavat yli puolet [Hannu Hoskonen: Ei pidä paikkaansa!] koko maatalouden ilmastopäästöistä, mutta kukaan ei ehdota, että ainakaan kertaheittolla lopetettaisiin kaikilla turvepelloilla viljely. Luken suositus — mielestäni järkevä — on se, että niillä turvepelloilla, joilla viljely ei nytkään ole kannattavaa, tehtäisiin jotain muuta. Se olisi taloudellisesti edullisin tapa vähentää päästöjä maankäytöstä ja maatalou-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

desta. Ja nimenomaan taloudellisesti edullisimpia keinoja ilmasto- ja luontotoimien tekemiseen meidän pitäisi hakea ja tukea.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.02 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kaunisto nosti tämän ennallistamisen esille. Se on nyt vakava paikka Suomelle, kuinka tässä tulee käymään. Se juna meni jo. Kun siihen ekaa kertaa pystyi vaikuttamaan, se meni vähän ohi Suomelta. Mutta se mahdollisuus ei ole ohi, vaan siihen voidaan vielä vaikuttaa, ja se onkin tärkeää, mitä nyt seuraavaksi tehdään. Metsiemme päätösvalta, se, mitä me teemme metsillemme, kuuluu kansallisesti Suomelle totaalisesti tulevaisuudessakin. Siihen täytyy panostaa ehdottomasti.

Edustaja Kaunistolle sanoisin myös, että on tärkeää, että myös tuolla Brysselissä mepit ovat vähän samansuuntaisina esittämässä Suomen ajatuksia ja sitä, mitä Suomessa ajatellaan asioista, ja yhtenäisesti, joten rivien tarvitsisi sitten olla suorat myös kokoomuksella siellä. [Tuomas Kettunen: Juuri näin!] Toivon, että ovatkin. Perussuomalaisilla on ollut aina tämä sama ajatus, että Suomen etua pitää vahvasti siellä ajaa, ja niin teemmekin.

Myös Malmin lentokenttä -asia vähän ihmetyttää, että se meni näin. Kyllähän se olisi pitänyt säästää ehdottomasti.

Sitten otan vielä tämän turpeen. Siitä on tehty nyt vähän semmoinen kirosana. Ja kuinka paljon on pidetty puheita turpeesta, kuinka paljon se on kirvoittanut mielipiteitä tämän vuoden aikana: satoja, tuhansia puheenvuoroja. Turpeesta on tehty enemmän mörkö kuin se todellisuudessa on. On vedottu, että on tutkimustietoa, mutta kyllä on sitä toistakin tutkimustietoa, joka ei ole ollenkaan niin tuomitsevaa. Suomi tarvitsee, varsinkin tällä hetkellä, turpeen noston lämmitysturpeeksi. Se on meidän huoltovarmuuttamme, ja on sääli, että nyt on tilanne se, että ei sitä niin vain nostetakaan, koska näitä laitteita on jo tuhottu ja myyty. Niin paljon kuin sitä tarvittaisiin nyt, sitä ei varmaan pystytäkään nostamaan. [Tuomas Kettunen: Kyllä sitä pystytään!]

Ja se kysymys kuivikkeesta ja kasvuturpeesta — monta kertaa perussuomalaiset ovat sitä kysyneet ja moni muukin täällä: mitä on tilalle antaa tällä hetkellä niille, jotka pitävät eläimiä, ja niille, jotka ovat puutarhavihvilijöitä? Ei ole mitään korvaavaa tällä hetkellä. Mikä on heidän tulevaisuudennäkymänsä omasta ammatistaan, jos ei ole edes tähän esittää mitään? Kuivike- ja kasvuturvettahan nousee sitten lämmitysturpeen noston yhteydessä sivutuotteena. Niitä ei taloudellisestikaan kannata yksin nostaa.

Myös tämä antibioottiturva eläimille: [Puhemies koputtaa] toivoisin, että vihreät ymmärtäisivät tämän asian myös kuiviketurpeen kannalta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Jokohan puhemies tohtii sanoa, että vielä edustaja Kaunisto, olkaa hyvä?

20.06 Ville Kaunisto kok: Kiitos, puhemies! Edustaja Kettunen ja edustaja Mäenpää tietävät, mitä he tietävät ja mitä toiset tietävät, mutta se, mitä minä en tiedä edelleenkaan, on se, mikä se hallituksen linja on tässä ennaltamisasetuksen kohdalla. Ja tähän on — ollaan siitä asetuksesta mitä mieltä tahansa — vähän niin kuin kuluttajansuojan vastainen siinä mielessä, että miten äänestäjäkään tietää, mitä asioita hallitus haluaa edistää. Meillä tänään ministeri Kurvinen mainosti salissa — erittäin tärkeää sinänsä —, että on perustettu metsäystävällisten maiden joukko. Se on hyvä duuni, mutta kun puhutaan asiasta, joka on

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

nyt tehty kuluneella viikolla, vai viime viikolla, ja kaikki tämä olisi pitänyt tapahtua useampi kuukausi sitten, niin tulee vähän sellainen olo, ettei ihan varmuudella tiedä, mikä se yhtenäinen linja on, mikä hallituksella tässä asiassa on, että onko yksi virallinen linja, jota toteutetaan, ja sitten siihen päälle tehdään tällaisia piilottavia tekijöitä. Niin kuin sanoin, minun mielestäni nyt on Suomen kannalta olennaista, että se hallituksen linja olisi Suomen edun mukainen ja sitä edistettäisiin Euroopan unionissa, mutta tämän kokonaisuuden kannalta, äänestäjien kuluttajansuojan kannalta, on aivan kriittistä, että me tiedetään edes, mitä hallitus yrittää. Se on se huolestuttava asia tällä hetkellä. Minä en tiedä, ja minä toivoisin kovasti tietäväni, koska silloinhan me voitaisiin tästä asiasta käydä sitä keskustelua ja rakentaa sitä parempaa tulevaisuutta, ottaa oppositio siihen mukaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kettunen näytti kymmenen sekunnin puheenvuoroa.

20.08 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Juurikin näin. Kun nimi mainittiin, niin on pakko vastata edustaja Kaunistolle siitä, mikä on hallituksen linja, mikä on eduskunnan linja. No, sehän on selvä linja — sen pitää olla meillä kaikilla tässä salissa yhteinen selvä linja. Mitä tulee ennallistamisasetukseen ja ylipäättään metsien käyttöön, luonnonvaroja ei voi eikä saa museoida. Senhän pitää olla meillä ihan selvä linja. [Juha Mäenpään välihuuto] Nyt täytyy muistaa, mistä me saamme tähän maahan kansantalouteen tuloja. Ne tulevat maataloudesta, ja ne ovat aikoinaan tulleet metsätaloudesta, ja niin ne tulevat tulevaisuudessakin. Metsätaloudella on aikoinaan maksettu sotakorvaukset, ja niin me tulemme tulevaisuudessa maksamaan myös nämä lainat, mitä on useamman hallituskauden aikana otettu. Metsätaloudella me tulemme niitä lainoja maksamaan takaisin.

Ja mitä tulee tähän EU:n ennallistamisvaateeseen: Kyllähän se koskee Suomessa miljoonia hehtaareja, joista vesistöjen, metsien, soiden, turvepeltojen osuus olisi kaikista suurin. Kyllähän kaikille meille edustajille — oli kyse hallituspuolueista tai oppositiopuolueista — pitää olla selkeä linja sen suhteen, että tämmöiset ennallistamisvaatteet tulee ja pitää torpata, ja päätösvalta, mitä tulee metsien käyttöön, tulee olla kansallisissa käsissä. Tämä on selvä asia.

Mutta kun mennään sinne Euroopan unionin tasolle, niin yritin tuolta etsiä vanhan uutisen vuodelta 2016, ja tämän oli Verkkouutiset uutisoinut: EU-mepeistä kaikista eniten omiaan vastaan äänestää Sirpa Pietikäinen, kokoomuksen europarlamentaarikko, ja hän on äänestänyt tässäkin asiassa vastaan. Joten nyt tulisi myös kokoomuksen pitää huoli, että myös teidän mepit äänestävät Suomen etujen mukaisesti tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Ja vielä edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.10 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt kun tuo edustaja Kettunen intoutui puhumaan ja kaivelemaan kaikkia vanhoja menneitä, niin minä haluaisin kuitenkin katsoa tulevaan. Te sanoitte, että meillä kaikilla tässä salissa on sellainen käsitys, että tämä ennallistamisasetus pitää torpata — näin ymmärsin ja nyökkäsitte siinä. [Tuomas Kettunen: Kyllä!] Minä olen kanssanne ihan samaa mieltä, mutta entä edustaja Hassi, onko esimerkiksi hän samaa mieltä, se minua kiinnostaisi. Kun te nyt puhutte ikään kuin hallituksen suulla sieltä takapenkistä näin illalla ja minä puhun täällä oppositiossa tästä asiasta, niin

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

olisi tietenkin kiinnostanut, onko koko hallitus samaa mieltä teidän kanssanne, edustaja Kettunen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

6. Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, puolustusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Työministeri Tuula Haataisen esittelypuheenvuoron jälkeen, kymmenen minuuttia, käydään keskustelu etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään ryhmäpuheenvuorot, joiden pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittelee, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Lähetekeskusteluun varataan ensi vaiheessa kaksi tuntia.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.43 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huoltovarmuustyöllä on Suomessa yli sadan vuoden taakse ulottuvat perinteet. Suomella on edelleen hyvin toimiva ja kansainvälisesti ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmä. Muuttunut toimintaympäristö vaatii kuitenkin riittävien taloudellisten resurssien turvaamista, osaamista, ajantasaista lainsäädäntöä sekä huoltovarmuuden toimintamallin edelleen kehittämistä. Lisäksi meidän tulee varmistaa poikkihallinnollisen yhteistyön sujuvuus ja sektorikohtaisten vastuiden selkeys. Suomessa huoltovarmuus perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöhön. Se tulee säilyttää jatkossa. Huoltovarmuutta on lisäksi kansalaisten valmiudet omatoimisuuteen, varautumiseen sekä toimintakykyyn häiriötilanteissa.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus eli resilienssi rakentuu käytännössä kolmesta eri osa-alueesta: ensiksi häiriö- ja kriisitilanteiden välttäminen ja ennaltaehkäisy, toiseksi toiminta akuuttien kriisien ja häiriöiden aikana sekä kolmanneksi palautuminen ja sopeutumiskyky kriisi- ja häiriötilanteen jälkeen.

Häiriöiden välttäminen on mahdollista, kun tilannekuva riskeistä ja uhkista on kirkas ja niitä pystytään tunnistamaan etukäteen. Näin toimitaan, kun esimerkiksi tunnistetaan vedenalaiseen infrastruktuuriin kohdistuvia uhkia tai kun pyritään havainnoimaan vakavia

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tietoturvaaukkia verkossa. Ennaltaehkäisyä tukevat myös erilaisten kriittisten toimintojen varajärjestelmät, esimerkkinä kansainväliset tietoliikenneyhteydet, joiden suojaamiseen ja vahvistamiseen kiinnitetään nyt erityistä huomiota.

Toimintakyky kriisi- tai häiriötilan aikana ratkaisee paljon. Avainasemassa ovat harjoitellut varautumisen menettelyt ja jatkuvuuden hallinnan osaaminen kriittisissä yrityksissä ja muissa toimijoissa. Nykyisen huoltovarmuusyhteistyön ansiosta suurin osa kriittisen infrastruktuurin toimijoista omaa hyvät valmiudet toimia erilaisissa häiriötilanteissa. Yhteinen ja laaja harjoitustoiminta kriisien ja häiriöiden varalta edesauttaa tärkeällä tavalla tätä tavoitetta.

Kolmas osa-alue ratkaisee myös paljon. Olennaista on, kuinka nopeasti esimerkiksi rikkoutunut kaapeli saadaan korjattua ja palautettua toimintakuntoon. Tämä ei onnistu, jollei riskiä ole tunnistettu etukäteen eikä korjaussuunnitelmaa ole etukäteen olemassa ja sen toteuttamista harjoiteltu.

Huoltovarmuus näkyy myös toimitusketjujen ja logistiikan toimivuudessa ja kyvyssä järjestää kuljetuslogistiikka tarvittaessa uusia reittejä tai hankintakanavia pitkin. Suomalainen huoltovarmuusmalli nojaa laajaan yhteistoimintaan elinkeinoelämän yritysten ja toisaalta viranomaisten kesken ja näiden välillä. Lisäksi meillä on toimivat materiaalisen varautumisen velvoitteet ja käytänteet. Kriittisen infrastruktuurin toimijat omaavat hyvän kyvykkyyden sietää ja torjua häiriöitä. Tämän pohjalta Suomen lähtökohta huoltovarmuudessa ja varautumisemme taso ovat hyviä. Lähdemme liikkeelle hyvältä tasolta myös kansainvälisesti vertaillen.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian alkuvaiheista lähtien huoltovarmuus on ollut aktiivisesti esillä eri yhteyksissä. Jo koronan aikaan oli ilmeistä, että meidän on syytä katsoa huoltovarmuutta laajemmassa perspektiivissä sekä pystyttävä määrittämään tarkemmin, mitä huoltovarmuuteemme kuuluu, missä ovat vastuut ja miten huoltovarmuusjärjestelmä vastaa erilaisiin kriiseihin modernissa yhteiskunnassa säilyttäen sen, mikä on toimivaa. Siksi päätin, että meidän on aika käynnistää tämä ensimmäinen huoltovarmuutta koskeva selontekotyö yhdessä eduskunnan ja huoltovarmuuden sidosryhmien kanssa. Kun nyt katsomme, millaisia perinteisiä uhkia ja uusia uhkia huoltovarmuuden kannalta olemme koronan jälkeen kohdanneet, ei selontekotyö olisi voinut nyt asettua sopivampaan ajankohtaan. Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vaikutukset Ukrainaan koettelevat myös huoltovarmuuttamme edustaen perinteisimpiä uhkia. Mennyt kesä on konkretisoinut hyvin sitä, millaisia vaikutuksia uudemmat uhat, kuten ilmastonmuutos, aiheuttavat huoltovarmuudellemme. Selonteon ote on kuitenkin strateginen varmistaen huoltovarmuuden toimivuuden ja kantokyvyn pidemmälle tulevaan.

Huoltovarmuustoimintaa on ehditty arvioimaan kuluneen reilun kahden vuoden aikana usealla selvityksellä, jotka ovat toimineet pohjana tälle selontekotyölle. Selvityksissä on todettu Suomen huoltovarmuuden toimintamallin olevan perusteiltaan toimiva. Toki erilaisia kehittämis ehdotuksia selvityksissä on esitetty huomioiden esimerkiksi koronapandemian aikana saadut opit. Osittain ehdotuksia on jo toteutettu, ja käsillä oleva huoltovarmuusselonteko kehittämislinjauksineen on myös vastaus esitettyihin suosituksiin.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuusselonteossa määritellään keskeiset tavoitteet huoltovarmuuden kehittämiselle vuoteen 2030 asti. Selonteolla ja sen toimeenpanolla on tarkoitus varmistaa huoltovarmuuden riittävä taso osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Selonteossa on kyse strategisista linjauksista, eikä sen ole tarkoitus vastata operatiivisiin kysymyksiin tai akuutteihin kriiseihin, joita nyt esimerkiksi energiasektorilla koemme.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Hallituksen varautumisen ministerityöryhmä on tehnyt Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan aikana useita huoltovarmuuteen liittyviä päätöksiä, joilla on parannettu varautumista ja huoltovarmuutta eri sektoreilla. Tämä työ jatkuu ministerityöryhmässä edelleen. Operatiivisen tason toimia varten valtioneuvosto asettaa huoltovarmuuden tavoitteet, joita koskeva päätös on annettu edellisen kerran joulukuussa 2018. Selonteossa ehdotetaan tämän tavoitepäätöksen uudistamista. Euroopan unioni on aktiivisesti myös kehittämässä erilaisilla hankkeilla omaa resilienssiään, samoin Pohjoismaiden huoltovarmuusyhteistyö on tiivistynyt. Kansainvälinen yhteistyö täydentääkin kansallista varautumista, mutta se ei voi kuitenkaan korvata kansallista varautumistarvetta ja omia kansallisia toimia.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuusselonteko sisältää neljä kehittämislinjausta.

Ensimmäinen niistä koskee huoltovarmuuden taloudellisia resursseja. Keskeinen linjaus on, että budjettitalouden ulkopuolinen Huoltovarmuusrahasto säilytetään nopeana ja joustavana huoltovarmuuden rahoittajana. Rahaston kantokyky on myös turvattava suhteessa muuttuvaan toimintaympäristöön ja huoltovarmuuden tehtäväkenttään. Rahastosta ei kuitenkaan tule pääsääntöisesti rahoittaa sektoriministeriöiden vastuulle kuuluvia normaaliajan pitkäkestoisia huoltovarmuustoimintoja, jotka voidaan rahoittaa valtion talousarviosta vastuuministeriön pääluokasta.

Toinen kehittämislinjaus käsittelee huoltovarmuussäätelyn ajantasaistamista. Vaikka laki huoltovarmuuden turvaamisesta on jo vuodelta 1992, se on viimeaikaisten kriisien aikana osoittanut toimivuutensa. Nyt on kuitenkin oikea hetki käynnistää lainsäädännön uudistaminen huomioiden muuttunut toimintaympäristö. Tällä työllä on vahva linkki nyt EU:n kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevaan SER-direktiiviin ja myös käynnissä olevaan valmiuslain uudistamishankkeeseen. Lisäksi selvitetään tarve ja mahdollisuudet uudistaa yleistä julkisten hankintojen sääntelyä EU-säätelyn puitteissa siten, että kokonaisvaltainen varautuminen ja huoltovarmuuden vahvistaminen tulevat riittävästi huomioiduksi.

Kolmanneksi kehittämisen kohteeksi on nostettu sektorikohtainen varautuminen ja yhteistyön kehittäminen sekä osaamisen varmistaminen. Suomen huoltovarmuusjärjestelmän vahvuuksia ovat niin yhteistyö ministeriöiden kesken kuin laajemmin julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Yhteistyötä on kehitetty muun muassa koronapandemiasta saatujen oppien myötä, mutta edelleen on tarve viedä kehitystyötä eteenpäin. Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista onkin keskeinen asiakirja, jolla ohjataan huoltovarmuustoimintaa. Siinä määritellään sektorikohtaisesti huoltovarmuuden painopisteet. Päätöksen uudistaminen aloitetaan nyt rinnan selonteon eduskuntakäsittelyn kanssa, ja tavoitteena on myös kehittää päätöksen seurantaa ja myös vaikuttavuuden arviointia. Kolmannessa kehittämislinjauksessa korostetaan myös huoltovarmuuden kannalta kriittisen osaamisen tarpeiden määrittelyä sekä kansalaisten ja pk-yritysten tietoisuuden ja osaamisen kehittämistä.

Selonteon neljäs ja viimeinen linjaus kattaa verkostomallin kehittämisen sekä jatkuvan yhteiskunnallisen vuoropuhelun tarvetta. Nopeasti muuttuva toimintaympäristö ja kansainvälisen yhteistyön vaatimukset edellyttävät myös julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyön verkostomallin kehittämistä ja vahvistamista, vaikka tämä huoltovarmuusmallimme ydin toimiikin hyvin. Huoltovarmuuskeskus on jo tehnyt merkittävää kehittämistyötä organisaation toiminnan vahvistamiseksi edelleen. Selonteon valmistelun yhteydessä on selkeästi tullut esille, että selontekoa on tarvetta jatkossa päivittää säännöl-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

lisin väliajoin. Tällä varmistetaan parlamentaarisen keskustelun jatkuminen myös tulevilla vaalikausilla. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Selontekoa valmisteltiin avoimesti ja laaja-alaisesti eri sidosryhmi-
en kanssa. [Puhemies koputtaa] Saimme lisäksi sata lausuntoa, joissa tehtiin kehittämislin-
jauksia. Pidän tätä hyvänä signaalina.

Tämän valmistelutyön tukena on ollut parlamentaarinen seurantaryhmä. Kiitänkin par-
lamentaariseen seurantaryhmään osallistuneita edustajia panoksestaan, ja nyt tämä alka-
va keskustelu on osa prosessia ja keskeinen jatkovalmistelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt siirrymme ryhmäpuheen-
vuoroihin. Edustaja Piirainen, sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, olkaa hyvä.

16.53 Raimo Piirainen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille
tärkeän päivittämisen prosessin aloittamisesta ja selonteon tuomisesta eduskuntaan.

Valtioneuvoston ensimmäisessä huoltovarmuusselonteossa määritellään huoltovarmuu-
den kehittämisen keskeiset tavoitteet vuoteen 2030 saakka. Viime vuodet olemme eläneet
maailmassa, jossa huoltovarmuuden merkitys on valjennut meille kaikille. Koronapande-
miaa seurasivat sota, inflaatio ja energiakriisi Euroopassa. Juuri nyt energia ja toimintavar-
muus ovat kaiken keskiössä.

Huoltovarmuuden työkalujen täytyy olla ajan tasalla, ja niitä tulee päivittää säännöllis-
esti. Resursseista on huolehdittava, ja onkin hyvä, että Huoltovarmuusrahaston toiminta
turvataan. Kansalaisvarautuminen on myös keskeistä, kun kriisi uhkaa.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan huol-
tovarmuuden riittävä taso osana yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta. Suomen huoltovar-
muusmalli on toimiva ja huoltovarmuuden tilanne on hyvä, mutta muuttunut toimintaym-
päristö vaatii mallin kehittämistä ja riittävien resurssien turvaamista. Myös kansainvälinen
huoltovarmuuteen liittyvä yhteistyö tiivistyy entisestään Nato-jäsenyyden myötä. Laajan
lausuntokierroksen, yli sadan lausunnonantajan, jälkeen on hyvä, että eduskunta käsittelee
tämän kokonaisuuden ja tekee keskeiset linjaukset.

Jokainen ministeriö edelleen vastaa varautumisesta omalla hallinnonalallaan, mutta eri
sektoreiden varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista tiivistetään. Sektorikohtaista
yhteistyötä yli hallintorajojen on syytä lisätä myös suhteessa järjestöihin ja yksityisiin toi-
mijoihin.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin
yhteistyöhön, joka on myös jatkossa säilytettävä. Huoltovarmuutta ovat myös kansalaisten
valmiudet omatoimisuuteen, varautumiseen sekä toimintakykyyn häiriötilanteissa. Väi-
tän, että suomalaisilla on lähtökohtaisesti melko hyvät taidot selviytyä kriisioloissa. Meillä
osataan lämmittää puilla, kalastaa, tehdä ruokaa avotulella, kerätä ravintoa luonnosta, tark-
kailla luonnonilmiöitä ja säätä, suojautua kylmältä — kiitos elävien mökkeily-, luonto-,
kalastus- ja metsästysperinteiden.

Arvoisa puhemies! Valitettava tosiasia on, että elämme tällä hetkellä keskellä epäva-
kautta ja kriisiä. Huoltovarmuusselonteko on strateginen, eikä siinä oteta kantaa akuuttien
ongelmien, kuten energiahuoltovarmuuden, hoitamiseen tai muuhun operatiiviseen toi-
mintaan. Huoltovarmuuden kehittäminen on siitä vaikea laji, ettei sitä voi tehdä nopeasti,
vaan se on pitkäjänteistä ja jatkuvaa työtä, jossa korostuu ennakointi. Ravintoa, suojaa, ter-
veydenhuoltoa tarvitaan aina ja jokaisessa kriisissä. Energiahuollon turvaaminen on kai-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

ken keskiössä. Samoin oikea ja oikea-aikainen viestintä on varmistettava. Tietoliikenneyhteiset ovat nykyisin kriittistä infraa, jota täytyy suojata.

Olemme liikaa tuonnin varassa, puhuttiinpa energiasta, lannoitteista tai polttoaineista tai varaosista. On tärkeää tarkastella, luoko EU huoltovarmuuteen hankintalainsäädännön kaapeikkoja, jotka lopulta ketjuttuvat kolmansiin maihin. Laajasti ymmärrettynä osaaminen on tärkeä osa huoltovarmuutta. Huoltovarmuuden kannalta kriittinen osaaminen ja sen turvaaminen pitää määritellä nykyistä selkeämmin ja nostaa työvoimapolitiittisten erityistoi-
mien kohteeksi.

Arvoisa puhemies! Operatiivisen tason toimia varten valtioneuvosto asettaa huoltovarmuuden tavoitteet, joita koskeva päätös on annettu edellisen kerran joulukuussa 2018. Selonteossa ehdotetaan tämän tavoitepäätöksen uudistamista, ja se on todella tarpeen. Maailma on muuttunut merkittävästi viidessä vuodessa. Uskon, että pääpiirteissään eduskunnassa on vahva yksimielisyys siitä, että huoltovarmuudesta huolehtiminen on aina mutta etenkin tässä maailmanajassa erittäin tärkeää.

Seuraava huoltovarmuusselonteko on tarkoitus antaa 2027 alkavalla vaalikaudella. Tämän selonteon eduskuntakäsittelyn jälkeen aloitetaan huoltovarmuuslainsäädännön läpikäynti ja huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen päivittäminen.
— Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten perussuomalaisten eduskuntaryhmä, edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

16.59 Riikka Slunga-Poutsalo ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kylmän sodan päättymisen jälkeen Euroopassa on monin paikoin tuudittauduttu vääränlaiseen turvallisuudentunteeseen. Samalla tavalla kuin on oletettu keskinäisriippuvuuksien poistavan sodat Euroopan unionin sisällä on virheellisesti kuviteltu, että vastaava toimisi myös suhteessa unionin ulkopuolisiin tahoihin. Varautuminen muihin kriiseihin kuin ilmastomuutokseen onkin monin paikoin pahasti laiminlyöty. Ylikansallisista riippuvuuksista varoitteilla olisi kannattanut leimaamisen sijasta kuunnella.

Suomalaisella huoltovarmuustyöllä on pitkät perinteet, ja se kestää kansainvälisen vertailun. Muutos turvallisuusympäristössämme Ukrainan jouduttua hyökkäyssodan kohteeksi on kuitenkin merkittävä. Huoltovarmuuttamme onkin arvioitava perusteellisesti nyt, kun kansalaisia uhkaa jopa energiapula talven tullen.

Arvoisa puhemies! Koronapandemian aikana koetut kompuroinnit päätöksentekoketjuissa ja eri materiaalien riittävyydessä ja laadussa ovat olleet omiaan heikentämään ja herättämään kysymyksiä huoltovarmuutemme tilasta. Rekat lähtevät liikkeelle -julistukset, kun samaan aikaan materiaaleja ei ole ollutkaan varastoissa riittävästi tai kun niitä on yritetty hankkia hämäläisten liikemiesten kautta, herättävät kysymyksiä varmuusvarastojemme riittävyydestä.

On selvää, että Suomi on pieni toimija, kun yhä suurempi osa huoltovarmuusyhteistyöstä tapahtuu EU-maiden yhteistyönä ja osin EU-sääntelyn ehdoilla. Meillä on kuitenkin oleellisia eroavuuksia muihin EU-maihin, kuten riippuvuus merikuljetuksista, pitkä raja hyökkäyssotaa käyvän maan kanssa ja kylmä ilmasto. Nämä suomalaiset erityispiirteet on huomioitava, ja onkin tärkeää, että suomalainen huoltovarmuusjärjestelmä perustuu jatkossakin kansalliseen varautumiseen sekä yhteistyön vahvistamiseen Pohjoismaiden kesken.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden strateginen tavoite on turvata väestön, talouselämän ja maanpuolustuksen perustarpeet. Maanpuolustuksen osalta olemme päivittäneet kalustoamme leudon sään aikana, ja nyt pakkasten kiristyessä olemme turvallisuutemme vahvistamiseksi hakeneet Naton jäsenyyttä. Talouselämän osalta merkittävää on muun muassa rahaliikenteen, energian ja tietoliikenteen turvaaminen. Huoltoyhteytemme maailmalle ovat pitkälti Itämeren merikuljetusten varassa. Valtaosa maamme viennistä ja tuonnista kulkee meritse, eikä vaihtoehtoista reittiä monien kriittisten tuotteiden osalta ole. Emme myöskään voi nostaa ilmastotoimilla kustannustasoa niin paljoa, että teemme esimerkiksi maatalouden harjoittamisesta Suomessa mahdotonta.

On ensiarvoisen tärkeää, että voimme varmistaa ulkomaankaupan edellytykset myös kriisitilanteissa. Siksi kotimaisessa omistuksessa on oltava riittävä määrä niin laivoja kuin lentokoneitakin. Lisäksi on tärkeää pyrkiä varmistamaan vaihtoehtoiset kuljetusyhteydet maitse Ruotsin ja Norjan kautta erityisesti rautatieyhteyksiä hyödyntäen.

Oman sähköntuotantomme on oltava riittävää kansallisiin tarpeisiin kaikissa olosuhteissa. Riippuvuus tuontisähköstä on kestäväntöntä. Selonteossa on tunnistettu säätövoiman tarpeellisuus sääriippuvaisten tuotantomuotojen lisääntymisen myötä, mutta siinä ei esitetä ratkaisua tilanteeseen, jossa tuulivoiman tuottajat poimivat rusinat pullasta ilman huoltovarmuusvelvoitetta säätövoiman tuotantoon liittyen. Säätövoiman riittävyys on ratkaistava joko säätämällä sääriippuvaisten energiamuotojen tuottajille säätövoimavelvoite tai säätämällä windfall-vero, jonka tuotot ohjataan Huoltovarmuusrahastoon säätövoiman järjestämistä varten.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuudessa on kyse jatkuvuudesta, jolla turvataan väestömme perustarpeet vakavissa häiriöissä ja varaudutaan myös uudenlaisiin uhuihin, unohtamatta kansallista henkistä kriisinsietokykyä ja sen vahvistamista luottamusta ja turvaa herättävällä päätöksenteolla. Meidän on tehtävä kriisinsietokykymme edellyttämät panostukset niin liikenteen, energian, kriittisen infran kuin esimerkiksi hoitohenkilökunnankin osalta. Asiat on laitettava tärkeysjärjestykseen ja kansallinen etu asetettava etusijalle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Kokoomuksen eduskuntaryhmä, edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.04 Sanni Grahn-Laasonen kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme Suomen historian ensimmäistä huoltovarmuusselontekoa aikana, jolloin ensin globaali pandemia ja sitten Venäjän odottamaton, raaka hyökkäyssota Ukrainaan ovat tehneet maailmastamme näkyvästi epävarmemman ja uhkaavamman. Suomalaisten arjen turvallisuudentunne on heikentynyt.

Koronapandemia paljasti haavoittuvuudet lääkkeiden ja suojarahusteiden saatavuudessa ja yritysten globaaleissa arvoketjuissa. Myös EU:n yhtenäisyys oli koetuksella varsinkin pandemian alussa. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan paljasti, miten naiivisti ja vaarallisesti Eurooppa oli ripustautunut venäläisen fossiilienergian varaan. Eurooppaa koettelee nyt kylmä tyytymättömyyden talvi ja energiahinnan nousu.

Sähkön kallistuminen on vakava ja kohtuuton tilanne myös suomalaisille. Energiaomavaraisuuden ja edullisen sähkön saatavuuden turvaamiseksi meidän tuleekin ryhtyä välitömiin ja vaikuttaviin toimenpiteisiin, joilla takaamme sähkön ja energian riittävyyden ja kohtuullisen hinnan niin ihmisille kuin yrityksille.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Kokoomus on esittänyt kuusi nopeaa ja kuusi pitkän tähtäimen toimenpidettä. Lyhyellä aikajänteellä tarvitsemme muun muassa kaikki olemassa olevat tuotantolaitokset käyntiin turvaamaan sähkön saatavuutta. Tulevaisuudessa Suomi tarvitsee voimakkaasti lisää säävarmaa tuotantoa, kuten uusia investointeja ydinvoimaan. Tässä Suomen tulee kulkea yhtä matkaa ydinvoimassa täyskäännöksen tehneen Ruotsin uuden hallituksen kanssa.

Osaamisen vahvistaminen on tärkeässä roolissa. Huoltovarmuustyössä ei ole kyse vain materiaalisesta varastoinnista ja varustautumisesta vaan, kuten selonteko ansiokkaasti toteaa, myös huoltovarmuuden kannalta riittävän tuotannollisen ja teknologisen pohjan luomisesta ja ylläpitämisestä kotimaassa. Tämä koskee esimerkiksi niin kotimaista maataloutta ja ruuantuotantoa kuin puolustusvälineiteollisuutta, lääketehtaita tai kyberosaamista.

Arvoisa puhemies! Uudessa geopolittisessä uhkaympäristössä tarvitaan yhä vahvempaa ennakkointia. On tunnistettava aiempaa paremmin riskit ja vaaralliset riippuvuudet. Yksi on Kiina. Emme ole riittävästi nähneet Kiinaa Venäjän selän takaa. Autoritäärisesti johdetusta Kiinasta on tullut hiipien liian tärkeä Euroopalle. Kiinasta lähtee tai sitä sivuaa monia kriittisiä arvo- ja tuotantoketjuja, joista olemme vaarallisen riippuvaisia. Kiina-riski kytkeytyy esimerkiksi moniin kriittisiin raaka-aineisiin, kuten maametalleihin, korkean teknologian puolijohteisiin ja elintärkeiden lääkkeiden vaikuttaviin aineisiin.

Suomen on ajettava Euroopan unionissa vahvempaa strategista autonomiaa ja huolehdittava unionin riittävästä omasta tuotannosta sekä osaamisesta suhteessa autoritääriseen Kiinaan. Kokoomus myös esittää, että Suomi laatii uuden Kiina-strategian, joka on yhteensopiva Euroopan unionin toimien kanssa ja tunnistaa uudet geoeconomiset riskit ja muutokset globaalissa turvallisuusympäristössä.

Arvoisa puhemies! Suomi on koko itsenäisyytensä ajan joutunut ja pyrkinyt varautumaan; huoltovarmuustyön juuret johtavat yli sadan vuoden taa. Maailma on totisesti erilainen nyt — globaalimpi, verkottuneempi, monimutkaisempi. Tällä vuosituhannella turvallisuusympäristöön ovat vaikuttaneet kansainvälinen keskinäisriippuvuus, teknologinen kehitys ja valtionrajat ylittävät uhat.

Kansainvälinen, erityisesti pohjoismainen ja eurooppalainen, huoltovarmuusyhteistyö syvenee. Silti suomalainen huoltovarmuusjärjestelmä perustuu jatkossakin vahvasti kansalliseen varautumiseen ja kansallisiin toimiin. Se on siis omissa käsissämme.

Ainutlaatuisen huoltovarmuusmallimme vahvuus on julkisen sektorin ja elinkeinoelämän tiivis yhteistyö. Se on oleellista juuri nyt esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin suojelemisen kannalta. Selonteko maalaa selkeän kuvan, kuinka huoltovarmuus on koko yhteiskunnan yhteinen asia kotimaisesta tuotannosta ja varmuusvarastoista aina kansalaisten kotivaraan.

Yksi konkreettinen ja selkeä selonteon kehittämislinja on Huoltovarmuusrahaston kantokyvyn turvaaminen. Toivottu siirtyä pois fossiilisista polttonesteistä pienentää huoltovarmuustyön resursseja, ja siksi rahoituspohja on korjattava vastaamaan tulevaisuuden varautumisen tarpeita.

Arvoisa puhemies! Yhteiskuntamme riskien kartoittaminen ei ole alarmistista vaan, kuten viime ajat ovat meille osoittaneet, tosiasioiden tunnustamista ja viisautta. Tätä viisautta Suomen eduskunta laajalla yhteisymmärryksellä osoitti keväällä, kun muuttuneessa turvallisuusympäristössä teimme isänmaallisen päätöksen Nato-jäsenyyden hakemisesta. Nato-jäsenyys vahvistaa Suomen huoltovarmuutta. Naton sisällä Nato-maiden tarpeet ovat kriisin hetkellä ensisijaisia. Kun ratifiointiprosessi saadaan maaliin, Suomi ei enää koskaan ole yksin vaan on entistä paremmin varautunut.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Toimiva huoltovarmuus on yksi yhteiskuntamme selkärangoista, [Puhemies koputtaa] ja vastuumme on pitää huolta siitä, että se on ajanmukainen jatkossakin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Keskustan eduskuntaryhmä ja edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.09 Mikko Savola kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomen turvallisuuden perustan muodostavat kokonaisturvallisuuden toimintamalli, varautuminen ja ennakointi. Kylmistä ja karuista olosuhteistamme johtuen Suomessa on mietitty näitä huoltovarmuuden kysymyksiä jo sadan vuoden ajan. Suomessa on pitkät kuljetusetäisyydet, ja sijaitsemme syrjässä. Pahana päivänä, kriisin keskellä, näistä asioista ei loppukädessä huolehdi kukaan muu kuin me itse.

Kansallisen varautumisemme taso on onneksi hyvä. Kehittämistarpeitakin on. Keskustan eduskuntaryhmä kannattaa parlamentaarisen huoltovarmuustyön jatkoa myös tulevana vaalikautena. Huoltovarmuus on yhteinen asiamme.

Huoltovarmuuden turvaaminen edellyttää vahvaa aluepolitiikkaa. Kauttaaltaan elinvoimainen ja yritteliäs Suomi on huoltovarma Suomi. Tasapainoinen Suomi on kriisinkestävämpi Suomi.

Arvoisa puhemies! Uhkakuvat ovat monipuolistuneet, ja kriisit ovat pitkäkestoisempia. Tämä edellyttää yhä laaja-alaisempaa kansallista varautumista ja yhä tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Suomalaisten välttämättömät tarpeet on turvattava kaikissa olosuhteissa. Sota Euroopassa korostaa sotilaallisen huoltovarmuuden merkitystä. Kotimaisen puolustusteollisuuden osaaminen, kilpailukyky ja vientitoiminta on keskeistä huoltovarmuuden kannalta. Suomen, Ruotsin ja Norjan puolustusteollista yhteistyötä on tiivistetty. Tätä on jatkettava sotilaallisen huoltovarmuuden varmistamiseksi. Suomen tuleva Nato-jäsenyys parantaa osaltaan maamme huoltovarmuutta.

Arvoisa puhemies! Koronapandemia nosti esiin huoltovarmuutemme puutteet, ja se on yksi keskeinen syy, miksi tämä selonteko päätettiin laatia. Selonteko antaa vastauksia nykyisiin vastuisiin ja rooleihin kansallisella ja alueellisella tasolla. Jatkossa ne tulee määritellä vielä nykyistä selkeämmin.

Ruuan loppuminen tai pula ruuasta on kriiseistä pahimpia. On sinänsä sääli, että vaadittiin pandemia ja sota, ennen kuin suomalaisen viljelijän arvostus yhteiskunnassamme ymmärrettiin. Poikkeukselliset ajat korostavat omavaraisuuden merkitystä.

Kiitos kotimaisesta ruuasta kuuluu suomalaisille viljelijöille. Ilman viljelijöitä meillä ei ole ruokaa eikä ruuantuotannon huoltovarmuutta. Ilman kannattavaa ruuantuotantoa ei suomalaisella maataloudella ole tulevaisuutta. Viljelijän on saatava työstään asianmukainen korvaus. Tällä hetkellä näin ei ole.

Kannattavuuskriisin ratkaisemiseksi on tehtävä paljon nykyistä enemmän. Koko ruokaketjun pitää kantaa tästä vastuunsa. Reilumpi tulonjako on välttämätöntä, jotta kotimaista ruokaa on tarjolla myös tulevaisuudessa.

Huoltovarmuuden ylläpitämiseksi tulee ruokaa voida tuottaa kannattavasti koko maassa. On varmistettava, että edellytykset maaseudulla elämiseen, asumiseen ja yrittämiseen ovat kunnossa. Tiet ja tietoliikenneyhteydet ovat yrittäjyyden perusedellytyksiä. Myös veden saanti on perusasia. Vesihuolto on pidettävä jatkossakin julkisessa omistuksessa.

Arvoisa puhemies! Sähkön ja lämmön on riitettävä myös tulevana talvena. Tässä paikallisilla energiayhtiöillä on keskeinen rooli. Esimerkiksi metsähakkeen ja turpeen saatavuus

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

on varmistettava tuottajien kannalta tarpeeksi pitkillä sopimuksilla. Tämän talven jälkeen tulee uusi talvi. Olemassa olevat varastot on käytetty nopeasti loppuun. Viisas varautuu jo nyt tulevaan.

Energian osalta huoltovarmuus voidaan turvata vain koko Suomen voimavaroilla. On välttämätöntä, että investointeja koskeva lupaprosessi on tarpeeksi nopea eivätkä investoinnit juutu turhaan byrokratiaan ja valituskierteeseen. Suomi tarvitsee lupa-asioiden käsitteilytakuun, missä investointipäätökset saadaan tehtyä nykyistä nopeammin.

Herra puhemies! Yrittäjät, työntekijät ja teollisuus tekevät kaikki tärkeää työtä huoltovarmuuden eteen. [Puhemies koputtaa] Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyö on suomalainen vahvuus, josta keskusta tulee pitämään jatkossakin kiinni. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vihreä eduskuntaryhmä, edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

17.15 Mirka Soinikoski vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2020-luvun alkua tullaan muistamaan kriiseistään. Epävarmoina aikoina korostuu yhteiskuntien ja yhteisöjen kriisinkestävyys. Pystymmekö soutamaan samaan suuntaan myös vaativissa olosuhteissa?

Yhteistyön merkitys korostuu ennen kaikkea yhteiskunnan huoltovarmuustyössä, joka perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteispeliin. Huoltovarmuus rakentuu toimijoiden kyvystä reagoida poikkeusoloihin, sietää niitä ja palautua niistä.

Huoltovarmuus on kyky turvata yhteiskunnan perustarpeet kaikissa tilanteissa, kaikkina aikoina. On tärkeää muistaa, että yhteiskunnan kriisinkestävyys perustuu valetaan normaaliolojen vallitessa. Tasa-arvoisen, turvallisen ja demokraattisen yhteiskunnan vaaliminen on huoltovarmuutemme paras tae nyt ja tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko annetaan eduskunnalle nyt ensimmäistä kertaa. Se luo suuntaviivat huoltovarmuuden kehittämiseksi vuoteen 2030 asti, ja siinä kuvataan kattavasti toimintaympäristöön sekä huoltovarmuuteen vaikuttavia tekijöitä ja muutoksia.

Venäjän raaka hyökkäys Ukrainaan osoitti, etteivät perinteiset turvallisuushat ole kadonneet mihinkään. Perinteiset turvallisuushat yhdistyvät tänä päivänä uusiin uhkiin, joita voi olla vaikea tunnistaa.

Ilmastokriisi sekä kyber- ja hybridiuhat ovat esimerkkejä turvallisuushista, jotka toteutuessaan voivat lamauttaa yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin ja toimintakyvyn. Kyber- ja hybridiuhkiin varautumisessa tärkeintä on huolehtia kansalaisten osaamisesta ja kriittisestä medialukutaidosta. Kun lapsi tunnistaa TikTokissa disinformaation ja eläkeläinen tietojenkalasteluviestin sähköpostissaan, voimme todeta onnistuneemme uusien kansalaistaitojen kehittämisessä. Laadukas ja yhdenvertainen koulutus on edellytys sille, että jokaisella meistä on edellytykset tunnistaa vaaroja verkossa. Kyberturvallisuuden koulutuksen onkin oltava kiinteä osa opetus- ja koulutustarjontaa kaikilla tasoilla.

Arvoisa puhemies! Ilmastonmuutos on yhteinen uhka koko ihmiskunnalle. Se on uhka myös yhteiskuntamme huoltovarmuudelle, sillä ilmastonmuutoksen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen voivat vahingoittaa kriittistä infraa ja lamauttaa maataloutemme tuotantokyvyn.

Olemme jo todistaneet ilmastonmuutoksen aiheuttamia tuhoja Euroopassa. Viime vuonna rankkasateiden aiheuttamat tulvat tuhosivat tieverkkoa Pohjois-Ruotsissa. Tänä vuonna

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Etelä-Euroopan helleaallot aiheuttivat metsäpaloja ja vaaransivat juomaveden saatavuuden. Vesivoimavaje näkyi myös energiamarkkinoilla. Hillitäksemme ilmastonmuutosta meidän on siirryttävä puhtaaseen ja hajautettuun energiantuotantoon. Huoltovarmuus paranee, kun energiajärjestelmää ei ole keskitetty yhdelle alueelle eikä yhden energiajärjestelmän varaan. Tärkeintä on katkaista riippuvuutemme fossiilisista polttoaineista, jotka rapauttavat yhteiskunnan huoltovarmuutta nopeasti. Fossiiliset polttoaineet olivat juurisyy 70-luvun öljykriisiin, ja sama toistuu nyt Venäjän käyttäessä energiaa aseena.

Vihreä siirtymä energiajärjestelmässä on välttämätön, jotta voimme saavuttaa aidosti energiaomavaraisuuden ja sitä kautta vahvistaa kansallista huoltovarmuutta. Vihreä siirtymä on myös edellytys sille, että Suomi saavuttaa EU:n päästövähennystavoitteet ja kansallisen hiilineutraaliustavoitteen.

Arvoisa puhemies! Nykyisiä turvallisuusuhkia yhdistää se, että ne eivät pysähdy kansallisten valtioiden rajoille. Moninaisten uhkakuvien maailmassa korostuu kansainvälisen yhteistyön merkitys. Suomen on omalla toiminnallaan vahvistettava kansainvälisen järjestelmän ennakoitavuutta ja vakautta. Suomen jäsenhakemus Pohjois-Atlantin puolustusliitto Natoon on osa tätä kansainvälisen järjestelmän ylläpitämistä ja sen vahvistamista. Tiivistämällä kansainvälistä yhteistyötä turvaamme samalla omaa kansallista turvallisuuttamme ja huoltovarmuuttamme. Venäjän hyökätessä Ukrainaan moni suomalainen huokaisi helpotuksesta sen vuoksi, että onneksi olemme Euroopan unionin jäsenmaa.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko on valmisteltu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja parlamentaarisen seurantaryhmän ohjauksessa, minkä ansiosta selonteossa on huomioitu laajasti erilaisia huoltovarmuuteen vaikuttavia tekijöitä.

Huoltovarmuudesta tehdyt selvitykset sekä kokemukset koronapandemiasta osoittavat, että Suomella on hyvin toimiva huoltovarmuusjärjestelmä, mutta muuttunut toimintaympäristö vaatii riittävien resurssien turvaamista, eri hallinnonalojen yhteistyön vahvistamista sekä toimintamallin kehittämistä vastaamaan tulevaisuuden uhkakuviin monipuolisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja vasemmiston eduskuntaryhmä, edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

17.20 Johannes Yrttiaho vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuteen liittyvät kysymykset ovat nousseet muutaman viime vuoden aikana aiempaa näkyvämmäksi osaksi yhteiskunnallista keskustelua ensiksi koronapandemian, sitten Ukrainan sodan myötä. Huoltovarmuus tarkoittaa yhteiskunnan varautumista mahdollisiin kriiseihin ja häiriötilanteisiin. Suomen huoltovarmuusjärjestelmä perustuu viranomaisten ja yksityisten yritysten tiiviiseen yhteistyöhön.

Käsillä olevan huoltovarmuusselonteon mukaan toimivat markkinat ja kilpailukykyinen talous ovat huoltovarmuuden perusta. Paradoksaalisesti markkinat myös synnyttävät merkittäviä huoltovarmuusriskejä. Markkinat ovat kiihdyttäneet luonnonvarojen hyödyntämisen kestäättömään vauhtiin. Ilmasto lämpenee. Luonnon monimuotoisuus ja elonkirjo kaventuvat. Eriarvoisuus kasvaa globaalisti mutta myös yhteiskuntien sisällä. Sään ääri-ilmiöt, ruokaturvan heikkeneminen, niukkeneva toimeentulo, väestön liikkeet ja aseelliseksi konflikteiksi kärjistyvä kilpailu luonnonvaroista horjuttavat vakautta ja ennustettavuutta.

Talouden globalisaatio on tarkoittanut sääntelyn vähentämistä. Markkinaesteitä on poistettu valtioiden sisällä ja niiden väliltä. Esimerkiksi Suomen nykyisen sähkökriisin taustal-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

la on sähkömarkkinoiden kilpailun vapauttaminen, sähköntuotannon ja siirtoverkkojen eriyttäminen sekä sähköpörssin perustaminen futuurimarkkinoineen. Sähkön hinta alkoi kohota jo 2000-luvun alussa ja erkaantua yhä kauemmas tuotantokustannuksista. Suomen sähköomavaraisuus on kohtuullisen hyvä, mutta pörssipeli kurittaa nyt kuluttajia ja ehkä jopa huoltovarmuutta.

Puhemies! Markkinoihin on uskottu myös silloin, kun keskeistä infrastruktuuria hallinneita valtionyhtiöitä on myyty tai kuntien palveluita yksityistetty. Julkisen vallan välineet vastata huoltovarmuudesta ovat samalla vähentyneet. Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynti on heikentänyt sähköhuoltovarmuutta. Sama vaikutus oli syksyllä päättyneellä Uniper-sijoitusseikkailulla. Yleisradion jakelutekniikka myytiin 2000-luvun alussa yksityisille. Nyt Digita on amerikkalaisen sijoitusyhtiön omistuksessa. Kemiran lannoitetuotannon myynti on heikentänyt kotimaista ruokaturvaa. Huoltovarmuutta eivät ole parantaneet myöskään Nesteen valtio-omistuksen myynnit, saati luopuminen Naantalin jalostamosta.

Vähintäänkin huoltovarmuuden kannalta tärkeät valtion enemmistöomisteiset pörssiyritykset, kuten Fortum, tulisi viimeistään tämänsyksyisten opetusten jälkeen vetää pois pörssistä. Valtion on vaikea toteuttaa listattujen yhtiöiden kautta huoltovarmuustehtäväänsä. Pörssisäännökset ja osakeyhtiölaki edellyttävät omistajien tasaveroista kohtelua.

Valtion on syytä varautua aktiivisempaan rooliin myös muilla teollisuudenaloilla. Laivanrakennusteollisuus on vaikeuksissa koronapandemiaa seuranneen risteilytoimialan hiljenemisen sekä materiaali- ja komponenttipulan vuoksi. Turun seudulla alihankintaverkoston omistuksia on siirtymässä myös ulkomaisiin käsiin. Turun, Rauman ja Helsingin telakoiden ympärille vuosikymmenien aikana syntynyttä osaamista ja tuhansia työpaikkoja ei ole varaa menettää. Merikuljetuksista ja ulkomaisista hyödykkeistä riippuvaiselle maalle laivanrakennusosaaminen on huoltovarmuuskysymys.

Puhemies! Huoltovarmuuskeskus on osa valtion keskushallintoa. Sitä ohjaa ja valvoo työ- ja elinkeinoministeriö. Huoltovarmuuskeskuksen hallituksen ja Huoltovarmuusneuvoston nimeää valtioneuvosto. Elinkeinoelämän suora vaikutus nimityksiin on vahva. Huoltovarmuusorganisaation käytännön toiminta koostuu sektoreista ja pooleista, joissa viranomaiset ja yksityiset yritykset tekevät sopimuserusteista yhteistyötä. Yritysten rooli on keskeinen. Kyse on noin tuhannen toimijan verkostosta. Kysymys kuuluu: missä tässä kuviossa on eduskunta? Huoltovarmuuden ja varautumisen suora parlamentaarinen valvonta ja hallinta puuttuvat.

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa on Huoltovarmuusrahasto, joka on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Eduskunnan budjettivallan näkökulmasta rahaston asemaa on pidetty ongelmallisena, mutta on tunnustettu myös sen käytön nopeus ja joustavuus poikkeustilanteissa.

Puhemies! Kun huoltovarmuusselonteko on nyt saatu eduskuntaan, olisi erityisen toivottavaa, että eduskunta kiinnittäisi huomiota yhteiskunnallista vaikutusvaltaansa viime vuosina kasvattaneen huoltovarmuusorganisaation [Puhemies koputtaa] avoimuuden ja demokraattisen valvonnan parantamiseen. — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Och sedan svenska riksdagsgruppen och ledamot Rehn-Kivi, var vänlig.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

17.25 **Veronica Rehn-Kivi r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Här i Finland har vi insett betydelsen av en god försörjningsberedskap. Historiska händelser har satt sin prägel på vårt folk och samhälle. Därför har vi sedan länge gjort målmedvetna försörjningsberedskapssatsningar och byggt upp ett unikt och fungerande system som baserar sig på att den offentliga, privata och tredje sektorn alla drar sitt strå till stacken och samarbetar. Det är orsaken till att vi i dag med fog kan konstatera att landets försörjningsberedskap är god.

Ett praktexempel är att vi i Finland fortsatt bygga skyddsrum trots att de flesta länder inte på länge krävt sådana. Utöver det är våra styrkor en välfungerande infrastruktur, god livsmedelsproduktionskapacitet, rikliga naturresurser och ett utvecklat välfärds- och utbildningssystem. Regeringens redogörelse ställer viktiga mål för utvecklingen av landets försörjningsberedskap fram till år 2030, och SFP och svenska riksdagsgruppen ger sitt fulla stöd till det fortsatta utvecklingsarbetet.

Arvoisa puhemies! Viime vuodet ovat olleet poikkeuksellisia. Maailmanlaajuinen pandemia on toivon mukaan väistymässä, mutta helmikuussa koko Euroopan turvallisuustilanne muuttui, kun Venäjä hyökkäsi häikäilemättömästi Ukrainaan. Pandemia koetteli koko yhteiskuntaa ja testasi sosiaali- ja terveydenhuoltomme kantokykyä. Ukrainassa käytävä sota vaikuttaa koko Eurooppaan humanitäärisesti mutta myös siten, että sodan seurauksena on syntymässä sähkökriisi. Näinä aikoina kansalaiset ovat olleet hyvin kiinnostuneita varautumiseen liittyvistä kysymyksistä, ja sen takia on tärkeää, että kansalaisille viestitään selkeästi ja oikea-aikaisesti ja että viestintä luo turvaa ja herättää luottamusta, vastaa eri väestöryhmien tarpeisiin ja tapahtuu koordinoitusti. Viranomaisviestinnän tulee luoda turvaa eikä lisätä kansalaisten huolta. Myös medialla on tärkeä rooli.

Ärade talman! Det finska samhällets styrka är tillit — tillit gentemot varandra och våra myndigheter. Det är en grundpelare i vårt samhälle. Därför är det alldeles centralt att vi fortsätter satsa på en stark rättsstat och demokrati. Det skyddar samhällets kristalighet.

Ärade talman! Svenska riksdagsgruppen betonar vikten av att trygga verksamhetsförutsättningarna för våra företag och primärnäringslivet, så att livsmedelsförsörjningens funktionssäkerhet inte äventyras vid en eventuell störning. Vi behöver också fästa uppmärksamhet på hur barn och unga beaktas i försörjningsberedskapsarbetet. Barn behöver mycket stöd och omsorg från vuxna, och de behöver information som är förenlig med deras ålders- och utvecklingsnivå. I enlighet med barnombudsmannen stärks säkerheten för alla när barnens rättigheter och behov har beaktats redan i ett tidigt skede.

Svenska riksdagsgruppen är nöjd över att beredskapslagens helhetsreform, med justitieministeriet i spetsen, har inletts och framskrider. Tröskeln för att tillämpa beredskapslagen är och ska vara hög, men det är viktigt att verktygsbacken är uppdaterad ifall tillämpningsbehov uppstår. I detta arbete är det också viktigt att precisera beredskapslagens förhållande till Ålands självstyrelse. I samband med pandemin blev det tydligt att det fanns öppna frågor i denna helhet, eftersom man på Åland nödvändigtvis inte har samma myndigheter som i riket. Därför har grundlagsutskottet enhälligt tagit ställning för behovet att göra en överenskommelseförordning med riket och Åland.

RKP on jo pitkään työskennellyt tiiviimmän pohjoismaisen yhteistyön puolesta. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on tyytyväinen selonteon toteamukseen siitä, että Suomen ja Ruotsin välistä huoltovarmuusyhteistyötä tulisi vahvistaa. Suomi priorisoikin pohjoismaista huol-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tovarmuusyhteistyötä puheenjohtajakaudellaan viime vuonna Pohjoismaisessa ministerineuvostossa, ja edistystä tapahtui laajalla rintamalla. Tältä osin on mahdollista esimerkiksi vahvistaa lääkkeiden saatavuuden turvaamista.

Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon Suomen vahvuudet ja tähän mennessä tekemämme perusteellisen ja pitkäjänteisen työn ei ole epäilystäkään siitä, etteikö meillä olisi erinomaiset edellytykset vahvistaa huoltovarmuuttamme vielä entisestään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Tack. — Ja sitten edustaja Tanus, kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä.

17.30 Sari Tanus kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lämpimästi kiittää kaikkia Suomen ensimmäisen huoltovarmuusselonteon valmisteluun osallistuneita. Samalla totean, että tämä selonteko olisi pitänyt tehdä jo vuosia sitten. Sanotaan, että on myöhäistä ottaa vakuutusta, kun talo on jo palanut. Vielä ei ole myöhäistä, mutta aikaa ei ole hukattavaksi. Koronapandemia ja Venäjän bruttaali hyökkäys Ukrainaan ovat osoittaneet, etteivät uhat ole kadonneet maailmasta minnekään. Nykymaailmassakin voi tulla kylmä ja nälkä. Lisäksi on varauduttava uusiin ja yhä monimutkaisempiin uhkiin.

Selonteko on kattava, joskin ylätasoinen kuvaus Suomen huoltovarmuuden tilasta ja kehittämistarpeista. Huoltovarmuusjärjestelmämme vahvuus on, että markkinat ja koko yhteiskunta ovat mukana huoltovarmuuden rakentamisessa. Koronapandemia toi kuitenkin esiin vakavia puutteita. Varmuusvarastot eivät olleet riittäviä, eikä kaikkia toimintamalleja oltu suunniteltu ennalta. Käytäntöjä jouduttiin jatkuvasti pohtimaan perustuslaillisesta vinkkelistä, mikä hidasti päätöksentekoa ja reagointia. Sammutimme tulipaloja sen mukaan kuin niitä syttyi, sen sijaan, että meillä olisi ollut valmis sammutusjärjestelmä.

Järjestelmää on kehitettävä näiden kokemusten ja muuttuneen turvallisuuspoliittisen tilanteen pohjalta. Kannattammekin selonteon ehdotusta huoltovarmuuslainsäädännön kokonaistarkastelusta ja sektorikohtaisesta päivityksestä. Poliittikkatoimien vaikutuksia huoltovarmuuteen on arvioitava nykyistä systemaattisemmin. Vastuiden ja toimintamallien on oltava selkeitä valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välillä. Nyt on viimeinen hetki minimoida riskit, ennen kuin hyvinvointialueet tammikuussa aloittavat.

Se, miten varaudumme, on kiinni riskianalysistämme. Kaasuputken räjähtämistä merenpohjassa ei pidetty todennäköisenä, ja se kuitenkin tapahtui. Energiahankkeissa turvallisuuspoliittinen arviointi on jäänyt aivan liian ohueksi. Elämme epävarmassa ajassa, jossa tärkeintä on vahvistaa yhteiskunnan kykyä vastata yllättäviin ja nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Parhaiten selviämme kriiseistä silloin, kun infra ja päätökset ovat omissa käsissämme.

Arvoisa puhemies! Ruoka on yksi kriittisimmistä huoltovarmuuskysymyksistä. Maatilojen määrä on viime vuosina vähentynyt jatkuvasti, mutta tuotantomäärät ovat säilyneet. Nykyinen kustannuskriisi on kuitenkin niin syvä, että ellei hallitus pian löydä toimia tilojen tukemiseksi, myös isoja tuotantoyksiköitä voi kaatua ja tuotanto laskea. Kurkut ja tomaatit saattavat tulevana talvena jäädä saamatta, koska monet kasvihuoneet joutuvat kalliin sähkön vuoksi sammuttamaan valot. Tällaisten kriisien iskiessä valtion on reagoitava nykyistä huomattavasti nopeammin. Ukrainan kriisi on näyttänyt, mitä voi tapahtua, jos elämme tuontiviljan varassa.

Selonteossa todetaan, että EU:n maatalouspolitiikka osaltaan mahdollistaa maatalouden harjoittamisen Suomen pohjoisissa oloissa. Osa EU:n viimeaikaisista toimista ei kuiten-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

kaan tue huoltovarmuutta, vaan jopa vaikeuttaa varautumista. On lähes mahdotonta löytää komission hyväksymiä keinoja tukea kustannuskriisin kanssa kamppailevaa maataloutta. Tähän hallituskin törmäsi keväällä, kun maatalouden pelastuspaketista oli komissiokieroksen jälkeen jäljellä vain luurankoversio. Enemmän kuin byrokratiaa ja rajoituksia EU:lta tarvitaan maalaisjärkistä linjaa, joka mahdollistaa jäsenmaille oman ruuantuotannon ylläpitämisen.

Globaali energiariippuvuus on haavoittuvaista, ja tehdyissä päätöksissä näkyy ideologia. Tilanne ei ole kestävä. Ei voi olla niin, että ongelmat vaikkapa Saksan energiamarkkinoilla heijastuvat tsunamin lailla suomalaisten kuluttajien sähkölaskuihin. Vaikka olemme sähköntuotannon suhteen lähes omavaraisia, emme pysty vaikuttamaan siihen, millaisia sähkölaskuja postiluukkuihimme tipahtaa. Tähän on saatava muutos.

Kriisit voivat toimia katalysaattoreina positiiviselle muutokselle. Koronakriisi eristykseen pakotti meidät opettelemaan uuden tavan tehdä töitä ja ottamaan digiloikan. Samoin Venäjän hyökkäys Ukrainaan tulee muuttamaan suomalaista energiapolitiikkaa pysyvästi. Voisi jopa puhua energialoikasta. Nyt onkin oikea aika tukea kotitalouksien energiaremontteja ja muutosta kohti kriisinkestävämpää Suomea.

Arvoisa puhemies! Suomi on kansa, joka selviää. Suomalaiset osaavat toimia kriiseissä, luovuutta ja auttamishalua löytyy. Viranomaisten tehtävä on viestiä selkeästi siitä, miten erilaisiin poikkeustilanteisiin kannattaa varautua. Edelleen esitämme, että jokaiseen kotiin lähetetään varautumisopas, johon keskeiset tiedot ja ohjeet kootaan.

Kristillisdemokraateille Suomen huoltovarmuus on luovuttamatonta. [Puhemies koputtaa] Julkaisimme alkusyksystä oman sadan toimenpiteen huoltovarmuuspakettimme ja kiritämme hallitusta toimiin. Huoltovarmuuteen liittyvät panostukset on pidettävä tiukassa-kin taloustilanteessa prioriteettilistan kärjessä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt ministeri Haatainen, kolme minuuttia, ja sen jälkeen on mahdollisuus debattiin.

17.35 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitos näistä ryhmäpuheenvuoroista. Niissä näkyi selvästi, että eduskunta on perehtynyt huoltovarmuuskokonaisuuteen, ja peilasitte sitä puheenvuoroissanne myös tähän akuuttiin olemassa olevaan tilanteeseen, joka on aiheutunut varsinkin nyt tästä Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainassa.

Täällä kysyttiin, mikä on eduskunnan rooli tässä huoltovarmuustoiminnassa. Halusin juuri siitä syystä tuoda tämän selontekokeskustelun tänne eduskuntaan ja tehdä ensimmäisen selonteon, jotta eduskunta pystyy keskustelemaan, aivan samalla tavalla kuin me keskustelemme ja linjaamme täällä myös ulko- ja turvallisuuspoliittisista ja puolustuspoliittisista kysymyksistä. Tällä huoltovarmuustoiminnalla on myös kytkös merkittävässä määrin näihin osa-alueisiin, ja täällä viitattiinkin siihen, että nyt Suomen päätös liittymisestä Natoon tuo myös meille aivan uuden ulottuvuuden. Me olemme jo tiiviisti tehneet Nato-yhteistyötä resilienssitoiminnassa, ja tämä tulee nyt sitten vahvistumaan entisestään jäsenyyden myötä.

Euroopan unioni on keskeinen taho, joka myös miettii huoltovarmuuskysymyksiä parasta aikaa, ja Suomella on siellä niissä keskusteluissa paljon annettavaa. Meihin katsotaan monista maista hyvin paljon juuri siitä syystä, että meillä huoltovarmuustoimintaan on sattunut jo vuosikymmenet, pitkällä aikajänteellä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Täällä käytettiin puheenvuoroja sähköstä, energiansaannista, sitten ruokahuolto nousi esille. Hallitus on asettanut varautumisen ministeriryhmän, jossa keskeiset ministerit ja virkamiehet kokoontuvat säännöllisesti, ja tässä pöydässä ollaan käyty läpi näitä keskeisiä asioita ja myös päätetty toimenpiteistä. Muun muassa maataloudelle suunnattiin 300 miljoonan euron tukipaketti. Ja nyt sitten viimeisimmäksi tietenkin tämä lannoitteiden hinnan nousu ja monet muut kysymykset ovat nousseet pöydälle, ja yhdessä niihin ratkaisuja tehdään. Huoltovarmuustoiminnan kautta meillä on tiettyjä varautumisia tehty myös tällä sektorilla. Muun muassa keväällä vapautettiin siemenviljavarastoja Huoltovarmuuskeskuksesta valtioneuvoston päätöksellä, jolla varmistettiin, että edellisen vuoden, katovuoden, jälkeen meillä pystytään saamaan tämän vuoden sato kuntoon.

Sitten taas sähkö. Sähkö on tietenkin ongelma. Sähkömarkkinat Euroopassa ovat nyt aivan uudentilanteessa, kun Eurooppa on niin vahvasti ollut Venäjän kaasusta riippuvainen ja sähkön tuonti Venäjältä myös Suomeen loppui toukokuussa. No, nyt tietenkin meillä Olkiluoto kolmonen tuo merkittävän turvan tähän, [Puhemies koputtaa] kun se saadaan toimintaan. Ja täällä viitattiin siihen, miten tuulivoima on tärkeä päästötön energiamuoto, mutta totta kai, kun on kylmä talvi ja korkeapaineen aikana tuuli ei käy, nämä tilanteet aiheuttavat sitten niitä pulmatilanteita, [Puhemies koputtaa] ja näihin ratkaisuja myös etsitään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.39 Raimo Piirainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos vielä ministerille tämän selonteon tuomisesta tänne eduskuntaan. Niin kuin tuossa on todettu jo puheidenkin aikana, tämä valmistelu ja kehittäminen ei ole lähtenyt liikkeelle nyt. Se on yli sata vuotta ollut valmistelussa, ja se on erittäin tärkeää. Se on meidät pelastanut monesta eritilanteesta menneiden vuosikymmenien aikana.

Toisaalta täytyy muistaa, että meillä on omavaraisuus ollut vahvempi, ja sen takia meidän täytyy vahvistaa omavaraisuutta edelleenkin, ja sillä on varmaan tuolla maanviljelijöitten puolella ruuantuotannon ja energiantuotannonkin osalta erittäin merkittävä vaikutus.

No, sitten kun tämä tilanne on kriisiytynyt, niin nyt materiaalien ja eri tarvikkeitten hankinta saattaa olla vaikeutunut. Onko ministerillä tietoa, miten on mahdollista näitä hankintoja mahdollistaa nyt sitten Suomeen tuolta ulkomailta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Slunga-Poutsalo, olkaa hyvä.

17.40 Riikka Slunga-Poutsalo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeätä, että tämä huoltovarmuusselonteko on täällä meillä eduskunnassa nyt käsittelyssä, ja on erittäin tärkeää, että tämä on myöskin jatkossa täällä, ettei ole kysymys yhdestä ainoatlaatuudesta tapahtumasta. On hyvä, että me asetumme, edustajat sekä täällä salissa että sitten valiokunnissa, tämän huoltovarmuuden äärelle pohtimaan niitä asioita ja miettimään niitä kynnyskohtia ja eri sektoreiden välistä tiedonkulkua ja näitä haasteita, mitä meillä on, säännöllisesti, ettei kysymys ole ainoastaan siitä hetkestä, kun on kriisi päällä — kun tämä

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

aihe nyt sattuu olemaan sellainen, että helppoina, hyvinä aikoina pidetään kokonaisuutta itsestäänselvänä.

Haluaisin tiedustella ministeriltä sitä, mitenkä ministeri näkee tällä hetkellä Huoltovarmuuskeskusten resurssit ja taidot. Tulisiko sinne laittaa lisää vahvistusta siitä, että siellä pystytettäisiin kehittämään pitkäjänteisesti toimintaa ja resursoimaan sitä oikein ja oikeisiin kohtiin myös silloin, [Puhemies koputtaa] kun on kriisi ohi? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

17.41 Sanni Grahn-Laasonen kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tulevan talven sähkön riittävyys ja tietysti myös kipurajoilla oleva hinta ovat ne asiat, jotka nyt eniten huolettavat, ja tilannetta eivät ainakaan helpota uutiset vaikeuksista ja vastoinkäymisistä Olkiluoto kolmosen käyttöön otossa. Monia hyviä asioita varautumisen suhteen on tehty, kuten vaikka tämä kelluva LNG-terminaali ja sen saaminen Suomeen yhdessä Viron kanssa. Mutta sitten myöskin näen haasteita muun muassa siinä, miten olemassa olevien tuotantolaitosten ottaminen käyttöön on ollut valitettavan hidasta, siis koko kapasiteetin ottaminen ja kaikkien tehoreservien ottaminen käyttöön, ja sitten tietysti tullaan tarvitsemaan myös energian säästämistä ja käytön rajoittamista ja pitää varautua jopa niihin sähkökatkoihin. Mutta haluaisin kysyä ministeriltä: miten te varaudutte huoltovarmuudesta vastaavana ministerinä tähän tulevan talven kriittiseen energiansaataavuusongelmaan, ja mitä konkreettista teillä on nyt tarjota tähän kysymykseen?

Ja sitten toisena nopeana kysymyksenä se, mikä on suunnitelma [Puhemies koputtaa] Huoltovarmuusrahaston kantokyvyn turvaamiseksi, siis konkreettisesti. Onko meille jo tulossa esitys?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

17.42 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää ministeri Haataista tästä selontekoprosessista. Tämä seurantaryhmä oli aktiivinen, ja sain itsekin olla siinä mukana. Tämä oli hyvin läpi viety prosessi, mihin kaikki puolueet sitoutuivat, ja niin kuin tässä salissa ollaan kuultu, tälle on paikkansa ja tälle pitää olla myöskin jatkoa.

Olen myös huolissani tästä, mihin edustaja Grahn-Laasonen lopetti, eli meidän rahoituksesta pidemmällä tähtäimellä eteenpäin Huoltovarmuusrahaston osalta. Tällä hetkellä suuri osa huoltovarmuusmaksusta kerätään energiaverojen yhteydessä fossiilisten polttoaineiden kautta. Te viittasitte omassa puheenvuorossanne tähän selontekoon, missä on kiinnitetty huomiota siihen, että tämä toimintakyky tulee turvata myöskin jatkossa. Kysyisin nyt myöskin tätä: mitkä ovat konkreettiset toimenpiteet, ja saammeko me esitystä vielä tällä vaalikaudella siitä, kuinka voidaan varmistaa jatkossa huoltovarmuusmaksun tuotto ja riittävät resurssit, että me voimme turvata Huoltovarmuuskeskusten toiminnan [Puhemies koputtaa] ja elintärkeät toiminnot?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Soinikoski, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

17.43 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä esittän kiitokset vihreän eduskuntaryhmän puolesta huoltovarmuusselontekotyöstä.

Ilmastomuutoksen kiihtyessä vakavat luonnonilmiöt yleistyvät ja voimistuvat haastaen näin suomalaisen kriittisen infrastruktuurin ja ruuantuotannon. Ilmastokriisi on huomioitava sen vaatimalla vakavuudella perinteisten uhkakuvien rinnalla. Kriittisen infran ylläpitäminen edellyttää aktiivista koordinoitua ja eri sektorien välistä nopeaa kommunikointia. Laaja-alainen, kaikki sektorit kattava ja myös yksityiset toimijat sisältävä harjoittelu ja valmiussuunnittelu ovat erittäin keskeisiä. Kysyisin ministeriltä: miten sektorikohaisia vastuita selkeytetään, ja miten poikkihallinnollista yhteistyötä vahvistetaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

17.44 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuussorganisaation käytännön toiminta koostuu siis näistä sektoreista ja pooleista, joissa viranomais- ja yksityiset yritykset tekevät sopimus pohjalta yhteistyötä. Kyse on noin tuhannen toimijan yhteistoiminta- ja asiantuntijaverkostosta, ja yritysten rooli tässä on keskeisen tärkeä. Tämä organisaatio on pikemminkin korporatiivinen ja suljettu kuin avoimen demokraattinen tai parlamentaarinen. Tietysti tämänkaltaisen viranomais toiminnan julkisuus on hyvin rajoitettua, ja yksityisten yritysten keskeinen asema tässä organisaatiossa tarkoittaa myös sitä, että suuri osa toiminnasta on liikesalaisuuden suojan piirissä. Huoltovarmuustyössä siis, kun se on hallinnonalat ja yhteiskunnan ja elinkeinoelämän toimialat ylittävää, tämäkin lisää näitä avoimuuden haasteita. Mutta vaikka huoltovarmuussorganisaation demokraattinen valvonta eittämättä on vaikeaa, parlamentarisessa oikeusvaltiossa siitäkin tulisi kuitenkin huolehtia.

Arvoisa ministeri, [Puhemies koputtaa] tuntuu, että tämä selontekomenettely [Puhemies: Kiitos!] ei yksin riitä. Mitä muuta voitaisiin tehdä asian parantamiseksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Rehn-Kivi.

17.45 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Kansalaiset ovat hyvin kiinnostuneita varautumiseen liittyvistä kysymyksistä, ja me suomalaiset olemme kuuliaita ja uskomme viranomaisten toimiin ja viestintään. Siksi on tärkeää, että se tieto, mikä annetaan, on oikeaa ja oikea-aikaista. Viranomaisviestinnän tulee luoda turvaa eikä lisätä kansalaisten huolta.

Vi måste också se till att barn och unga beaktas och uppmärksammas på ett sätt som lugnar dem. De behöver sådant stöd och information som passar deras utvecklingsnivå.

Moni lapsi ja nuori on sosiaalisessa mediassa, ja he saavat ehkä sieltä sellaista tietoa, mikä lisää heidän turvattomuuttaan ja huoltaan. Onko meillä tähän ongelmaan joitain ratkaisuja tai suunnitelmia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

17.46 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme ajassa, joka on monin tavoin hyvin epävarma, ja onkin käytävä tarkkaan läpi erilaisia skenaarioita ja uh-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

kakuvia ja kehitettävä yhteiskunnan kykyä vastata nopeasti muuttuviin kriiseihin. On äärimmäisen tärkeää, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet käyvät tahoillaan läpi huoltovarmuuteen liittyvät asiat. Samalla tapaa kuin meillä on käytössä esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi tulee meidän tarkastella tekemisiämme ottaen huomioon, miten toimet vaikuttavat huoltovarmuuteen.

Kysyisinkin ministeriltä: Miten esimerkiksi kuntia ja hyvinvointialueita on ohjeistettu huoltovarmuuteen liittyvissä kysymyksissä? Kenellä on kokonaisvastuu huoltovarmuuteen liittyvissä kysymyksissä, ja olisiko tarpeen tai mahdollista perustaa erillinen huoltovarmuusyksikkö, eräänlainen huoltovarmuusnyrkki, joka koordinoisi ja valvoisi kaikkia huoltovarmuuteen liittyviä toimia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

17.47 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle ja parlamentaariselle työryhmälle, hyvää työtä. Nyt jos milloin oli tämä selonteon aika, toimintaympäristön muuttuessa. Itsellä oli syvemminkin mahdollisuus perehtyä tähän maanpuolustuskurssilla. Olin neljä viikkoa Huoltovarmuuskeskuksen johtajan tittelillä ja aika vakuuttunut olin siitä suomalaisesta järjestelmästä, siitä pitkäjänteisestä työstä, mitä huoltovarmuuden osalta ja varautumisen osalta on tehty siinä laajassa verkostossa, millä sitä työtä kaiken kaikkiaan tehdään.

Oikeastaan kaksi kysymystä, mitkä jo silloin itselleni heräsivät. Täällä on tullut Huoltovarmuusrahaston kantokyky useammassa kysymyksessä, ja toinen sitten: Vähän selkeyttämistä haluaisin tähän ministeriöitten ja Huoltovarmuusrahaston rajapintaan kokonaisuutena. Onko sitä nyt tässä työssä arvioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

17.49 Sebastian Tynkkynen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on leikkinyt turvealan tulevaisuudella kuin kissa hiiren hengellä. Kun päästökauppa kuritti turvealaa, päätti hallitus kaksinkertaistaa turpeen verotuksen. Samalla se kertoi lattiamallista, jottei kotimaisesta turpeesta vahingossakaan tulisi edullista poltettavaa. Turpeen tulevaisuus näytti mustalta. Seurauksena romahdus, jota hallitus oli hetken päästä pakotettu paikkaamaan pelastuspaketilla, mutta te tarjositte turvekoneista romutuspalkkiota. Sota Euroopassa sai hallituksenkin kaipaamaan niitä koneita takaisin. Mutta kuka yrittäjä pystyy luottamaan, että tällä kertaa hallituksen kynnet eivät iske tuottajien niskaan, kun koneet on saatu taas käynnistettyä? Ministeri Haatainen, pidätekö huoltovarmuuden näkökulmasta virheenä niitä turpeen alasajoon vaikuttaneita päätöksiä, joita hallituksessa on tehty? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo, olkaa hyvä.

17.50 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus ei todellakaan saa olla pelkkä sana, se vaatii ihan oikeasti pitkäjänteisiä toimenpiteitä tämän huoltovarmuuden edistämiseksi.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Tässä huoltovarmuusselonteossa yhtenä asiana otetaan esille sotilaallinen huoltovarmuus. Tekstissä todetaan muun muassa, että on tärkeää, että meillä on kilpailukykyinen puolustusteollisuus sekä vientitoiminta, joka omalta osaltaan tukee sotilaallista omavaraisuutta. Mutta yksi asia, jota tässä haluaisin kysyä, liittyy nyt suomalaisen puolustusteollisuuden vientilupiin. Nimittäin, mitä mieltä te olette huoltovarmuudesta vastaavana ministerinä siitä, että meidän puolustusteollisuuden alalla on nyt haasteena se, että esimerkiksi varaosien ja huoltojärjestelmien osalta me emme kykene täyttämään sopimusvelvollisuuk-siamme tiettyihin maihin? Eikö tämä asia ole myös keskeinen osa, joka tulisi saada kuntoon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vehviläinen, olkaa hyvä.

17.51 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tiivistää tähän kohtaan hyvin järjestetyn huoltovarmuuden. Minä ymmärrän sen sillä tavalla, että se on kansallinen henkivakuutus laajassa mielessä ajatellen, ja viitataan näihin puheenvuoroihin, joita näissä ryhmäpuheenvuoroissa kuultiin. On tosi tärkeää, että tämä ensimmäinen huoltovarmuusselonteko annettiin eduskunnalle, ja tämä on rauhoittava viesti tälle talolle, mutta minun mielestäni myös kansalaisille päin.

Ei ole kovinkaan pitkä aika siitä, kun ”huoltovarmuus” ja sitten toisaalta ”valmius” olivat sanoja, jotka täälläkin edustajille olivat tuttuja ehkä lähinnä maanpuolustuskursseilta. Ei näistä asioista niin hirveän paljon ole täällä talossa puhuttu niin sanottuina parempina aikoina.

Näen itse niin, että nyt meille on tullut todellinen herätys myös tämän vaalikauden aikana, ja katson niin, että meidän pitää entistä paremmin pystyä tekemään riskiarviota ja paremmin varautua, ja tässä tarkoitan myös varautumista [Puhemies koputtaa] Kiinankin suuntaan, kuten täällä joissakin muissakin puheenvuoroissa on todettu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

17.52 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä huoltovarmuusselonteko on todella hyvä, ja kiitos siitä kaikille, jotka ovat olleet sitä tekemässä, ja tietysti ministerille, joka on tämän käynnistänyt ja täällä sitä esitteli.

Korostitte — ja täällä on korostettu hyvissä puheenvuoroissa, mitä olen kuunnellut työhuoneesta käsin — nimenomaan yhteistyötä. Meillä on aikoinansa luotu tällainen kokonaisturvallisuuden toimintamalli. Miten ajattelette, että Huoltovarmuuskeskus ja yleensä huoltovarmuus, jonka pitäisi mennä kaikkeen johtamiseen nyt, ja tämä kokonaisturvallisuuden malli saadaan synkkaamaan yhteen?

Toinen huoli on itselläni, kun puhuitte myöskin osaamisesta. Edustan itse täällä myöskin Naisten Valmiusliittoa, ja me olemme kouluttaneet yli 12 000 naista vuosien aikana turvallisuustaitoihin ja varautumistaitoihin, mutta ongelma on se, että meillä ei ole rekisteriä, josta, jos poikkeusolot tulee, löytyvät ne henkilöt, jotka on koulutettu. Tämä on mielestäni sellainen puute, ja olenkin esittänyt, että TEM voisi ottaa tästä kopin ja lähteä [Puhemies koputtaa] rakentamaan tätä rekisteriä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

17.53 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä huoltovarmuusselonteko, joka on ensimmäinen laatuaan, on ihan paikallaan nytten, ja hyvä, että Suomessa on kuitenkin kiinnitetty huoltovarmuuteen kansainvälisesti verrattuna aika paljonkin huomiota.

Haluan kuitenkin kiinnittää osaamisen merkitykseen vielä huomiota. Tässä selonteossa-han otettiin esille — taisi olla se kolmas kohta — ja aika hyvin sinänsä huomioidaan kriittisen osaamisen turvaaminen kansallisesti eri toimialoilla ja myös eri alueilla. Aikaisemmin käsiteltiin tki-tiekarttaa ja rahoitusta tässä salissa, ja nostin siinä esiin, että tarvittaisiin valtioneuvostoon joku tiedoneuvonnan ja tutkimus- ja innovaatiotoiminnan koordinoiva elin. Se voisi auttaa esimerkiksi siihen, että vaikka me nyt olemme yhtä mieltä huoltovarmuuden tarpeesta, niin kohta taas tänne tulee erilaisia lakiesityksiä, mitkä eivät ole mitenkään synkronissa keskenään, vaan niissä ei ole otettu huomioon esimerkiksi erilaista teknologiariippuvuutta muualta tai ei ole otettu huomioon huoltovarmuutta tai ne menevät ihan ristiin. Sitä paremmallakin syyllä osaamiseen ja sen koordinointiin tarvitsisi kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

17.54 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todella tärkeää, että tänään olemme tämän huoltovarmuusselonteon käsittelyssä, ja tärkeää on, että tämä selonteko annettaisiin joka eduskuntakausi.

Olemme paljon pohtineet ja tehneet työtä sen eteen, ettemme olisi riippuvaisia Venäjältä ja Venäjän fossiilisesta energiasta, mutta samaan aikaan meidän on katsottava asiaa laajemmin. Kokoomus on esittänyt Kiina-strategiaa. Saksa tekee työtä, jotta se pääsisi Kiinariippuvuudesta. Kysynkin, onko hallitus tähän tarttunut. Oletteko EU:n tasolla vieneet asiaa eteenpäin, että koko EU katsoisi tätä asiaa? Lääkkeet ovat esimerkki siitä, että olemme aivan liian riippuvaisia Kiinasta. Meillä on jo nyt lääkkeissä saatavuusongelmia. Olemme nähneet, mitä diabeetikoille tapahtuu Ukrainassa, kun ei ole saatu insuliinia, ei ole saatu pitkäaikaissairaille lääkkeitä. Moni suomalainen miettii, miten me olemme tähän varautuneet.

Kysynkin vielä tässä, mitä hallitus on tehnyt ja mitä me voisimme tehdä, jotta vaikeisakin kriisitilanteissa voimme turvata riittävän lääkehuollon. Vielä kysyn tässä lopuksi, [Puhemies koputtaa] onko tiedotus tässä asiassa hyvää, että kun ihmiset varautuvat, niin miten lääkkeiden kanssa pitäisi toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rydman, olkaa hyvä.

17.56 Wille Rydman wr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erinomainen asia, että huoltovarmuusselonteko on laadittu ja tähän tematiikkaan on hallituksen toimesta kiinnitetty erityistä huomiota. Suomihan on maa, joka ylipäättäänkin on historiallisesti ottaen viimeisten vuosikymmenten aikana panostanut huoltovarmuuteen paljon syvemmin ja kattavammin kuin moni eurooppalainen verrokkimme, mutta siitä huolimatta aivan tässä Ukraina kohdistuneen Venäjän hyökkäyssodan alla ajattelumme on jonkin verran myöskin päässyt herkeämään tästä aiemmasta hyvästä huoltovarmuusajattelustamme. Minulle on vähän päässyt muodostumaan sellainen huoli, että hallituksella ei välttä-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

mättä ihan aina oikea käsi tiedä, mitä vasen tekee, kun hallitus kuitenkin on omalla toiminnallaan ollut riskeeraamassa huoltovarmuuttamme esimerkiksi energiapolitiikan suhteen.

Siksi kysyisinkin ministereiltä: millä varmistetaan, että hallituksen energiapolitiikassa vastaisuudessa myös ne hyvät ajatukset, joita tässä selonteossa esiin tuodaan, [Puhemies koputtaa] tulevat lihaksi?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huttunen, olkaa hyvä.

17.57 Hanna Huttunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan elintärkeitä toiminnoista on kyettävä huolehtimaan kaikissa olosuhteissa. Hyväkään suunnitelma ei kuitenkaan toimi, elleivät johtamisasiat ole kunnossa — siis myös johtaminen ja päätöksenteko on turvattava. Kriisitilanteessa emme voi jäädä arpomaan, kenellä on valta päättää, tai pallottelemaan vastuuta eri tahojen välillä. Koronan hoidossa tapahtuneista virheistä on tässä asiassa siis otettava opiksi. Yhteistyötä on kyettävä tekemään viranomaisen, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten välillä. Kysynkin ministeriltä: kuinka tämän asian suhteen tullaan toimimaan, ja kuinka tulemme huolehtimaan huoltovarmuuden kannalta, että johtaminen toimii?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

17.58 Ville Kaunisto kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että huoltovarmuusselonteko on täällä käsittelyssä. Nostaisin tulevaisuudesta ja tästä hetkestä oikeastaan sen, että teknologian kehitys ja sen merkitys meidän arkeemme kasvaa räjähtävällä vauhdilla, ja se asettaa huoltovarmuuden myös aivan uuteen asemaan.

Täällä on nostettu jo ansiokkaasti meidän teknologista riippuvuuttamme Kiinaa kohtaan, ja en lähde yleisestikään toistamaan puheenvuoroja, mitä täällä on pidetty. Siksi nostaisinkin keskusteluun yhden vähän rohkeamman kulman, mikä ei selonteossa näy, eli avaruuden. Kilpailu avaruuden hallinnasta on jo parhaillaan käynnissä, ja tälläkin hetkellä jos mietitään satelliittiverkostojen merkitystä meidän arkeemme — on se sitten internetin tai GPS:n tai säätietojen kautta — niin se on valtava, ja Ukrainassa nähdään tällä hetkellä, että yhdysvaltalaisen yrityksen satelliitit ovat aivan ratkaisevassa asemassa. Toivonkin, että Suomi ottaa tässä yhdessä EU:n kanssa rohkeamman asenteen ja vie tätä asiaa eteenpäin, vaikka tämä onkin vähän fiktiivistä välillä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Futuristista, ei fiktiivistä!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, olkaa hyvä.

17.59 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Huoltovarmuuskeskus toimii työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa. Tämä on vähän erikoista siinä mielessä, että huoltovarmuus on pohjimmiltaan turvallisuuskysymys, kuten täällä keskustelussakin on tullut useasti ilmi. Huoltovarmuuteen panostamalla pidämme yllä yhteiskunnan kriisinsietokykyä ja kykyä selviytyä myös suorista sotilaallisista toimenpiteistä.

Huoltovarmuuden ylläpitäminen on puolustuspolitiikkaa mitä suurimmassa määrin. Mielestäni Huoltovarmuuskeskuksen pitäisi olla pikemminkin puolustusministeriön alainen laitos. Olen huomenna jättämässä toimenpidealoitteen, jossa ehdotan tällaista siirtoa.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Kysyisinkin nyt työ- ja elinkeinoministeriltä: koetteko tämän teille sopivaksi vai näettekö, että se olisi mieluummin puolustusministeriön alaista, kun elämme tämmöistä kriisiaikaa-kin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Satonen.

18.00 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hieno asia, että tämä huoltovarmuusselonteko on saatu aikaan ja täällä on laaja tuki tälle asialle. Kiinnitin kuitenkin huomiota edustaja Yrttiahon puheenvuoroihin, joissa hyvin voimakkaasti arvosteltiin yksityisten yritysten roolia tässä huoltovarmuudessa. Yksityinen sektori on mielestäni julkisen sektorin ohella erittäin keskeinen toimija. On tietysti niin, että yksittäisissä kaupoissa on varmaan tehty virheitäkin, ja sitä täytyy arvioida, mutta kyllä sellainen ajatus, että huoltovarmuus olisi vain julkisen sektorin tehtävä — sellainen järjestelmä oli, se oli Neuvostoliitto, ja se itse asiassa kaatuikin huoltovarmuuteen, kun se ei pystynyt edes peruselintarvikkeita ihmisille tarjoamaan. Eli kyllä kotimainen huoltovarmuus, kun mennään nimenomaan tänne ruokatuotannon puolelle, rakentuu nimenomaan hajautetulle tuotannolle ja kannattaville perheviljelmille. Se on se asia, jossa meidän on onnistuttava, jotta voidaan se puoli hoitaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Leppä.

18.01 **Jari Leppä kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huoltovarmuus on keskeinen osa meidän kokonaisturvallisuuttamme ja kokonaismaanpuolustustamme. Me olemme siitä pitäneet huolta sadan vuoden ajan. Se on meidän vahvuutemme, ja se on myös esimerkkinä muille, miten asioita pitää yhdessä hoitaa, nimenomaan näin, että koko yhteiskunta myös huolehtii siitä. Tosin aika ajoin on meilläkin ollut kyllä toimenpiteitä ja äänenpainoja siihen, ettei huoltovarmuudesta nyt niin välttämättä huolta tarvitse pitää. Viittaan nyt vaikkapa siihen, kun huoltovarmuusvarastoja pienennettiin.

Kiitos ministeri Haataiselle, että olette tuonut tämän selonteon eduskuntaan ja esittelitte sen — erinomainen asia. Huolenaiheita, joita siellä monista asioista on, on tarpeen korjata. Ja siihen varmasti löytyy yhteistä tahtoa, että ne kapeikot laitetaan kuntoon.

Yksi kapeikko siellä, joka ei ole vielä tullut esille, on Euroopan unionin nykyinen komissio. Siellä ei ole huomattu, miten huoltovarmuus on kriittinen asia. Viittaan nyt ennallistamiseen, uusiutuvaan energiaan, maankäyttösektoriin ja niin edelleen. Tämä täytyy myös selväksi tehdä, että myös komission pitää ottaa huoltovarmuus huomioon. Muuten täällä pohjan perukoilla ei voida huoltovarmuutta ylläpitää.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja vielä minuutti, edustaja Mäenpää, ja sen jälkeen ministeri Haatainen, kolme minuuttia.

18.02 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja hyvä ministeri! On hieno asia, että tämä on saatu tänne saliin, ja olen itse saanut olla tuossa parlamentaarisessa työryhmässä mukana. Huoltovarmuus on ehkä tärkein asia, mitä täällä salissa tulisi käsitellä enemmänkin.

Huoleni koskee valtionyhtiöiden ja laitosten kotimaisen työn ja tuotteiden käyttöä. Tein viime marraskuussa kirjallisen kysymyksen Puolustusvoimien kuorma-autohankinnasta.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Silloin oli korona. Olisi saatu luotua kymmeniä työpaikkoja. Laki huoltovarmuudesta puolsi tätä. Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista puolsi tätä. Valtioneuvoston päätös kansallisesta julkisten hankintojen strategiasta puolsi hankintaa. Niitä oli paljon, tämmöisiä sääntöjä. Kesäkuussa 2022 Puolustusvoimien autohankinta, 300 kappaletta, päätettiin saksalaisen valmistajan hyväksi hintaeron ollessa noin kaksi prosenttia. Milloin Puolustusvoimat, valtion hallinnoimat yritykset alkavat tehdä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa sellaista yhteistyötä, jolla saadaan varmistettua tämä kotimainen huoltovarmuus, koulutus ja työn säilyminen Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen.

18.04 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Tässä tuli lukuisa joukko kysymyksiä.

Kysyttiin näistä hankinnoista ja siitä, miten pystytään varmistamaan tilanne. Meillä on ihan kohtuullinen tilanne eri tarvikkeiden saatavuudessa. Meillä on ongelmia ollut, mutta kuten täällä on todettu nyt, keskusteltu siitä, kuka vastaa ja miten tätä huoltovarmuusyhteistyötä tehdään, niin sitä tehdään tiiviissä yhteistyössä yksityisten toimijoiden, elinkeinon elämän kanssa, yritysten kanssa. Tämän tuhat eri toimijaa käsittävän verkoston kautta me olemme pystyneet myös ennalta estämään tilanteita, joissa olisi esimerkiksi muovin saatavuus loppunut kokonaan. Sitä on ennakoitu, ja markkinoiden kautta on sitten etsitty keinot, joilla on pystytty varmistamaan se, että esimerkiksi elintarviketeollisuuteen pystytään varmistamaan pakkausmateriaalit. Eli monia asioita tehdään täällä koko ajan, pysytään ajan tasalla, seurataan sektorikohtaisesti, mikä tilanne kussakin tuoteryhmässä on, jotka ovat strategisesti tärkeitä ruokahuollon, energihuollon ynnä muiden asioiden kannalta.

Huoltovarmuuskeskuksen resursseista. Linjauksenahan on nyt tässä strategiaperussuunnitelmassa, tässä selonteossa se, että tämä säilyisi edelleen ulkopuolisena rahastona, ja näin tulee olla, jotta se on joustavasti käyttöön otettavissa silloin, kun tarve vaatii. Tämä maksu, jolla kerätään varoja Huoltovarmuusrahastoon, on nyt sidoksissa fossiilisiin polttoaineisiin, ja sitä seurataan koko ajan hyvässä yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa, ja valtiovarainministeriön kanssa ollaan myös tulevaisuudessa. Tämäkin täytyy ratkoa, siihen etsitään keinot, eli se on tässä linjauksessa nyt sisällä ja näin tullaan tekemään. Kun selonteko on valmistunut, niin lähdetään valmistelemaan, miten se rahoitus sitten järjestyy, ja siinä VM tietenkin on meillä keskeinen yhteistyökumppani, jonka kanssa ratkaisut tehdään.

Energian saatavuus. Meillä on useita toimia vireillä, joista jo osan tuossa sanoin, mutta kuten sanoin — tai tätä ei ole vielä täällä todettu — meillä on myös fossiilisen polttoaineen varastot olemassa. Meillä on myös ihan selvät säännöt, kuinka pitkäksi aikaa pitää riittää polttoainetta Suomenmaassa, eli tämä on meillä tosi hyvin hoidettu. Se antaa meille sitä puskuriaikaa siihen, että pystytään taas sitten normaalisti saamaan markkinoilta polttoainetta. Turpeen määrää on kasvatettu varmuusvarastona ihan just vastikään, [Juha Mäenpää: Se on liian vähän!] ja maakaasun saantia on nyt varmistettu Balticconnectorin kautta, ja LNG-terminaali on turvattu kaasun saamiseksi. Ja tietenkin Olkiluoto, jonka mainitsin, on tosi tärkeä. Teollisuuden Voima, Olkiluoto, joka saadaan nyt toivon mukaan joulukuussa täydellä teholla käytiin, tietenkin talven kannalta tulee olemaan todella tärkeä.

Lääkkeistä kysyttiin täällä. Meillä on lääkkeiden velvoitevarastot. Tässäkin tehdään yritysten kanssa yhteistyötä. Seuraamme koko ajan tiiviisti lääketilannetta, joka nytkin tässä tilanteessa on ihan todellinen näiden lääke- ja eläinlääkkeiden vuoksi. On oltava siinä valp-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

paana. Teemme myös EU:n yhteishankintoja, ja tässähän myös EU-tasolla on HERA-järjestelmä, jossa muun muassa rokotteiden osalta näimme, miten tärkeää on se, että meillä on EU-yhteistyö olemassa. Olisimme varmasti jääneet ilman rokotteita, jos sitä ei olisi ollut. Eli monella sektorilla toimimme.

Kunnista kysyttiin, mikä on todella tärkeä asia, kunnat ja alueet. Kukin sektoriministeriö vastaa tästä hallinnonalallaan varautumisesta ja ohjeistaa myös näin ollen kuntia ja hyvinvointialueita oman sektorinsa asioihin liittyvissä kysymyksissä. Alueiden yhteistyötä puolestaan kehitämme koko ajan muun muassa Huoltovarmuuskeskuksen hankkeissa, ja se on ihan olennainen ja tärkeä asia, että me aluetasolla osataan toimia. Meillä on muun muassa tämmöinen uusi huoltovarmuuden yhteistyöryhmä perustettu, jonka tehtävänä on nimenomaan luoda edellytyksiä sille, että tieto kulkee ja osataan myös tehdä parempaa yhteistyötä, ja useita toimenpiteitä on siellä nyt tähän valmisteilla.

Tähän Mäenpään kysymykseen. Olette siitä myös kirjallisen kysymyksen tehnyt, ja siihen on puolustusministeri Kaikkonen vastannutkin. Tässä selonteossa ehdotetaan nyt sitten selvitettäväksi tarve ja mahdollisuudet uudistaa julkisten hankintojen sääntelyä EU-sääntelyn puitteissa niin, että huoltovarmuustarpeet pystyttäisiin riittävästi huomioimaan. Silloin on esimerkiksi myös arvioitava, voidaanko sitten julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia muuttaa niin, että siinä huomioitaisiin paremmin huoltovarmuusperusteisten hankintojen erityispiirteet. Kyllä tästäkin asiasta on pitkään keskusteltu eri yhteyksissä, ja kyllä tämä läpi täytyy käydä, jotta se tavoitetila saavutetaan, että pystymme varmistamaan meidän kyvykkyytemme myös tältä osin.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Turtiainen.

18.10 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta siitä, että huoltovarmuudesta tehtiin selonteko. Mutta onko globaaliin ruokakriisiin kuitenkin varauduttu riittävästi? Globaalia ruokakriisiä pahentaa Ukrainan tilanteen eskaloituminen, jonka huutojoukoissa valitettavasti tämäkin sali jatkaa edelleen.

Ruokaomavaraisuutemme suurimmat uhat tulevat tällä hetkellä EU-määräyksistä, Venäjän vastaisista pakotteista ja hallituksen ilmastopolitiikasta. Jopa armeija marssii vatsalaaan, ja ruuan tuonti maahamme ulkomailta on käytännössä helposti katkeavien merikuljetusten varassa, elleimme saa ruokaa maitse Venäjän suunnasta. Maamme huoltovarmuuskysymyksessä tämän osoitti 1941—1944 jatkosodan ruokapula. Tuolloin kansa pystyttiin katovuosista ja hevos- ja työvoimapulasta huolimatta omin avuin pelastamaan nälkäkuolemalta, kun joka ikinen kasvatti ja viljeli kaupungeissakin mitä ikinä voi. Jopa rintamalla oli sairastuminen puutostauteihin harvinaista, eikä epidemioita ilmennyt. Väitän, että nykyiset tuulivoimalla käyvät hallinnon ajatuspajat hyyytyvät jo ensimmäisenä lanttutalvena.

Kun puhutaan varautumisesta, on ruuan riittävyys pohjoisessa ja maaperältään köyhässä maassamme kynnyskysymys. Kuinka nykyisessä maailmantilanteessa on voitu edes ehdottaa jotain pellonraivausmaksuja jo muutenkin ahdingossa oleville kotieläintiloille? Maankäyttösektorin ilmastomääräykset tulevat johtamaan ilmeisen tarkoituksellisesti siihen, että köyhtynyt kansa syö tuotantohalleissa pystyviljeltyjä ja geenimuunneltuja vihanneksia, bakteeripihvejä ja hyönteisaterioita. On törkeää, että Suomen itsenäisyyden juhlarahastokin ohjeisti YK:n kansainvälisen ilmastopaneelin mukaisesti suomalaisia luopumaan punaisesta lihasta ja maitotuotteista. Ihminen on sekasyöjä, joka pysyy parhaiten terveenä ja toimintakunnossa, kun syö lihaa.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Ilmastoagendalla ja EU-säädöksin johdettu maatalousyrittäjien kyykyttäminen altistaa tilat konkurssille ja kriisin uhatessa edelleen kansan nälänhädälle. Tämä kehitys on pysäytettävä, ja myös siksi Suomen EU-jäsenyys tulee mitätöidä. Kun otetaan huomioon koronasulkujen ja Venäjä-pakotepolitiikan yhteisvaikutukset, ei ole kaukana miellelyhtymä Ukrainan itsenäisiä talonpoikia tappaneesta holodomor-politiikasta — tällä kertaa kansainvälisessä mittakaavassa.

Meille suomalaisille lähempi vertauskohta historiassa ovat kuitenkin suuret nälkävuodet vuosina 1866—1868, kun 200 000 suomalaista kuoli nälkään ja tautiepidemioihin. Itse asiassa viikatemiehen niittäessä synkkää satoaan noina suurina katovuosina alkoi Suomen nousu karjatalousmaana. Vilja ei kasvanut, mutta heinä kasvoi, ja kellä lehmä oli, joi maitoa. Ja kuten sanotaan, lypsävää lehmää ei kannata tappaa. Väestöstä kuoli suurina nälkävuosina 12 prosenttia, lehmistä neljä prosenttia.

Valtaosa hyötykasveista ei kasva Suomessa yhtä hyvin kuin Etelä-Euroopassa, mutta nurmi kasvaa. Nykyrakenteilla luomukauden laidunnus ei takaa modernin ruuantuotannon omavaraisuuskysymystä volyymin suhteen, mutta sen se takaa, että Suomessa on joka pirtissä jotain ruokaa, jos tuotantoketjut syystä tai toisesta eivät toimi.

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko on ruuan omavaraisuusasteen suhteen epärealistinen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rydman.

18.15 Wille Rydman wr: Arvoisa herra puhemies! Kansainvälinen kauppa kannattaa, ja se on ilman muuta positiivinen asia etenkin sellaiselle vientiriippuvaiselle pienelle kansantaloudelle kuin Suomi on. Jos eläisimme puhtaasti rationaalisten toimijoiden maailmassa, niin kansainvälinen keskinäisriippuvuus, kaupallinen keskinäisriippuvuus, olisi myöskin jotain sellaista, joka olisi omiaan merkittävästi lisäämään kansainvälisen rauhan ja kaikkinaisen positiivisen kehityksen edellytyksiä. Valitettava totuus kuitenkin on se, että kaikki kansainvälisen politiikan toimijat eivät ole rationaalisia toimijoita ja joillakin imperialistisia haaveitaan elättelevillä diktaattoreilla saattaa olla houkutus lähteä laajentamaan omia imperiumejaan aseellisesti siitä huolimatta, että se aiheuttaisi merkittävää haittaa myöskin omalle kansainväliselle kaupalliselle asemalle.

Kun kuitenkin tällaisessa maailmassa elämme, niin tietysti Suomen kaltainen vientiveitoinen kansantalous on erityisen haavoittuvuuden alla ja alttiina sellaiselle. Tähän olemme sinänsä lähtökohtaisesti hyvin varautuneet vuosien varrella, ja Suomessa huoltovarmuudesta ja omasta elinkelpoisuudesta myöskin tiukemmissa tilanteissa on pidetty aika lailla hyvää huolta, olkoonkin että aina aika ajoin tietyillä poliittisilla ryhmillä erilaisista syistä on saattanut olla poliittista halukkuutta myöskin huoltovarmuudesta tinkiä.

Olen ollut aika lailla huolissani siitä politiikasta, mitä hallitus on aika ajoin harjoittanut, oli sitten kysymys energiapolitiikasta tai sitten vaikkapa omavaraisuuteen ja suomalaiseen ruuantuotantoon liittyvästä politiikasta. Erilaisista ilmastoperusteisista syistä on saatettu haluta ajaa alas määrättyä energiasektoria tai on haluttu yksipuolistaa sitä energiapalettia, joka Suomella on käytössään. Yhtä lailla on oltu hieman huolettomia sen suhteen, miten kotimainen ruuantuotanto pystyy vallitsevissa olosuhteissa pärjäämään. Tämä on tietysti ollut monilla eri tavoilla omiaan altistamaan Suomea niille riskeille, joihin pääsääntöisesti huoltovarmuudestamme huolehtimisella on haluttu huomiota kiinnittää.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Siksi onkin erinomainen asia, että nyt huoltovarmuudesta on tämä selonteko laadittu ja siihen on kiinnitetty myöskin erityistä poliittista huomiota. Se on äärimmäisen tärkeää yleisestikin ottaen mutta erityisesti näissä maailmanpoliittisissa olosuhteissa, joissa Venäjä käy raakalaismaista hyökkäyssotaansa Ukrainaa vastaan. Toivon, että tämän huoltovarmuusselonteon johtopäätökset heijastuvat vastaisuudessa myöskin hallituksen muille politiikan sektoreille, jotta nämä olisivat yhteismitallisia eikä kriittistä huoltovarmuutta enää muin politiikkatoimenpitein vaarannettaisi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

18.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Viimeistään Venäjän sotatoimet ovat katkaissheet selän siltä osin, että emme voi olla riippuvaisia häikäilemättömästi sotaa käyvän maan fossiilisesta energiasta tai energiantuontisuohteudesta, saatikka että rahoittaisimme sotatoimia. Tämä on siis yksi osa huoltovarmuuskeskusteluamme. Huoltovarmuus tietenkin on paljon enemmän kuin energia, vaikkakin se on tärkeä osa sitä.

Yksi osa huoltovarmuuttamme on myös ymmärrys kokonaisesta Suomesta, siis koko Suomen merkityksestä huoltovarmuudesta huolehtimisessa. Kauttaaltaan elinvoimainen ja toimelias Suomi on myöskin huoltovarma Suomi. Tämän saman logiikan ansiota on myös se, että energiajärjestelmämme ei ole ollut yhden kaasuputken varassa, vaan olemme tuotaneet energiaa monin eri tavoin kaikkialla maassa. Tämä on myös jatkossa entistä tärkeämpää.

Myös ruuantuotannon korkea omavaraisuus on keskeisintä huoltovarmuutta. Suomalaisen ruuan saatavuus, laatu ja turvallisuus on turvattava kaikissa tilanteissa. Siksi viljelijöistä ja maatalouden kannattavuudesta on tietenkin pidettävä huolta. Tässä meillä on edelleen valitettavia haasteita, ja jokaisen meistä olisi viimein tämä tosiasia tunnustettava.

Keskustan linja energiapolitiikassa on jo kauan ollut lisätä uusiutuvaa ja puhdasta energiaa, siis lisäämällä kotimaista tuotantoa sekä rakentamalla myös siirtoyhteyksiä naapurimaihin. Tätä politiikkaa on jatkettava tulevaisuudessakin.

Venäjän hyökkäys Ukrainaan korostaa myös totta kai sotilaallisen varautumisen merkitystä. Keskustan eduskuntaryhmä, kuten monet muutkin puolueet, tuki yksimielisesti Suomen liittymistä puolustusliitto Natoon. Huoltovarmuus on siis myös puolustus- ja rajaturvallisuuden vahvistamista, ja niitä toimia on todella tällä hallituskaudella tehty.

Puhemies! Lopuksi: Huoltovarmuutta on myös kansallinen hyvinvointimme ja korkea sivistystaso. Siksi koulutus, sen taso, maan kattava laadukas koulutusjärjestelmä ja tasokas opettajuus ovat myös eräitä kulmakiviä. Kaiken pohjalla on myös jokaisen oma henkinen ja fyysinen hyvinvointi, ja siksi myös liikunnan merkitystä osana kansallista turvallisuutta ja huoltovarmuutta on syytä korostaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Huttunen.

18.22 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Olin juuri maanpuolustuskurssilla numero 241. Huoltovarmuus oli yksi kurssin pääteemoista. Huoltovarmuus on keskeinen osa maamme kokonaisturvallisuutta.

Pohjoiskarjalaisena kansanedustajana kannan erityistä huolta Itä-Suomesta. Itä-Suomella on aivan erityinen asema myös kokonaisturvallisuuden kannalta. Maamme huoltovarmuus voidaan turvata vain pitämällä koko maa asuttuna ja koko maa elinvoimaisena.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Ulkopoliittisen instituutin johtaja Mika Aaltola on todennut, että Suomi ei saa päästää itärajan alueita näivettymään, sillä se on turvallisuusriski. Hän totesi myös, että Viro on tunnistanut tämän asian omassa maassaan kehittämällä ja tukemalla Narvan aluetta. Virossa on tehty suuria investointeja juuri Narvan alueelle ja näin pyritty nostamaan ihmisten elintasoja, jotta alue pysyisi elinvoimaisena.

Arvoisa puhemies! Tärkeimpiä asioita maamme kannalta ovat huoltovarmuus ja omavaraisuus ennen kaikkea energiassa ja ruuassa. Kilpailukykyinen maatalous on elinehto suomalaiselle elintarviketuotannolle. Ilman alkutuotantoa meillä ei ole mahdollisuutta ylläpitää laajaa elintarvikkeiden jatkoteollisuutta. Huoltovarmuutemme perustuu kotimaiseen tuotantoon, ja myös siksi siitä on pidettävä kiinni. Suomalainen kuluttaja tutkitusti arvostaa kotimaista, vastuullisesti tuotettua, puhdasta, terveellistä ja turvallista ruokaa. Moni kuluttaja olisi valmis maksamaan ruuasta jopa enemmän, mikäli tietäisi maksetun lisän varmasti menevän suomalaiselle alkutuottajalle.

Arvoisa puhemies! Olen taustaltani metsätalousinsinööri. Minulle metsä, luonto ja luonnonvarat ovat merkinneet aina paljon. Olen seurannut huolestuneena ja järkyttynään keskustelua, jota EU:ssa käydään metsistämme. Jos ihan tarkkoja olemme, keskustelun kohteena eivät ole maamme, Suomen, metsät vaan myös suomalaisen yksityisen ihmisen omistamat metsät, siis yksityinen omaisuus. Suomessa on yli puoli miljoonaa metsänomistajaa, jotka omistavat yli 60 prosenttia kaikista Suomen metsistä. Etelä- ja Keski-Suomessa yksityiset henkilöt omistavat jopa kolme neljäsosaa metsistä. Keskustellessamme maamme metsien käytöstä tämä fakta tuntuu olevan hukassa komission lisäksi joidenkin edustajien osalta jopa tässäkin talossa. Jokamiehen oikeudet eivät tarkoita oikeutta toisen ihmisen omaisuuteen. Metsistämme on moneksi. Ne tarjoavat jokamiehen oikeuksien mukaisesti luonnonantimia ja vapaa-aikaa, ja myös tällä on maamme kriisinkestävytyden kannalta suuri merkitys. Metsät tarjoavat raaka-ainetta rakentamiseen, lämpöön ja energiaan kuten myös fossiilisia tuotteita korvaavan vaihtoehdon monelle muovin kaltaiselle tuotteelle. Metsät ovat ja niiden tulee jatkossakin olla kansallisen päätösvallan piirissä.

Arvoisa puhemies! Yksi maanpuolustuskurssin 241 tärkeimmistä opeista oli, että elintärkeitä toimintoja maamme selviytymisen kannalta ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskky, sisäinen turvallisuus, väestön toimintakyky ja palvelut, henkinen kriisinkestävyys, talous, infra ja huoltovarmuus. Olemme siis nyt tässä käsiteltävissä asiassa aivan olennaisen asian äärellä maamme tulevaisuuden kannalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskela.

18.25 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Suomella on pitkät perinteet huoltovarmuuden ylläpitämisestä ja yleisestä varautumisesta. Siinä mielessä on vähän erikoista, että käsittelyssä oleva selonteko on ensimmäinen laatuaan. Hyvä niin kuitenkin.

Selonteko käsittelee huoltovarmuutta ja sen kehityskohteita sekä haasteita laaja-alaisesti. Vaikka kansalaiset ja myös yritykset sekä kolmas sektori ovat tehneet ansiokasta työtä huoltovarmuuden turvaamiseksi, ei samaa kiitosta voi antaa hallitukselle. Kunnianhimoisen ilmastopolitiikan harjoittamisen varjolla huoltovarmuuteen liittyviä seikkoja on suorastaan laiminlyöty ja jopa ajettu alas. Puhun nyt etenkin energiasta, jonka suhteen niin Suomi kuin koko Eurooppakin on tehnyt valtavia virheratkaisuja. Olemme pitkien etäisyyksien kylmä maa, joka on pitkälti riippuvainen meriteitä pitkin kuljetettavista fossiili-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

sista polttoaineista. Polttoaineiden varmuusvarastointi vastaa vain noin puolen vuoden normaalikäytön kulutusta.

Yksi ratkaisu parantaa huoltovarmuutta ja omavaraisuutta tältä osin olisi ryhtyä toimenpiteisiin, joilla varmistetaan valmius käynnistää kotimaisten nestemäisten polttoaineiden tuotanto kriisitilanteissa. Kotimaista biopolttoainetta voidaan valmistaa esimerkiksi niin sanotulla Fischer—Tropsch-prosessilla; tein tästä aiheesta keväällä myöskin toimenpidealoitteen.

Vastaavasti sähköntuotannossa meidän pitää pyrkiä täyteen omavaraisuuteen. Tuontisähkön varassa meidän ei pidä olla, kun kerran on mahdollisuus olla kotimaisen tuotannon varassa. Tuuli- tai aurinkovoimaan panostaminen ei tietystikään ole ratkaisu ilman, että näiden sääriippuvaisten energiamuotojen tuottajille asetetaan tiukat säästövoimavoitteen. Tässä tilanteessa ei myöskään pidä sulkea yhtään voimalaa. Haketta ja turvetta pitää lähivuosina polttaa, ja hallituksen on annettava näille tuotantomuodoille aidot mahdollisuudet. Nyt on, arvoisa hallitus, tosi kysymyksessä.

Turpeesta puheen ollen pitää jälleen kerran kummastella hallituksen järjettömän ideologista politiikkaa. Turpeen merkitys nyt keskellä energiakriisiä onkin valtava. Kyse ei ole pelkästään sen roolista energiantuotannossa, vaan kyse on myös kasvu- ja kuiviketurpeesta, joille ei ole mitään vastaavan laatuista korvaavia vaihtoehtoja. Niillä taataan ja turvataan kotimaisen puhtaan maatalouden tuotantoa. Kotimaisen maatalouden toimintaedellytysten turvaaminen on kriisitilanteissa elinehto. Emme voi ripustautua ulkomailta millään muotoa tuodun ruuan varaan. Maatalouden kriisi vaatii siis sekä pikaisia että pitkällä aikavälillä vaikuttavia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Selonteossa kuvataan hyvin liikenneyhteyksien merkitystä. Suomi on pitkien etäisyyksien hajautettu yhteiskunta, jossa väylien on oltava kunnossa. Tarvitsemme henkilö- ja tavarakuljetuksillemme vaihtoehtoisia reittejä. Rataliikenteen puolella olen monesti puhunut poikittaisyhteyksien ja erityisesti Suomen leveyssuunnassa yhdistävän kehäradan puolesta. Tuo rata pätkii nyt Porin ja Haapamäen välillä sekä Savonlinnan kohdalla. Tämä ratayhteys olisi saatava käyttöön. Samalla se nostaisi läntisen Suomen satamien merkitystä ja avaisi sitä kautta reittejä myös Ruotsiin ja länteen. Tällä, nyt jo voisi sanoa, Nato-radalla kulkisi kätevästi myös Puolustusvoimien raskas kalusto.

Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon kriisinkestävyys joutui koetukselle koronapandemian vuoksi. Pandemia osoitti, että tämän sektorin merkittävin rajoittava tekijä on ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys, kuten täällä selonteossakin hyvin on nostettu esiin. Sote-alan kriisin ratkaisemiseksi meidän pitää saada koulutuspolut sujuvamiksi ja alalle hakeutuvien määrä jälleen nousuun. Nostaisin vielä esiin sen, että unohtaa ei missään nimessä pidä omaishoitajia, jotka pyyteettömällä työllä vähentävät muihin sote-palveluihin liittyvää painetta. He jos ketkä ovat niitä oikeita arjen sankareita, ja tätä arvostusta pitää heille myöskin palkitsemisen muodossa osoittaa.

Lopuksi vielä nostaisin esiin Huoltovarmuuskeskuksen roolin. Tällä hetkellä Huoltovarmuuskeskus toimii työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa, mutta tämänkin päivän keskustelussa on tullut melkein jokaisessa kohdassa ilmi, että olisi loogisempaa palauttaa keskus puolustusministeriön alaisuuteen. Huoltovarmuus on puolustuspoliittinen asia, ja tästä jätän huomenna sitten toimenpidealoitteen. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kaunisto.

18.30 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Kyse on siis valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta ja sen tärkeästä sisällöstä. Siitä huolimatta, että siitä puuttuu yksi mielestäni tärkeä osa, koen selonteon hyvin onnistuneeksi. Haluan silti hieman, olkoon sitten futuristisesti, puhua tulevaisuuden uhkista, jotka minun mielestäni ovat hyvin olennaisia, kun puhutaan huoltovarmuudesta. Ja jos ei muuta, niin ette ainakaan sitten 5—10 vuoden päästä pääse sanomaan, että ette tienneet tästä.

Teknologia on kehittynyt päätähuimaavaa vauhtia viime vuosina ja vuosikymmeninä, ja samaan aikaan suurvaltakilpailu on jälleen kiihtynyt. Näiden kehityskulkujen myötä avaruuskilpailu on palannut agendalle enenevässä määrin sitten kylmän sodan, eikä avaruusasioiden käsitteleminen saa kuulostaa enää niin kaukaiselta ja epärealistiselta. EU, tai Suomi osana EU:ta, ei voi olla enää naiivi tällä saralla, vaan sen tulisi puolustaa omia etujaan toimia vapaasti avaruudessa. EU:n painopisteet avaruuden suhteen ovat olemassa olevien kyvykkyyksien vakaa hyödyntäminen, uudet aloitteet, innovaatiotoiminnan parempi rahoitus sekä avaruuspolitiikan puolustusulottuvuuden kehittäminen. EU:n ja myös Suomen tulee herätä vahvasti siihen, mitä ilmakehämme ulkopuolella tapahtuu. Venäjä, Kiina, Yhdysvallat ja Intia ovat jo pitkään olleet kiinnostuneita avaruudesta ja erityisesti satelliittien vastaisista aseista. Kyseiset valtiot ovat kaikki myös jo todistaneet, että niiltä löytyy kyvykkyys tuhota satelliitteja kiertoradalta. Kyvyllä tuhota tai edes häiriköidä satelliitteja on mittavia vaikutuksia. Nyky-yhteiskunnat ovat täysin riippuvaisia satelliittiverkostoista, joiden avulla pyöritetään muun muassa internetiä, GPS-signaaleja, säätietoja sekä viestintätekniikkaa, joka puolestaan vaikuttaa rahaliikenteeseen — eli huoltovarmuutta. Näiden estäminen aiheuttaisi katastrofaalisia vaikutuksia jokaisen meistä elämään.

Avaruuspolitiikka ja -oikeus nojaavat tällä hetkellä eritoten 1967 allekirjoitettuun ulkoavaruuden sopimukseen, joka kieltää joukkotuhoaseiden asettamisen kiertoradalle tai taivaankappaleelle sekä taivaankappaleiden käytön sotilastarkoituksissa — vuonna 1967 tehty laki. Sopimuksessa ei kuitenkaan puhuta mitään satelliittien vastaisista teknologioista tai siitä, kuinka taivaankappaleiden välistä tilaa tulisi käyttää. Haastavaa aluetta on erityisesti matala maan kiertorata, joka on melko kapea alue, jolla viestintä- ja sotilassatelliitit sijaitsevat. Mikäli jokin valtio saisi tämän alueen hallintaansa, sillä olisi merkittävä sotilaallinen etu ja se pystyisi käytännössä toimimaan ulkoavaruuden portinvartijana, sillä maan matala kiertorata on strateginen piste, joka toimisi tulevaisuudessa pitkien avaruuslentojen tankkauspisteenä. Vaikka tämä saattaa tällä hetkellä kuulostaa scifi-elokuvalta, tämä on hyvin todennäköisesti tulevaisuutta. Maan strategisista pisteistä, kuten Suezin kanavasta, on historiallisesti käyty kiistoja, joten on todennäköistä, että ilman päivitettyjä avaruuslakeja suurvallat tulevat taistelemaan myös avaruuden strategisista kohteista. Laki päivitys on tarpeen myös kysymyksissä siitä, kuinka lähellä eri valtioiden satelliitit voivat olla toisiaan ja saako avaruusasemille sijoittaa aseita. Laki ei myöskään ota huomioon yksityisyrittäjiä tai avaruuden mahdollisia kaupallisia käyttötarkoituksia, joiden kasvu on jo nähtävillä, kun miljardöörit suorittavat yksityisiä avaruuslentojaan tai mahdollisesti myyvät turvallisuutta, niin kuin olemme Ukrainan kohdalla nähneet.

Vaikka tämä kaikki siis kuulostaa hyvin kaukaiselta ja absurdilta eikä varmasti ole kannattava asia politiikan puhua tästä, niin avaruuskilpailu on totta, ja se aiheuttaa tulevaisuudessa mittavia turvallisuushuolia. Kansainvälisellä tasolla pitäisikin pyrkiä sopimusten päivittämiseen EU:n ja Suomen tasolla. Meidän pitää sysätä naiivius syrjään ja olla valmiita tulevaisuuden haasteisiin kattavien avaruusstrategioiden ja -kyvykkyyksien avulla.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Kysymys siis on kaikessa hurjuudessaan huoltovarmuudestamme, meidän jokapäiväisestä arjestamme ja sen sujuvuudesta, saati siitä, mitä se tulevaisuudessa tulee käsittämään. Toivon todella, että tuleva hallitus tulee ottamaan avaruuden huomioon tulevassa hallitusohjelmassaan voimakkaammin, sillä niin kuin sanoin, en halua 5—10 vuoden päästä sanoa teille, että kyllähän tästä jo teille puhuttiin. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tynkkynen.

18.36 Sebastian Tynkkynen ps: Kunnioitettu herra puhemies! Vanha sanonta kertoo, että jokaisella pilvellä on hopeareunuksensa: olipa tilanne kuinka paha tahansa, jokin positiivinen näkökulma on löydettävissä. Venäjän hyökkäyssodan mukanaan tuoma pilvi on synkääkin synkempi, eivätkä hopeareunukset äkkiseltään häikäise läsnäolollaan. Niitäkin kuitenkin on. Yksi niistä heijastelee valoa myös Suomeen. Olemme nimittäin nähneet, kuinka Putinilta saatujen Ystävyyden kunniamerkkien tavoin romukoppaan on lentänyt ainakin osa poliitikkojen sinisilmäisyydestä. Siihen pienellä maalla ei ole varaa, kun se päättää turvallisuudesta sekä huoltovarmuudesta.

Monet halusivat pitkään uskotella, että energiatuonti ja kaasuputket sitovat Venäjän rauhanomaiseen yhteistyöhön Euroopan kanssa. Totuus olikin päinvastainen, sillä nyt ne ovat sitoneet Eurooppaa rahoittamaan Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa. Kovin lyhytnäköisiä olivat nekin äänet, jotka vaativat puolustuksesta leikkaamista ja väittivät jopa hävittäjähankintaa tarpeettomaksi. Lopputulos oli nimittäin jälleen päinvastainen. Hävittäjien tärkeys tuli osoitetuksi, ja puolustuksen määrärahoja on nyt aivan aiheellisesti lisätty.

Entäpä sitten huoltovarmuuden hyvin keskeinen pilari, energia? Vielä hetki sitten tämän hallituksen johdolla turvekoneista jaettiin romutuspalkkioita. Nyt niitä koneita kaivataan takaisin suolle energiatuotantoa turvaamaan.

Arvoisa herra puhemies! Ydinvoimaakin vastustettiin aikanaan kiivaasti, ja moni vastustajista varmasti iloitsi lukiessaan Helsingin paraatipaikalle pystytetystä häpeäpaalusta, johon kirjattiin ydinvoiman puolesta äänestäneiden nimet. Nyt, vuonna 2022, silloiset vastustajat ilahtuvatkin lukiessaan Olkiluoto kolmosen koekäytön laskevan pörssisähkön hintaa.

Mutta mikä näitä kaikkia sinisilmäisyyden ennakkotapauksia yhdistää? Se, että niiden turmiollisuuteen on herätty vasta siinä vaiheessa, kun totuus on iskeytynyt voimalla vasten kasvoja. On pienempi paha se, että todellisuuteen heränneet poliitikot joutuvat kiemurtelemaan aiempien lausuntojensa kanssa, kuin se, että koko Suomi joutuisi kiemurtelemaan heidän tekemiensä sinisilmäisten päätösten kanssa. Mutta näistä on otettava opiksi.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuuden ytimessä on ennakointi ja varautuminen, ei se, että herätään vasta kriisin koittaessa. Meillä voi olla edessämme vielä suurempiakin kriisejä, ja päätöksiä on tehtävä jo nyt niitä silmällä pitäen.

Arvoisa puhemies! [Puhuja yskäisee] — En tiedä, miksi ääni meinaa nyt loppua. — Georgian sota, Krimin valtaus tai Putinin ylimääräiset jatkokaudet eivät soittaneet Euroopassa riittävästi herätyskelloja. Nyt paljon Venäjää voimakkaampi Kiina kulkee kohti tiukentuvaa diktatuuria. Hongkong on kuristusotteessa, Taiwania uhataan voimankäytöllä ja palvotulle presidentille halutaan ylimääräisiä jatkokausia. Presidentti on varoittanut ulkomaita, kuinka näiden päät tulevat iskeytymään teräsmuuriin, jos nämä toimivat Kiinan näkökulmasta väärällä tavalla.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Missä ovat herätyskellot? Olemme valtavan riippuvaisia maasta, joka ei ole Venäjän kaltainen paperitiikeri vaan hampaitaan vielä piilotteleva uhka. Jos heräämme sen vetäessä hampaat toden teolla esiin, on jo liian myöhäistä. Kiina-riippuvuudessa piehtaroinnin sijaan meidän tulee vahvistaa omaa sekä liittolaistemme kykyä vastata omista tarpeistamme. Kotimainen tehtaanpiippu on paitsi ilmastoteko myös huoltovarmuusteko. Pitkällä aikavälillä omavaraisuus palvelee myös rauhaa. Kuten olemme huomanneet, Euroopan riippuvuus Venäjästä on rajoittanut kykyä pakottaa sen joukot ulos Ukrainasta.

Ulkoministeri Haavisto totesi, että tiukemmat pakotteet tarkoittaisivat omaan jalkaan ampumista joidenkin Euroopan maiden kohdalla. Jos kohtaaisimme vastaavan tilanteen Kiinan kanssa, nykyinen kykymme asettaa pakotteita on toistaiseksi olematon. Tiukat pakotteet ampuisivat kaikkiin omiin raajoihimme. Me perussuomalaiset haluamme välttää tämän kriisin jo ennalta mutta myös turvata Suomen ja kohtalotoveriemme aseman, jos se kriisi tästä huolimatta konkretisoituu. Se vaatii enemmän pelimerkkejä itsellemme ja vähemmän niiden luovuttamista Kiinalle. [Puhuja yskäisee] — Kiitos. Ja nyt se ääni loppui.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Haatainen, kolme minuuttia.

18.41 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Kiitän tästä keskustelusta eduskunnassa. Tämä on ollut hyvin rakentavaa ja kuvastanut sitä, että eduskunnassa on hyvä tuntemus varmasti myös valiokuntatyöskentelyjen ja monen aktiivisuuden kautta huoltovarmuudesta ja sen merkityksestä yhteiskunnalle. Tämäkin keskustelu on vahvistanut sitä, että meidän on hyvä jatkaa tässä selonteossakin linjatun mallin mukaisesti, joka on osoittautunut hyväksi, eli että teemme tätä työtä erittäin hyvässä yhteistyössä eri sektoreiden, kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän, yritysten, kanssa. Tälle on hyvä pohja olemassa, ja tätä täytyy entisestään nyt vahvistaa. On myös hienoa se, että huoltovarmuusyhteistyössä elinkeinoelämä on vapaaehtoisuuden pohjalta sitoutunut merkittäviin satsauksiin ja panostaa myös siihen, käyttäen aikaansa siihen, että se osallistuu tähän huoltovarmuusverkoston yhteistyöhön muun muassa tämän poolityöskentelyn kautta, ja siitä haluan tässä keskustelussakin nyt julkisesti elinkeinoelämää kiittää.

Meillä on varmasti paljon asioita, jotka nousevat nyt erityisesti pintaan tämän viimeimmän kriisin eli energiakriisin, joka aiheutuu Venäjän hyökkäyssodasta, vuoksi, ja meillä on myös maailmassa ruokakriisi, ja sen taustalla olevat kehityskulut myös liittyvät meihin ja aiheuttavat huolta ruokaturvallisuudesta. Meillä on myös varmasti edessä ratkottavia asioita monta kertaa vielä sen suhteen, että erilaisten komponenttien saatavuus voidaan turvata. Mutta tähän kaikkeen meillä on olemassa hyvät pohjat ja hyvät elementit ja hyvät konkreettiset toimet, joita koko ajan tehdään. Meillä ovat olemassa nämä varmuusvarastot, meillä on varmuusvarastointi toimijoiden puolelta, mutta kaikkein olennaisinta on se, että me huolehdimme myös siitä, että nämä toimitusketjut ovat moninaiset, ja samalla pidämme myös huolta siitä, että meidän kotimainen tuotanto niin ruokahuollossa kuin myös strategisilla alueilla ja omistukset on varmistettu. Tässä suhteessa meidän pitää olla valppaana ja tietoisia. Ja en puhu pelkästään Suomesta vaan myös EU-tason yhteisestä toiminnasta.

Huoltovarmuusyhteistyö on hyvin vahvasti sidoksissa siihen, miten meidän yhteiskunta, miten meidän ihmiset, kansalaiset kestävät erilaisia kriisejä, eli se kriisinsietokyky on myös todella tärkeää. Siihen täällä joissakin puheenvuoroissa viitattiinkin ja kannettiin huolta muun muassa nuorten selviytymisestä ja nuorten keskuudessa vallitsevasta ahdistuksesta ja pelosta tämän ympäröivän maailmantilanteen vuoksi. Minusta olennaista on se,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

että ihmisillä on tieto siitä, mitä on olemassa, miten on varauduttu, ja on myös tieto siitä, miten itse voi omassa elämässään varautua erilaisia tilanteita silmällä pitäen. Se luo sitten yhteistä toimintakykyä ja myös kykyä siinä tilanteessa, kun toimintaa tarvitaan, että me jokainen osataan omalta osaltamme vastuuta kantaa.

Kiitan tästä keskustelusta ja toivon sitten, että valiokunnat perehtyvät kunnolla tähän kysymykseen, ja uskonkin, että näin tulee käymään. Ja toivon, että tämä perinne nyt tästä lähtee liikkeelle, että jatkossa myös tulevilla hallituskausilla tämä keskustelu parlamentissa voidaan aina aika ajoin käydä.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. — Sen jälkeen, kun ministeri Mikkonen on käyttänyt ensin samoin kolmen minuutin puheenvuoron.

18.45 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos eduskunnalle todella hyvästä keskustelusta myös minun puolestani.

Niin kuin tässä selonteossa hyvin tulee esille, meidän mallimme on hyvin yhteistyöhön perustuva ja eri toimijoiden hyvässä vuorovaikutuksessa tehty. Meillä on ministeriöiden suhteen jako sellainen, että jokainen ministeriö vastaa oman alansa varautumisesta, ja haluan tässä nostaa esiin sisäministeriön näkökulmasta muutaman asian.

Pelastustoimen rooli on tietysti aivan oleellinen erilaisessa varautumistyössä ja myös huoltovarmuudessa. Esimerkiksi alueellisesti pelastuslaitokset ovat hyvin aktiivisia tässä työssä. Mutta pelastuslaitokset ovat myös kansainvälisesti aktiivisia, mikä ehkä tässä keskustelussa usein jää huomioimatta. Erityisesti EU:n pelastuspalvelumekanismin kautta suomalaiset pelastajat osallistuvat muiden Euroopan maiden luonnonkatastrofien ja kriisien hallintaan, mutta sitä kautta myös me itse saamme tarvittaessa apua ja saamme myös omaa osaamista kehitettyä silloin, kun osallistumme näihin EU:n projekteihin. Tämä on äärimmäisen tärkeätä myös oman varautumisemme näkökulmasta. Jo nyt, kun Suomi on ollut Naton kumppani, Natossa siviilivalmius- ja resilienssitoiminnan merkitys on korostunut viime vuosina, ja se on nimenomaan pelastusosasto, joka meillä on tässä ollut johtoroolissa.

Täällä on paljon puhuttu siitä, miten viime aikoina kriisit ovat lisääntyneet — niin koronapandemia kuin tietysti tämä Venäjän hyökkäys ja sen seuraukset Ukrainassa, mutta laajemminkin globaalisti kriisit aiheuttavat tänä päivänä huolta — ja sen takia tämä huoltovarmuuskysymys on noussut ihan eri tavalla esille. Mutta tietysti jo ennen sitä ilmastonmuutoksen aiheuttamat erilaiset sään ääri-ilmiöt ovat tarkoittaneet poikkeusoloja, ja erilaista varautumista on täytynyt jo pitkään tehdä. Sen takia on tietysti tärkeätä, että samanaikaisesti, kun huolehdimme meidän varautumisesta ja huoltovarmuudesta, teemme työtä myös sen eteen, että pystymme vastaamaan ilmastonmuutokseen niin, että pystymme näihin sään ääri-ilmiöihin paremmin sopeutumaan, varautumaan ja myös estämään ilmaston lämpenemistä entisestään.

Puhemies Matti Vanhanen: Asian käsittely keskeytetään, kunnes siihen palataan muiden asioiden tultua käsitellyiksi

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.48.

Keskustelua jatkettiin kello 20.11.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6. käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Essayah poissa, edustaja Mäkisalo-Ropponen poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

20.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaksi tärkeintä asiaa huoltovarmuuden kannalta Suomessa ovat tietenkin energia ja ruoka, ja tämä nykyinen meno, mikä Suomessa on tämän viimeisen kahden vuoden aikana tämän ilmastokohinan ympärillä ollut, on aiheuttanut aivan valtavaa vahinkoa Suomessa. Meillä on tilanne maataloudessa kohta se, että emme pysty omalle kansakunnalle edes elintarvikkeita tuottamaan. Ja kun tämän päivän uutisia lehdestä luki, niin siellä oli uutinen, että Venäjä on julistanut sotatilan käytännössä tuonne valtaamilleen alueille Ukrainassa. Se tietää tiettyjä toimenpiteitä, ikävä kyllä, siellä, mutta mitä tapahtuu puolen vuoden kuluttua, sitä ei taida tietää kukaan, eikä tiedäkään.

Sen takia tämä keskustelu tänä päivänä, viisastelu joistakin maaperän päästöistä taikka jonkun metsän kasvusta, on aivan irrationaalista. Minua suorastaan etoo se tilanne, miten tästä asiasta puhutaan. Me tiedämme, että metsät kasvavat, me voimme laittaa ne kuntoon ja tuottaa sieltä paljon kansallemme hyvinvointia. Haluaako joku kansanedustaja, kun metsien käyttö tällä keinoin rampautetaan näillä ennallistamisilla, että samalla me rampautamme oman eläketurvamme, viemme sosiaali- ja terveyspalvelut vanhuksilta, sairailta lapsilta ja meiltä itseltämme, teemme valtavan määrän työttömyyttä? Varmaan joku, joka haluaa vallankumousta tehdä, kuvittelee saavansa Suomen järjestelmän sekaisin ja sitten pääsevänsä vähän paremmille paikoille, mutta se ei ole isänmaallista työtä se.

Ja toinen, mikä on aivan yhtä paha, on tämä energiapuoli. Se on niin, että jos me halutaan tässä kansakunnassa pitää lämpö yllä, meidän on turvetta käytettävä. Olen jo esittänyt tänä päivänä Savon Sanomien ja Karjalaisen kirjoituksessa, että maan hallituksen pitää julistaa turve kansalliseksi huoltovarmuuspolttoaineeksi, joka on meille strategisesti erittäin tärkeä, aivan kuten joku maakaasu Venäjälle, taikka maakaasu oli Saksalle, mutta omilla virheillään poistivat senkin sieltä ja nyt sitä sitten haalitaan ympäri maailmaa.

Elikkä valtavia virheitä olemme tehneet, ja mikä niiden seuraus tulee olemaan? Me itse olemme tuhoamassa tästä maasta hajautetun elintarviketuotannon ja hajautetun energiantuotannon. Sitten kun lasketaan näitä päästöjä, niin onhan tämä käsittämätön laskentakaa-va, että kun turve on muka lopetettu, siitä tulee tietty määrä säästöjä, ei tule niin paljon päästöjä, mutta mitä sitten tapahtuu, kun sen tilalle ympäri maailmaa rahdataan tavaraa? Tehdään varmasti kaksin-, jopa kolminkertaiset päästöt, kun laivoilla ajetaan pitkin maailmaa tavaraa tänne. Eikö siitä tule päästöjä? Luulisin, että ne fossiilisilla polttoaineilla toimivilla laivoilla tuodaan tänne. Muistakaa, hyvät ystävät, että kaksi suurta valtamerilaivaa tuottaa lähes sen määrän päästöjä, mitä koko meidän Suomen liikenne yhteensä tuottaa. Elikkä nyt tämä tällainen varjonyrkkeily epätotuuksien kanssa ei ole tälle eduskunnan arvovallalle millään lailla hyväksi.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Meidän pitää tässä maassa pitää yksi asia kirkkaana mielessä: me tarvitsemme hajautetun energiantuotannon ja hajautetun ruuantuotannon. Tämä maa on niin iso, että me pysytymme tämän homman hoitamaan. Ilmastovyöhykkeitä on erilaisia. Suot kasvavat eri puolilla koko ajan lisää sammalta ja turvetta joka vuosi. Meillä on rajattomasti energiaa käytettävissä, jos haluamme, mutta nyt kun ensi talvi tulee... Meillä, arvoisa puhemies, viime kesänä, kun sähkö oli kallista, poltettiin kaikki kuivat energiahakkeet tuolta metsistämme pois. Se, mitä on vielä jäljellä, ei riitä läheskään, ehkä joulukuun asti riittää, mutta sitten meillä on jäistä puuta poltettavana. Millä me sitten nämä lämpövoimalat lämmitämme?

Tänä päivänä kuulin puheita tuolla valiokunnassa, että me kuulemma olemme luopumassa CHP-lämmityksestä. [Tuomas Kettunen: Ei kai?] Millä ihmeellä me sen homman hoidamme sen jälkeen, arvoisa edustaja Hassi, kun te tunnute tietävän nämä asiat paremmin kuin moni muu? Me rakennettiin Suomeen tämä kaukolämpöverkko eli CHP-järjestelmä viimeisen 30—40 vuoden aikana. Sen jälleenrakennusarvo on varmasti kymmeniä miljardeja. Millä te aiotte suomalaisille selittää sen, että me lakkautamme järjestelmän, jota kymmeniä vuosia olemme rakentaneet, ja sitten lähdemme joihinkin semmoisiin utuihin kuvitelmiin vetytaloudesta, maaperästä kaivettavasta syvälämmöstä taikka jostakin muusta tuulimyllysystemistä, joka ei sitä paitsi toimi silloin, kun pitäisi toimia? En ole koskaan nähnyt sellaista aikaa, että on 25 astetta pakkasta, tuulee kovasti ja aurinko paistaa. Joulukuun, tammi-, helmi- ja maaliskuussa nämä ovat mahdottomia visioita, mitä te puhutte.

Arvoisa puhemies! Lopetan tämän oman osuuteni tältä illalta tähän. Totean vain, että ensi talvi tulee olemaan Suomelle sellainen via dolorosa, jota emme ole pitkiin aikoihin nähneet: sähkö maksaa valtavasti, firmoja menee nurin, koteja menee nurin, kun korot nousevat, ja täällä vain puhutaan siitä, miten meidän pitää pitää ilmastomuutoksesta huoli. [Puhemies koputtaa] Suosittelisin monelle muulle edustajalle sitä, että ajateltaisiin joskus tätä isänmaatakin ja sitä, miten me ruokimme vanhukset, sairaat ja lapset ja pidämme tämän maan lämpimänä. [Puhemies: Kiitoksia!] Tällä menolla tulee aivan varmasti valtavat vaikeudet.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

20.17 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Tämä on historiallinen hetki. Meillä on tänään lähetekeskustelussa valtioneuvoston ensimmäinen huoltovarmuusselonteko. Olemme todella tärkeiden ja merkittävien asioiden äärellä. Huoltovarmuudesta puhuttaessa tuskin on juuri kenellekään epäselvää, kuinka ajankohtainen aihe nyt on. Koronapandemia ja Ukrainan sota ovat varmasti avanneet myös viimeistenkin silmiä.

Huoltovarmuuskäsitteen tarkka määritelmä riippuu hieman siitä, mistä sen lukee. Kaikissa niissä on kuitenkin pohjana sama ajatus. Yksinkertaisimmillaan voidaan sanoa, että huoltovarmuudella turvataan yhteiskunnan toimintakyky häiriötilanteissa. Tämän selonteon tiivistelmässä määritelmä taas kuuluu seuraavalla tavalla: ”Huoltovarmuus tarkoittaa varautumista kriiseihin ja häiriötilanteisiin sekä jatkuvuuden hallintaa, jotta väestön toimeentulon, talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön tuotanto, palvelut ja infrastruktuuri voidaan turvata vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa.”

Erityisesti meille perussuomalaisille ja minulle itselleni huoltovarmuusasiat ovat olleet aina sydäntä lähellä. Puolue julkaisikin elokuussa uuden ulko- ja turvallisuuspoliittisen ohjelmansa, jossa huoltovarmuuskysymyksiin kiinnitettiin erityistä huomiota. Totesimme,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

että huoltovarmuuskysymyksille on annettava suurempi painoarvo aina kuntatason päätöksenteosta eduskuntaan asti. Otimme kantaa moniin huoltovarmuuden kannalta keskeisiin asiakokonaisuuksiin: elintarvikehuoltoon, perusinfraan, kansainvälisen kilpailun sääntelyyn, ruoka- ja energiaomavaraisuuteen, kotimaiseen puolustusteollisuuteen, Naton merkitykseen, Huoltovarmuuskeskuksen rahoituksen riittävyyteen, maksujärjestelmän toimivuuteen ja turpeen asemaan.

Jätin itse helmikuussa toimenpidealoitteen käteisen rahan turvaamiseksi Suomessa jatkossakin käypänä maksuvälineenä. Vaadin tuolloin hallitusta ryhtymään asiassa toimenpiteisiin erityisesti huoltovarmuuden ja heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten tarpeiden vuoksi. Asiantuntijat ovat painottaneet, että keskeistä on säilyttää riittävä käteisen huolto- ja käyttöverkosto normaaliaikoina, koska ilman sitä käteinen ei ole vaihtoehto myöskään kriisiaikoina. Mikäli verkosto päästetään liian heikoksi, sitä on vaikea palauttaa ennalleen muun maksamisen häiriötilanteessa. Olin ajan hermolla, sillä Suomen Pankki julkaisi samankaltaisen lainsäädäntöaloitteen heti seuraavalla viikolla.

Huoltovarmuustyöllä on Suomessa yli sadan vuoden taakse ulottuvat perinteet. Maalamme on edelleenkin hyvin toimiva ja kansainvälisesti ainutlaatuinen huoltovarmuusjärjestelmä. Huoltovarmuus perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyöhön. Myös kansainvälinen huoltovarmuuteen liittyvä yhteistyö tiivistyy entisestään, mutta kuten selonteossakin korostetaan, suomalainen huoltovarmuusjärjestelmä perustuu jatkossakin kansalliseen varautumiseen ja kansallisiin toimiin. Tämä on syytä ihan jokaisen päätäjän muistaa.

Kehitettävää ja haasteitakin kuitenkin selonteon mukaan on. Muutama nosto näistä.

Suomen rahoitusmarkkinoiden varautumistasosta selonteko toteaa, ettei se tällä hetkellä vastaa yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa asetettuja linjauksia. Tähän olisi varmasti hyvä saada muutos. Huoltovarmuuden rahoituksen suhteen haasteita aiheuttaa huoltovarmuusmaksu. Sen tuotto on pidemmällä aikavälillä laskeva. Merkittävä kehittämiskohde olisi myös huoltovarmuussäätely eli erityisesti lainsäädäntö huoltovarmuudesta. Lisäksi selonteko korostaa julkisia hankintoja osana kokonaisvaltaista varautumista ja huoltovarmuuden vahvistamista. Selonteon mukaan tulisikin selvittää tarve ja mahdollisuudet uudistaa yleistä julkisten hankintojen säätelyä Euroopan unionin sääntelyn puitteissa siten, että huoltovarmuustarpeet tulevat riittävästi huomioiduiksi.

Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Huoltovarmuus ei ole vain sanahelinää, vaan kiinteä osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Vaalitaan ja kehitetään sitä edelleen myös tulevaisuudessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

20.22 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olemme pieni kansa kaukana Pohjolassa, ja asumme pitkässä ja laajassa maassa. Meitä on melko vähän. Kriisiaika on kirkastanut huoltovarmuuden merkityksen. Varautuminen on tärkeä osa maamme turvallisuutta ja maanpuolustusta. Se on koko yhteiskunnan tehtävä.

Olemme käsitelleet tänään ensimmäistä huoltovarmuusselontekoa, joka on hyvin ajan-kohtainen. Suomen tilanne on kokonaisuutena hyvä. Kauttaaltaan asuttu ja kukoistava Suomi on huoltovarma Suomi. Keskusta lähtee siitä, että huoltovarmuudesta on huolehditava koko maassa. Tässä on lähtökohtana se, että pidämme maan elinvoimaisena Hangosta

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Nuorgamiin. Tehtävämme on huolehtia, että koko maa pärjää. Maan heikkoja kohtia voivat pahantahtoiset käyttää hyväkseen. Keskittäminen heikentää huoltovarmuutta. Huoltovarmuus on yhteinen asia, kuten edustaja Savola täällä ryhmäpuheessa totesi. On järkevää, että huoltovarmuustyötä tehdään yhdessä parlamentaarisesti myös tulevina vuosina.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus koostuu monesta asiasta. Onko tärkeämpää kuin oma hajautettu ruuantuotanto? Suomalaisen ruuan saatavuus, laatu ja turvallisuus pitää turvata kaikissa tilanteissa. Poikkeukselliset ajat korostavat omavaraisuuden merkitystä. Ilman suomalaisia viljelijöitä meillä ei ole kotimaista ruokaa eikä oman ruuantuotannon tuomaa huoltovarmuutta. Välitetään viljelijöistä, parannetaan maatilojen kannattavuutta. Ilman kannattavaa ruuantuotantoa ei suomalaisella maataloudella ole tulevaisuutta. Viljelijän on saatava työstään asianmukainen korvaus. Tällä hetkellä näin ei ole. Koko ruokaketjun pitää kantaa tästä oma vastuunsa. Reilumpi tulonjako on välttämätöntä, jotta kotimaista ruokaa on tarjolla myös tulevaisuudessa niin tavanomaisena kuin kriisin aikana.

Huoltovarmuuden ylläpitämiseksi ruokaa tulee voida tuottaa kannattavasti koko maassa. On varmistettava, että edellytykset maaseudulla elämiseen, asumiseen, koulunkäyntiin ja yrittämiseen ovat kunnossa. Tiet ja tietoliikenneyhteydet ovat yrittäjyyden tärkeitä perusedellytyksiä. Myös puhtaan veden saanti on tärkeä osa huoltovarmuutta. Vesihuolto on syytä pitää jatkossakin julkisessa omistuksessa.

Arvoisa puhemies! Toinen tärkeä kulma on oma hajautettu energiantuotanto. Keskusta julkaisi oman energialinjauksensa aivan hiljattain. Peruslinja on ollut selvä jo pitkään: tarvitsemme omaa puhdasta energiaa. Se on ydinvoimaa, se on tuuli- ja aurinkovoimaa, se on bioenergiaa. Irtaudumme riippuvuudesta Venäjään. Ensi vuonna voimme parhaassa tapauksessa olla energiaomavaraisia. Se on huoltovarmuutta parhaimmillaan.

Arvoisa puhemies! Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on avannut silmiä monella tavalla. Keskustan eduskuntaryhmä tuki puolustusliitto Natoon liittymistä yksimielisesti. Vastaamme maamme puolustamisesta itse myös jatkossa, mutta emme jää siinä yksin. Suomen, Ruotsin ja Norjan, Pohjoismaiden, sotilaallista yhteistyötä ja sotilaallista huoltovarmuutta tulee edistää edelleen. Tarvitsemme tässäkin kohden laajaa yhteistyötä ja verkostoitumista. Ukrainan sodan seurauksena olemme irtautumassa Venäjä-riippuvuuksista.

Myös Kiinasta on tullut pikkuhiljaa liian tärkeä Euroopalle. Olemme liian riippuvaisia sieltä lähtevistä tuotantoketjuista. Siksi meidän tulee edistää myös Euroopan unionin omaa huoltovarmuutta ja riippumattomuutta.

Tämä huoltovarmuusselonteko on sangen tarpeellinen. Sen pohjalta työ huoltovarmuuden kehittämiseksi jatkuu.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, poissa. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

20.27 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! On syytä lausua hallitukselle kiitokset siitä, että eduskunta on saanut tämän selonteon huoltovarmuudesta. Voimme sitä täällä nyt perin pohjin käsitellä ja paneutua näihin koko kansakunnan olemassaoloa ja tulevaisuutta koskeviin peruskysymyksiin.

Täällä on paljon puhuttu tietysti ruuasta ja energiasta, jotka ovat ne perusasiat huoltovarmuuden osalta, eikä ehkä ole niihin niin merkittävästi lisättävää. Olen kyllä varmasti kymmeniä, ehkä jopa satoja kertoja tässä salissa puhunut muun muassa siitä, kuinka tärkeää on, että meillä on elintarviketalous sellaisessa mallissa, että meillä on keskeisissä

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tuotteissa oma tuotanto kaikissa olosuhteissa eli että olemme omavaraisia ruokahuollon osalta. Sodan ajasta ei niin valtavan paljon ole aikaa, mutta meitä ei täällä ole ketään, jotka olisivat sodan ajan puutteen kokeneet, ja siksi on syytä muistuttaa siitä, että se aika ei ole niin valtavan kaukana. Se on todella iso kysymys, kun kansakunnalla ei ole ruokaa. Siltä puuttuu silloin monta muutakin. Siellä tulee levottomuuksia, siellä on jopa demokratia vaarassa, jos tilanne ajautuu sellaiseksi. Siksi ruokahuolto, koko elintarvikeketju, on äärettömän tärkeä perusasia.

Toinen on todellakin energia. Meillä on onneksi rakennettu viime vuosikymmeninä monipuolinen hajautettu energiahuolto. Riittävä se ei nyt ilmeisestikään ole ja on vielä hie- man ehkä liikaakin riippuvainen tuontienergiasta, mutta kuitenkin perusta on hyvä. Täällä on käsitelty minunkin täälläoloaikani ydinvoimalupia ja risupaketteja ja bioenergiaa ja tietysti sitten näitä vanhoja perinteisiä fossiilisia energiamuotoja. Kaikkea on tarvittu, ja se on luonut pohjan vakaalle taloudelliselle kehitykselle ja turvalle. Näin on syytä olla edel- leenkin, ja on syytä vahvistaa kotimaista uusiutuvaa energiantuotantoa.

Liikenne on tärkeä osa, erityisesti myös laivaliikenne, koska me olemme kuitenkin nois- ta omavaraisuuksista riippumatta täällä ikään kuin saareissa, ja kun itärajakin on suljettu kenties pitkäksikin aikaa, niin meriliikenne on tavattoman tärkeää, ja on varmistettava, että se voi esteettömästi kulkea ja toteutua, ja myös, että laivoja on käytettävissä.

Vesi on tavattoman tärkeä huoltovarmuuden kannalta, ja meidän on huolehdittava siitä, että meillä on puhdas vesi. Onneksi siinäkin on paljon saatu aikaan viime vuosina ja vuo- sikymmeninä, että näin tällä hetkellä on, mutta riskit ovat koko ajan olemassa. Todellakin vesihuolto on syytä pitää yhteiskunnan hallinnassa niin, ettei tule sitä kautta ongelmia ja yl- lätyksiä.

Tietoliikenne on tärkeä osa huoltovarmuutta, ja siihen täytyy edelleen panostaa niin, että koko maa on tältä osin elin- ja asumiskelpoinen. Tässä on meillä edelleen parantamista.

Arvoisa puhemies! Kiinnitti huomiota tuossa, kun Ruotsi sai uuden hallituksen, että siel- lä oli muun muassa siviilipuolustusministerin salkku annettu kristillisdemokraattien edus- tajalle. Mielenkiinnolla yritin selvittää, en kylläkään saanut ainakaan vielä selville, mikä on siviilipuolustusministerin tehtäväkuva, mutta meilläkin voisi olla seuraavassa hallituk- sessa joku omavaraisuus- ja näihin asioihin keskittyvä ministeri, niin että joku muu nykyi- nen ministeri voisi olla ehkä perustellumpi salkultaan, jos olisi näihin asioihin vahvasti keskittyvä ministeri, jolla olisi poikkihallinnollisestikin selkeä vastuu [Puhemies koput- taa] näistä asioista. Silloin voitaisiin huoltovarmuutta ja omavaraisuutta pitää todella vah- vasti esillä pysyvästi tässä talossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

20.33 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus, varautuminen, selviytymi- nen — ne ovat kiinteä osa suomalaisuutta. Suomi on syrjäinen maa, jossa on varsin haas- tavat elinot. Täällä Pohjolassa on pitänyt varautua joka vuosi iskevään pitkään, kylmään talveen lyhyen satokauden puitteissa. On vuosia, jolloin halla on iskenyt ja vienyt sadon. Selviäminen on vaatinut ennakointia ja varautumista. Vaikeiden olosuhteiden lisäksi Suo- mi on ollut sotatanner niin Ruotsin ja Venäjän välisissä sapelienkalisteluissa kuin toisessa maailmansodassakin. Sodat ovat osaltaan lisänneet suomalaisten valvettuneisuutta varau- tumisen suhteen. Sotien jälkeen valtiotasolla huoltovarmuus otettiin vakavasti. Kylmän so- dan aikaan ei myöskään voinut löysätä otetta.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Sen sijaan tälle vuosituhannelle tultaessa vanhoja puolueita eivät enää huoltovarmuuskysymykset juuri ole kiinnostaneet. [Tuomas Kettunen: Ei pidä paikkaansa!] Tämä näkyy esimerkiksi huoltovarmuuskäytännön vähäisessä painoarvossa poliittisessa päätöksentekokulttuurissa. Toisaalta tästäkin huolimatta kansainvälisessä vertailussa Suomea voidaan pitää varsin hyvin varautuneena valtiona.

Huoltovarmuuskeskustelu alkoi nostaa uudelleen päätä koronan leviämisen myötä vuonna 2020. Jo silloin maailmalla havaittiin merkkejä siitä, että kriisin koittaessa valtiot pitävät huolta ensisijaisesti omista kansalaisistaan. Venäjän hyökkäys Ukraina ja Eurooppaa koetteleva energiakriisi sekä nopeasti synkentyneet talousnäkymät ovat lisänneet huoltovarmuuden painoarvoa entisestään. On hyvä, että asiaa voidaan huolella nyt täällä eduskunnassa. Tein aiheesta myös keskustelualoitteen viime keväänä ja peräänkuulutin ajankohtaiskeskustelua Suomen huoltovarmuuden kehittämisestä. Nyt on hyvä, että tämä selonteko on kuitenkin täällä salissa.

Arvoisa puhemies! Huoltovarmuus on äärimmäisen laaja asiakokonaisuus, joten varautumistason kehittäminen edellyttää toimia useilla hallinnonaloilla. Tartun tässä puheenvuorossa elintarvikehuollon tilanteeseen.

Elintarvikehuolto on keskeinen osa huoltovarmuuden kokonaisuutta. Ruuantuotannon riittävä omavaraisuus on puolestaan elintarvikehuollon toimivuuden kannalta välttämätöntä. Tällä hetkellä Suomen maatalouden tila on hälyttävä. Maataloustuottajien kustannukset nousevat muun muassa polttoaineiden, lannoitteiden ja rehujen hinnannousun myötä. Myös tiukentuneisiin ympäristövaatimuksiin liittyvät investoinnit aiheuttavat lisää kustannuksia ruuantuottajille. Osa Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan CAP-linjauksista on hyvin haitallisia suomalaisille tuottajille. Kustannusten tuntuvasta kohoamisesta huolimatta tuottajahinnat ovat elintarvikemarkkinoilla alhaiset. Tämän seurauksena ruuantuotanto on monilla tiloilla jo kannattamatonta. Riski laajamittaisesta tilojen lakkauttamisesta on todellinen. Tilanne on kestävä myös ruuantuotannon omavaraisuuden ja huoltovarmuuden osalta. Maatalouden toimivuus on riippuvainen lukuisista eri tekijöistä. Jotta maatalous pyörii, saatavilla pitää olla muun muassa lannoitteita ja polttoaineita. Näiden kohdalla on huolehdittava varmuusvarastojen riittävydestä.

Selonteossa nostetaan esille myös kausityöntekijöiden merkitys, sillä suuri osa maatalousalan työntekijöistä saapuu ulkomailta. Ongelmiin herättiin jo koronan vaikeuttaessa työvoiman liikkuvuutta yli rajojen. Suomen tulisi tässäkin asiassa parantaa omavaraisuutta ja ryhtyä tehokkaisiin toimiin myös kotimaisen työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Tämä koskee tietysti maatalouden lisäksi myös terveydenhuoltoa.

Arvoisa puhemies! Näin lopuksi: Todella, huoltovarmuus, se on laaja käsite, laaja alue. Liikenne, infrastruktuuri, vesihuolto, omavaraisuus energian saatavuudessa — nämä kaikki ovat todella tärkeitä asioita, joita muun muassa edustaja Kankaanniemi toi äskeisessä puheenvuorossa hienosti esille, hänellä on pitkä parlamentaarinen kokemus asioista. Ymmärrämme varmasti viimeistään nyt, että huoltovarmuudesta Suomessa ei voida tinkiä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kilpi, poissa. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

20.38 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Olisin kaivannut huoltovarmuusselontekoon alueellisen energiaomavaraisuuden huomiointia. Energian katkeaminen alueella kos-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

kettaa välittömästi jokaista asukasta. Energiantuotannon keskittämisen innossa lukuisia alueellisia voimalaitoksia on lopetettu ja purettu maan tasalle. Eikö ne tulisi jättää varavoimalaitoksiksi, aivan kuten kodeissa tulisi jättää öljykattilat varalämmönlähteiksi, jos käy sellainen tilanne, mitä nyt jo julkisuudessa kerrotaan, että sähkössä saattaa tulla kahden tunnin tai jopa pidempiäkin katkoksia? Kiertovesipumppua pystyy pyörittämään myöskin invertterillä ja akulla, jolloinka sähköntuotantoon ei kaadu se kodin lämpiäminen. Konkreettista toimintaa alueellisen energiaomavaraisuuden ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi on lisättävä ehdottomasti.

Ihmettelen myös tätä turvekeskustelua. Meillä tuolla Pirkanmaalla ilmestyy Aamulehti ja kertoo aina näitä ”50 vuotta sitten” eli tässä tapauksessa vuodelta 1972. Otsikko oli tällä kertaa ”Nyt on Suomen huoltovarmuusomavaraisuus turvattu seuraavat tuhat vuotta”, kun rekat ajoivat turvetta Naistenlahden kaukolämpövoimalaan. Äkkiä meni tuhat vuotta, kun nyt turve on niin kamala aine. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

20.39 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Lähestyn tässä tätä huoltovarmuusselontekoa hieman paikallisesta näkökulmasta. Me olemme Venäjän Ukrainaan kohdistaman bruttaalin hyökkäyksen jälkeen ajautuneet ehkä ymmärtämään sen, että ei ole aina kysymys aluepolitiikasta vaan enemmänkin turvallisuuspolitiikasta, kun puhutaan esimerkiksi Kaakkois-Suomesta tai tarkemmin vielä Kymenlaaksosta. Jos me katsotaan karttaa, niin Pietarin ja Helsingin välissä sijaitsee sopivasti Kymenlaakso.

Siihen, miksi Kymenlaakso huoltovarmuuden kannalta on myös olennainen, on useampia syitä, mutta yksi on Euroopan laajuinen liikenneverkosto, TEN-T-verkosto, joka luonnollisesti on aivan ratkaisevassa osassa, kun puhutaan huoltovarmuudesta ja siitä verkostosta, jolla me pystymme toimimaan Euroopan suuntaan.

Toinen tärkeä nosto mielestäni on Hamina-Kotkan yleissatama, joka on Suomen suurin yleissatama, ja sen toimintamahdollisuuksien tukeminen voimakkaasti, etenkin tässä poikkeuksellisessa ajassa, mutta myös sen takia, että tämän poikkeuksellisen ajan johdosta Saimaan kanava on jouduttu sulkemaan.

No, olennaista ehkä tässä on nyt ymmärtää se, että kun nämä ovat merkittäviä huoltovarmuustekijöitä poikkeuksellisessa ajassa, niin olen hieman huolissani siitä, että kun hallitus suurielkeisesti päätti tukea itäistä ja kaakkoista Suomea, niin todellisuudessa se jäi kyllä aikamoiseksi tussahdukseksi. Eli se ymmärrys siitä, mikä rooli näillä osilla Suomea on Suomen kokonaisturvallisuudessa ja myös huoltovarmuudessa, ei tunnu aivan kirkastuneen sillä tasolla kuin mitä itse toivoisin. Tästä nyt esimerkkinä otan valtatie 15:n kunnostamisen, joka olisi aivan ratkaiseva tekijä Hamina-Kotkan sataman ja elinkeinoelämän hyvinvoinnin kannalta ja sitä kautta pitäisi Kymenlaakson asutettuna ja tukisi sitä kautta lopulta myös huoltovarmuutta.

Yksi mielenkiintoinen seikka, joka liittyy tietyllä tavalla Kymenlaaksoon mutta myös laajemmin Suomeen, on meidän maakaasuverkosto, joka Suomessa on. Pääasiallisesti se on Kouvolan alueella mutta myös Haminassa, itäisellä Uudellamaalla ja Tampereen alueella. Tämä on miljardin infra, joka meillä on rakennettu, ja nyt olisi aivan ehdotonta, että me löytäisimme niitä käyttömahdollisuuksia tälle infralle eikä lähdetäisi siitä, että kun kaasua ei tule enää Venäjältä, niin infrakin on hyödytön. Eli tämä on sellainen asia, [Puhe-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

mies koputtaa] jonka mielestäni huoltovarmuuden nimissä pitäisi olla fokuksena. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.43 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelussa huoltovarmuusselonteosta edustaja Elomaa omassa puheenvuorossaan toi esille, että vanhoja puolueita ei huoltovarmuus kiinnosta. Tämähän ei pidä millään tavalla paikkaansa. Suomen Keskusta jo maalaisliitto-keskustan ajoista lähtien on pitänyt huolta, että huoltovarmuus toteutuu. Huoltovarmuushan on sitä, että meillä on vahva Suomi ottaen huomioon koko Suomen alueen kaikki maakunnat. Elikkä Suomen Keskusta on kyllä vahvalla aluepolitiikalla pitänyt huolta siitä, että meillä on hajautettu ruuantuotanto, hajautettu energiantuotanto. Halusin tämän tuoda, puhemies, esille.

Se on tietyllä tavalla sääli, että piti tulla pandemia ensin ja nyt sota, että muutkin puolueet havahtuvat tähän huoltovarmuuteen ja siihen liittyviin asioihin niin, että tämmöinen huoltovarmuusselonteko tuodaan eduskuntaan. Olen siitä totta kai todella tyytyväinen. Tämä on todella hyvä selonteko, ja tässä on tuotu kaikki asianmukaisesti esille.

Mutta kun edustaja Elomaa totesi, että vanhoja puolueita ei huoltovarmuus kiinnosta, niin tämä ei pidä paikkaansa. Toivonkin, että tälle Suomen Keskustan linjalle muutkin puolueet — sekä vanhat puolueet että myös uudet puolueet, kuten perussuomalaiset — lähtisivät matkaan ja pitäisivät huolta siitä, että koko Suomea kehitetään, maakuntia kehitetään, koska kaikki se huoltovarmuus tulee maakunnista, sieltä maaseudulta: puhdas ruoka, energia, kotimainen uusiutuva energia. Nämä kaikki tulevat maaseudulta. Ne tulevat työtä tekevien ihmisten, yrittäjien suunnalta. Haluankin kyllä kiittää jo tässä vaiheessa siitä, että Suomessa on vahva osaaminen huoltovarmuuden nimissä liittyen maatalouteen, liittyen energiatalouteen. Tästä pitää pitää kiinni myös jatkossa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

20.45 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Koronapandemian ja Venäjän hyökkäyssodan myötä huoltovarmuuttamme osaavat nyt kaikki arvostaa. Aina näin ei ole ollut, ja on hyvä muistaa, että keskusta on aina korostanut oman maataloustuotannon ja huoltovarmuuden säilyttämisen tärkeyttä. Kun kriisi iskee, valtiot ajattelevat ensisijaisesti itseään. Tämä tuli todistetuksi myös koronapandemian alettua, kun kaikki pyrkivät haalimaan ensin suojaruokaa ja myöhemmin rokotteita. Näin ollen myöskään EU-tasolla ei voi laskea sen varaan, että muista olisi apua todella tiukan paikan tullen. On varauduttava jatkuvasti siihen, että omillaan pärjätään.

Talven kohta koittaessa on Suomen ja myös koko Euroopan pääasiallisena huolenaiheena tietysti energian riittävyys. Onneksemme emme ole olleet niin riippuvaisia venäläisestä energiasta kuin esimerkiksi monet Keski-Euroopan maat, joten emme ole ihan yhtä haavoittuvaisessa asemassa. Energian ja elintarvikkeiden hinnat ovat kuitenkin olleet reippaassa nousussa, ja huoltovarmuudesta huolehtiminen on jälleen noussut arvoonsa. Jatkaakamme viisaalla tiellä ja oppikaamme myös virheistämme, jotta tulevaisuudessa olemme vielä paremmin kriiseihin varautuneita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Savio, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

20.46 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Eduskunta on käynyt tänään hyvää ja erittäin aiheellista keskustelua huoltovarmuudesta. Meidän on ehdottoman tarpeellista varautua ennakolta erilaisiin kriiseihin, joiden emme tietenkään toivo koskaan toteutuvan. Valitettavasti kevät 2020 paljasti, että Suomen huoltovarmuus ei tuolloin ollut niin hyvä kuin oli kuviteltu. Parantamisen varaa jäi silloin runsaasti, ja vastuu tästä on hallituksella.

Arvoisa puhemies! Kriisitietoisuuden lisääntyminen näkyy nyt arjessa hyvin selvästi. Kansalaisten mielissä pyörii kysymyksiä koskien muun muassa väestönsuojelua, mahdollisia sähkökatkoja, käteisen rahan nostamista tai vaikkapa joditablettien saatavuutta. Hallituksen olisi ehdottomasti syytä tiedottaa kansalaisia erilaisista yksilöllisen varautumisen keinoista. Kansalaisten turvallisuutta ja rauhallisuutta lisäävät konkreettiset varautumistoimet ovat tärkeitä myös henkisesti sekä yksilöille että koko kansakunnalle.

Arvoisa puhemies! Laittoman hyökkäyssotansa vuoksi nurkkaan ajautuva Venäjä aiheuttaa Ukrainaa oikeutetusti auttavalle lännelle Nord Stream -kaasuputkiräjätysten kaltaisia odottamattomia mutta hyvin konkreettisia ongelmia, ja Suomenkin on suojeltava tarkasti kriittistä infrastruktuuriaan, irtauduttava Venäjältä tulevasta energiasta ja kohennettava energiaomavaraisuuttaan. Olkiluoto 3 -reaktorin käyttöönotto on tapahtumassa kei-vin aikaan ja pienentämässä sähkönhinnan nousupaineita. Toivon mukaan reaktorin koe-käytössä ilmenneet ongelmat saadaan ratkaistua lopullisesti ja ripeästi. Perussuomalaiset ehdottavat lisäksi muun muassa kotimaisen turpeen käytön jatkamista energiakustannus-ten hillitsemiseksi ja energiaomavaraisuuden lisäämiseksi.

Arvoisa puhemies! Eduskunta päätti viime keväänä lähes yksimielisesti, että Suomen on syytä hakea Nato-jäsenyyttä. Puolustusliiton jäsenenä huoltovarmuutemme vahvistuisi merkittävästi ja avun saaminen on kriisitilanteessa varmempaa. Nato-jäsenyys myös tarjoaisi erittäin vahvan ennaltaehkäisevän suojan hyökkäystä vastaan. Jäsenyysponnistelut ovat edenneet kevään eduskuntapäätöksen jälkeen hyvin, ja Suomen Nato-jäsenyys näyttää olevan toteutumassa lähiaikoina, toivottavasti jo tämän vuoden aikana. Esitän siitä kiitokseni tasavallan presidentille ja hallitukselle.

Totean lopuksi, että mielestäni Suomen on tarpeen tullen oltava valmis liittymään Natoon yksinkin, jos samanaikainen jäsenyys uhkaa viivästyä Turkin ja Ruotsin välisten näkemyserojen vuoksi, koska Suomella on pitkän ajan vuoksi huomattavasti Ruotsia suurempi riski joutua Venäjän aggressioiden kohteeksi. Joka tapauksessa toivon, [Puhemies koputtaa] että molempien maiden jäsenyys toteutuu mahdollisimman pikaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

20.50 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani totesin, yrittäjät, työntekijät ja teollisuus tekevät kaikki tärkeää työtä huoltovarmuuden eteen. Mutta, puhemies, kun tässä on keskustelussa energiahuoltovarmuuden nimissä tuotu useammassa puheenvuorossa esille tämä turpeen käyttö huoltovarmuuspolttoaineena, niin täällä ilmasto- ja energiastrategiassa on hyvä kirjaus turpeesta, ja ajattelin sen tähän vielä lukea loppuun.

Puhemies! Kokonaiskuvassa tämä turpeen energiakäyttö nyt laskee jo lähivuosina hallitusohjelman vuoden 2030 vähimmäistavoitetasoa pienemmäksi markkinaehtoisesti tämän päästöoikeuden hintatason ennusteita huomattavasti merkittävämmän nousun vuoksi, millä on sitten myös vaikutusta lähivuosien toimitus- ja huoltovarmuuteen turpeen osalta. Läheskään kaikki lämmöntuottajat, joiden on välttämätöntä käyttää turvetta yleensä seos-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

polttoaineena kattiloissaan, eivät pysty tekemään vaadittavia investointeja turpeesta irti pääsemiseksi näin nopealla aikataululla, mikä nyt sitten tuli, kun tästä tuli ilmoitukset, että turpeen ja muutenkin fossiilisten polttoaineitten veroa nostettiin. Tämän vuoksi kevään 2021 puoliväliriihessä siis päätettiin turpeen verottoman energiakäytön ylärajan nostamisesta entisestä 5 000 megawattitunnista vuodessa sinne 10 000 megawattituntiin ja sen laajentamisesta koskemaan myös yli 10 000 megawattitunnin vuotuista käyttöä. Tämä toimi on määräaikainen, ja sillä nyt pyritään antamaan kustannushelpotusta, kunnes lämmön tuottajat sitten siirtyvät täysin pois turpeesta.

Mutta nyt täytyy muistaa, että maailma on muuttunut tämän vuoden 2022 aikana, ja turpeen tulee olla jatkossa mukana voimakkaasti pitämässä huolta siitä, että huoltovarmuus toimii energian saatavuuden ja lämmön saatavuuden suhteen ja voimalaitosten kattiloissa sitten myös turve palaa jatkossa. Tässä on annettu vähän semmoista kuvaa, että turvetta enää ei saisi ollenkaan käyttää — sitä saa käyttää, sitä on tänäkin vuonna nostettu. Harmillisesti vain sääolosuhteet eivät ole olleet suotuisat ja sitä tarvittavaa määrää, mikä olisi tänä kesänä pitänyt nostaa turvetta, ei ole saatu sitten nostettua. Minun mielestäni tässä tilanteessa tulee tehdä semmoisia poliittisia toimia, että varsinkin ensi kesänä, kun ensi kesä koittaa ja lumet ovat sulaneet turvesoilta, on sitten varmuus siitä, että pystytään turvetta asianmukaisesti nostamaan.

Puhemies! Koska päästöoikeuden hinnan odotetaan nyt pysyvän korkealla ja syksyllä 2020 päätetty lattiahintamekanismi nostaa turveveroa päästöoikeuden hinnan ollessa matalalla, verottoman käytön ylärajalla ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta päästökaupasektorin energiaturpeen käyttöön.

Puhemies! Nämä ovat tästä ilmasto- ja energiastrategiasta, ja tästä on hyvä kirjaus myös: ”Päästökaupan ulkopuolella, johon monen pienen kunnallisen energiayhtiön turvekattilat myös kuuluvat, toimenpiteellä pyritään hieman hidastamaan turpeen kysynnän ja tuotannon voimakasta romahdusta ja siten turvaamaan toimitusvarmuutta lähivuosina, jolloin kaikki turvekattilat eivät ole vielä korvautuneet muilla vaihtoehdoilla.” Eli nostetaan verottoman energiakäytön ylärajaa 5 000 megawattitunnista sinne 10 000 megawattituntiin.

Puhemies! Huoltovarmuusselonteossa on myös ansiokkaasti nostettu energiahuollon suunnalta, energiasektorin suunnalta metsähakkeen käyttö. Nimittäin meilläkin Kainuussa metsähaketta tuotiin Venäjältä. Venäjän-tuonnin osuus on ollut viime vuosina todella merkittävä, siis koko Suomen energian käytöstä noin neljännes lämpö- ja voimalaitosten käyttämästä metsähakkeesta. Puupolttoaineillahan ei ole mitään lakiin perustuvaa velvoite- tai huoltovarmuusvarastointia, ja kyllähän metsähake on todella huono polttoaine sen suhteen, että sitä ei pystytä varastoimaan pitkäksi aikaa toisin kuin turvetta voidaan varastoida. Ja kyllä, kun tämän vuoden keväällä alkoi tämä silmitön hyökkäyssota Venäjän toimesta tuonne Ukrainan suuntaan, niin sen myötä sitten venäläisen metsähakkeen tuonti Suomeen loppui. Onneksi meillä oli vielä Kainuunkin suunnalla näitä niin sanottuja huoltovarmuusturvekasoja, mitä pystyttiin sitten hyödyntämään voimalaitosten kattiloissa. Mikäli näitä turvekasoja ei olisi ollut, niin olisi kyllä tullut todella kylmä moneen talouteen, koska kun sitä venäläistä metsähaketta ei saatu ja suomalaista metsähaketta ei ollut saatavilla nopeasti, niin turpeella tämä sitten tultiin korvaamaan. Siitä olen tyytyväinen, että nämä kasat olivat olemassa, ja siitähän olen tyytyväinen, että nyt sitten Huoltovarmuuskeskuksen toimesta tätä turvetta on saatu ja saadaan myös niin sanottuihin huoltovarmuusau-moihin.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Puhemies! Todella tärkeä keskustelu huoltovarmuudesta. Hyvä, että tämä selonteko on tehty. Harmikseni vain huomaa, että edustajia hallituspuolueista tai oppositionkaan suunnalta ei tällä hetkellä tässä salissa ole ketään, elikkä puhun tyhjälle salille, mutta ajattelin, puhemies, käyttää tämän puheenvuoron sen takia, että tämä on niin tärkeä asia. Tämä on niin tärkeä asia, että alueita kehitetään. Niin kuin sanoin jo tuossa aikaisemmin, huoltovarmuus tulee vahvalla aluepolitiikalla, pitäen huolta maakunnista, maakuntien toimintaympäristöstä, pitäen yrittäjät mukana siinä, että se huoltovarmuus, mikä tulee kotimaiseen puhtaaseen ruuantuotantoon ja kotimaiseen uusiutuvaan energiaan, säilyy ja tulee olemaan vahvana tulevina vuosina, koska ajat ovat haastavat ja me tarvitsemme sen, että huoltovarmuus pelaa näillä sektoreilla myös tulevaisuudessa. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle tarkastusvaliokunnan, hallintovaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, puolustusvaliokunnan, sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 123/2022 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 23/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 123/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2022 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

18.48 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus laatia kansalliset osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet. Niiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu osaaminen näky-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

väksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä. Esityksellä edistetään jatkuvan oppimisen uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Ehdotetun lainsäädännön tarkoituksena on saada kattavasti julkisen rahoituksen piirissä olevassa koulutuksessa suoritettuja opintoja koskevia tietoja valtakunnallisiin tietovarantoihin. Muun kuin säännellyn koulutuksen järjestäjälle ehdotetaan velvollisuus tallentaa koulutusten suoritustietoja uuteen rekisteriin. Vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjälle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus tallentaa Koski-tietovarantoon Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamia koulutuksia koskevat tiedot. Esityksessä on säännösehdotukset myös taiteen perusopetuksen opintosuoritusten tallentamisesta valtakunnalliseen tietovarantoon.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin:

Ehdotetulla lainsäädännöllä palvelukeskuksen kautta rahoitettujen koulutusten suoritustiedot kootaan valtakunnalliseen tietovarantoon nykyistä kattavammin. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotus parantaa osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuuksia ja tukee jatkuvaa oppimista, kun nykyisten tutkintokokonaisuuksien ulkopuolisen koulutuksen suoritukset saadaan rekisteriin ja sieltä hyödynnettäviksi työelämässä ja myöhemmissä koulutuksissa. Opintojen suorittajien kannalta uudistus on myönteinen myös, koska opintosuorituksista tallennetut tiedot säilyvät ja ovat saatavilla, vaikka koulutuksen toteuttanut taho myöhemmin lopettaisi toimintansa.

Muun kuin säännellyn koulutuksen suoritusrekisteri on tarpeellinen myös palvelukeskuksen rahoittamien koulutusten vaikuttavuuden seurannan kannalta ja olennainen osa palvelukeskuksen toimintaa ohjaavan tiedon kerryttämisessä.

No entäs sitten uudistus vapaan sivistystyön kannalta? Asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille tarve muuttaa esitystä siten, että vapaassa sivistystyössä tehtyjä opintosuorituksia koskevat tiedot tallennettaisiin ehdotetun 9 a §:n sijasta voimassa olevan 9 d §:n mukaisesti. Tietojen tallentaminen ehdotetun 9 a §:n muutossäännöksen mukaisesti tarkoittaa sitä, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen ylläpitäjän tulee tallentaa tietovarantoon jatkuvaan oppimiseen suunnattua koulutusta koskevia opintosuoritusten tietoja pitkälti samalla tavalla kuin oppivelvollisille tarkoitettujen koulutusten suoritustietoja mainitun pykälän nojalla tallennetaan. Jatkuvan oppimisen opintoihin kuuluvina tietoina ei kuitenkaan tallenneta tietoja opintojen väliaikaisesta keskeyttämisestä. Säännöksessä luetellut tiedot tallennetaan tietovarantoon aina.

Voimassa olevan 9 d §:n mukaan vapaan sivistystyön opinnoissa kertyneet opintojen suoritustiedot tallennetaan, jos oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt tarjota siihen mahdollisuuden ja opiskelijalta on saatu siihen suostumus. Mainitun 9 d §:n mukaan tallennettavat tietosisällöt poikkeavat jonkin verran sekä voimassa olevan 9 a §:n oppivelvollisia koskevista tiedoista että ehdotetun 9 a §:n mukaisista jatkuvan oppimisen koulutusta koskevista tiedoista.

Saadun lausunnon mukaan vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat kehittäneet tietojärjestelmiään voimassa olevan lainsäädännön velvoitteiden mukaisiksi. Kaikki vapaan sivistystyön oppilaitokset eivät järjestä koulutusta oppivelvollisille, joten niillä ei ole ollut tarvetta kyseisten tietojen tallentamista varten tehtyihin tietojärjestelmiin. Näissä tapauksissa

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

ehdotettu jatkuvan oppimisen koulutusta koskevien tietojen tallentamismenettely lisää oppilaitosten kustannuksia tietohallinnon kehittämisessä ja ylläpitämisessä.

Valiokunta toteaa, että tietojen tallentamisesta aiheutuvat kustannukset tulee ottaa huomioon valtionavustuksissa. Hallituksen esityksessä on todettu, että jatkuvan oppimisen koulutusta antavan vapaan sivistystyön koulutuksen ylläpitäjän tulee ottaa tietojen tallentamisesta aiheutuvat kustannukset huomioon valtionavustusta hakiessaan. Osallistuminen palvelukeskuksen valtionavustushakuihin on vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjille vapaaehtoista.

Valiokunta korostaa, että uudistuksen toimivuutta tulee seurata ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin havaittujen ongelmien ratkaisemiseksi.

Me käsittelemme tässä mietinnössä myöskin taiteen perusopetusta, ja me pidämme siinä kannatettavana, että myös taiteen perusopetuksen opintosuoritukset saadaan osaksi valtakunnallista opintosuoritusten tietovarantoa. Siten hallituksen esitys vahvistaa taiteen perusopetuksen asemaa osana koulutusjärjestelmäämme.

Ja vielä hieman:

Taiteen perusopetuksen oppimäärien suorittaminen on useita vuosia kestävien opintojen tulos. Osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen sekä tavoite opiskelijan osaamisen näkyväksi tekemisestä on perusteltu ja kannatettava lähtökohta uudistukselle. Taiteen perusopetus antaa valmiuksia hakeutua taiteenalan ammatilliseen tai korkea-asteen koulutukseen, joten opintojen kirjaaminen muiden koulutusten rinnalle ja opintopisteytyksen tuoma yhtenäinen tapa opintojen esittämiseen lisäävät myös muiden koulutuksen järjestäjien tuntemusta taiteen perusopetuksesta.

Esityksen mukaan taiteen perusopetuksessa tallennettavat tiedot ovat oppilaan suorittama koulutus ja sen laajuus opintopisteinä, koulutuksen alkamis- ja päättymisaika sekä oppilaan osaamisen arviointi. Saadussa asiantuntijalausunnossa kiinnitetään huomiota siihen, että yleisen oppimäärän päättötodistukseen ei opetussuunnitelman perusteiden mukaan kirjata osaamisen arviointia.

Valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että ehdotetun säännöksen mukaisessa tallentamisessa tarkoitus ei ole kirjata sanallista arviota vaan pelkästään se, onko koulutus hyväksytty. Oppilaan suoritettua hyväksytysti taiteen perusopetuksen opintotason hänen osaamisensa arvioinniksi merkitään ”hyväksytty”. Näin toimitaan sekä yleisen että laajan oppimäärän osalta, joten myös yleisen oppimäärän yhteiset opinnot ja teemaopinnot olisi mahdollista tallentaa tietovarantoon.

Ja ihan todeten vain tietovarannon yhteisrekisterinpitäjistä ja vastuiden jaosta: Valiokunta ehdottaa, että pykälän 3 momenttiin lisätään viittaus ehdotettuun 9 e §:ään. Lisäys on tarpeen, jotta voidaan varautua siihen, että Opetushallituksella on taiteen perusopetuksen järjestäjän toiminnan lakattua toimivalta toimia rekisterinpitäjänä 3 momentissa säädetyllä tavalla. Valiokunta ehdottaa, että säädösesityksen johtolauseetta muutetaan siten, että siinä huomioidaan ehdotettu säännösmuutos. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu poissa, edustaja Sjöblom poissa. — Edustaja Kaunisto.

18.56 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko tyypilliseen tapansa asiantuntijana tyhjänsi pajatson hyvin pitkälti ja puhui asiaa rauhtaisen ammattilaisen tavoin.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Nostan kuitenkin vielä jatkuvasta oppimisesta sivistysvaliokunnan huomion siit, miten tämä uudistus tukee jatkuvaa oppimista, kun nykyisten tutkintokokonaisuuksien ulkopuolisen koulutuksen suoritukset saadaan rekisteriin ja sieltä hyödynnettäviksi työelämässä ja myöhemmissä koulutuksissa. Opintojen suorittajien kannalta uudistus on myönteinen myös, koska opintosuorituksista tallennetut tiedot säilyvät ja ovat saatavilla, vaikka koulutuksen toteuttanut taho myöhemmin lopettaisi toimintansa. Eli tuetaan jatkuvaa oppimista, ja se on tässä nyky-yhteiskunnan melskeessä ja vauhdissa erittäin olennainen osa. Kiitän siitä, että tässä pystytään asiassa etenemään.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kilpi.

18.57 Marko Kilpi kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Risikolle erinomaisesta mietinnön esittelystä. Näin Kulttuurihyvinvointipoolin puheenjohtajana tunnen pakottavaa tarvetta sanoa muutaman sanan taiteen opetuksesta ja taiteen merkityksestä. Varsinkin tämmöisenä aikana, kun eletään hyvin epävakaa ja pelottavassakin maailmassa, on erinomaisen tärkeää, että meillä on lapsille ja nuorille tarjota sellaista koulutusta ja opetusta, joka parhaimmillaan tukee heidän mielenterveyttään ja tukee myöskin tunnetaitojen opiskelua, joka on kyllä havaintojen mukaan häviämään päin. Lukutaito itse asiassa on näistä taidelajeista sellainen, jota olisi äärimmäisen tärkeää vielä korostaa opetuksessa, sillä lukutaito opettaa kaiken muun lisäksi myös empatiaa. Kun luetaan proosallistakin tekstiä, niin siinä joutuu lukija asennoitumaan toisen hahmon, toisen henkilön, elämään, ja se on tutkitustikin erittäin hyvä empatiakyvyille.

Kun katselemme tämän hetken uutisia, on hyvin huolestuttavaa, kuinka nuorisoriikollisuus, jengiriikollisuus, on kasvussa tällä hetkellä. Tänä vuonna nuorten tekemät ryöstöt ovat ennätyksellisen korkealla tasolla. Viime vuonna oli nuorten tekemiä henkirikoksia hyvin paljon, myöskin ennätyksellisellä tasolla: alaikäisten tekemiä henkirikoksia yli 50, kun normaalisti niitä on 9—16. Eli kyllä niitä lukuja kun katsotaan, voidaan tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä siitä, että ne tunnetaidot ja empatia ovat karkaamassa pois. On äärimmäisen tärkeää, että tässäkin sivistysvaliokunnan mietinnössä nostetaan esille taiteen opetuksen merkitys ja taiteen opetus ylipäättään — kiitos siitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

18.59 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä totean sivistysvaliokunnan puheenjohtajana, että tämä lakiesitys oli erittäin kannatettava ja täysin yksimielisenä tuloksena tehtiin tämä mietintö.

Omana kantanani vain totean sen, minkä täällä jo aikaisemmat kollegat kertoivatkin ja totesivat: tämä on merkittävä laki myös jatkuvan oppimisen järjestelmän takia.

Olen toiminut itse aikuiskoulutusjohtajana aikoinansa muutamia vuosia. Silloin, kun aikuiskoulutus tuli, oli aika lailla tärkeää se, että ihmisestä tiedettiin, mitä hän jo osaa ja miten hän on kouluttautunut, koska piti aina räätälöidä niitä koulutuksia. Oli muuntokoulutusta ja monimuotokoulutusta, ja oli jo aikaisempi koulutus, ammatti ja työkokemusta. Oli näyttökokeita. Sitten mietittiin, mitä pitää tehdä lisää, että saa sen seuraavan tutkinnon.

Sitähän se on tulevaisuudessakin: räätälöintiä. Ja meidän pitää nimenomaan lähteä siitä, että me rupeamme kehittämään tätä meidän aikuisten koulutusjärjestelmäämme osaamisperusteiseksi. Me ollaan aika tutkintouskovaisia. Tietysti tutkintojakin tarvitaan, ja varsin-

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

kin EU-direktiivin alaiset tutkinnot tarvitaan, mutta entistä enemmän meidän pitää mennä siihen osaamiseen. Sitähän me täällä Suomessa tarvitaan. Ja se osaaminen pitää tavalla tai toisella saada näkyville myöskin näissä rekistereissä, ettei ihmisen tarvitse käyttää aikaa sellaiseen, minkä hän jo osaa. Se on sitä tunnustamista ja tunnistamista, ja näiden aikaisempien koulutusten ja kurssien pitää näkyä rekistereissä. Siksi on hyvä näin, että digitalisatiota kehitetään myös rekistereissä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

19.01 **Veijo Niemi ps:** Arvoisa herra puhemies! Haluan tuoda yhden epäkohdan esille laista taiteen perusopetuksesta. Tilanne on sellainen, että tänä vuonna astui voimaan laki taiteen perusopetuksesta, joka koskee myöskin hyvinkin pieniä perusopetusta antavia taiteen yksiköitä, jopa sellaisia, joissa on yksi yrittäjä tehnyt vuosikymmeniä työtä. Nyt tuli sellainen määräys, että tämmöiset pienetkin yksiköt on otettava huomioon sillä tavalla, että niillä on oltava ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut rehtori. Tämä on aiheuttanut sen, että hyvin monet näistä pienistä yksiköistä ovat joutuneet lopettamaan, koska kulukate ei yksinkertaisesti kestä palkata ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanutta rehtoria, vaikka ne ovat tähän asti pystyneet toimimaan vuosikymmeniä ihan esimerkiksi kaupungin ohjauksella ja määräyksillä, että on noudatettu lakia taiteen perusopetuksesta. Tällainen epäkohta jäi kyllä tähän nyt voimaan, ikävä kyllä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 160/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 156/2022 vp

Lakialoite LA 25, 26/2019 vp, 71/2020 vp, 29, 52/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 49/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 11/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

19.02 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksen tavoitteena on parantaa opiskelijoiden toimeentuloa ja työllisyyden edellytyksiä. Esityksessä ehdotetaan, että opintotukeen vaikuttavia opiskelijan omia tulorajoja korotetaan vuoden 2021 tasoon verrattuna 50 prosentilla. Lisäksi ehdotetaan, että opintolainahyvitykseen oikeuttavaa tutkinnon suorittamisaikaa voidaan pidentää yhdellä lukuvuodella, jos viivästyminen

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

johtuu opiskelumaassa vallinneesta sotatilasta tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavista poikkeuksellisista olosuhteista.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

”Opintotuen tulojen korotus opiskelijoiden taloudellisen toimeentulon kannalta” on täällä väliotsikkona:

Opintotuen tulorajat ovat vuoteen 21 mennessä jääneet jälkeen ansiokehityksestä, sillä edellisen kerran niihin on tehty erillinen korotus vuonna 2008. Indeksikorotuksia on tehty muutamana edeltävänä vuonna. Ehdotettu korotuksen tarve on perusteltu, minkä osoittaa muun muassa opintotuen takaisinperintämäärien lisääntyminen. Saadun asiantuntijalauseen mukaan vuonna 20 Kela lähetti noin 41 000:lle takaisinperintäpäättösehdotuksen tulojen ylittymisen vuoksi.

Valiokunta aikaisempaan mietintöönsä viitaten korostaa, että esitetyllä tulorajan korottamisella on myönteisiä vaikutuksia opiskelijan toimeentuloedellytyksiin. Esitys antaa opiskelijoille nykyistä paremmat mahdollisuudet työskennellä opintojensa ohessa ja parantaa siten toimeentuloaan opintotuen lisäksi.

Esitetty tulojen korotus on asiantuntijakuulemisessa saanut kannatusta. Kriittisenä huomiona on esitetty muun muassa, että tulojen korotus olisi tullut kohdentaa tasaisemmin siten, että korotus olisi euromääräisesti yhtä suuri tuellisen ja tuettoman kuukauden tulorajan osalta. Valiokunta saamansa selvityksen perusteella toteaa, että tuellisen kuukauden tulorajan korottaminen ehdotettua enemmän ei ole ongelmatonta, koska se voi lisätä opintotukimenoja hallituksen esityksen mukaista mallia enemmän ja myös vähentää opintopistekertymiä. Esityksen mukainen ratkaisu on siten perusteltu, mutta sen toteuttamisen vaikutuksia on tärkeää seurata.

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu opintotukioikeuden ulottamista oppisopimuskoulutuksen aikaisiin opintoihin. Asiaa on tarkasteltu eri yhteyksissä, muun muassa oppisopimuksen kehittämistyöryhmässä 2020. Saadun selvityksen mukaan edellä mainittuun ehdotukseen liittyy kysymyksiä muun muassa opintotukimenojen kasvamisesta ja mahdollisista odottamattomista vaikutuksista oppisopimuksella opiskeluun, joista esimerkkinä on oppisopimusjaksojen lyheneminen. Lisäksi on huomattava, että oppisopimuksen aikana opiskelija on oikeutettu työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan, joka yleensä turvaa opiskelijan toimeentulon.

Saaduissa lausunnoissa on esitetty useita toiveita opintotuen kehittämiseksi siten, että se entistä paremmin turvaisi opintojen aikaisen toimeentulon turvaten opiskelijoille mahdollisuuden keskittyä opintoihinsa. Kehittämissuunnitelmana on tuotu esille muun muassa opintorahan korottaminen lainapainotteisuuden sijasta, kokonaistukiajan palauttaminen vähintään 64 tukikuukauteen ja opiskelijan vanhempien tulojen korottaminen. Valiokunta tiedostaa opiskelijoiden huolen opintojen aikaisen toimeentulon turvaamisesta ja korostaa aikaisemmissa mietinnöissään toteamansa mukaisesti, että opintojen sujumisen ja mielekkään opintopolun mahdollistamiseksi opiskelijoiden tukijärjestelmän ja muiden tulolähteiden tulee taata kohtuullinen ja turvallinen toimeentulo opiskelun ajaksi. Perheellisten opiskelijoiden asemaa tulee tarkastella erikseen ottaen huomioon heidän elämäntilanteensa tarpeet.

Valiokunta toteaa, että opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi on tehty useita päätöksiä. Hallitusohjelman mukaisesti opintoraha on 1.8.20 sidottu indeksiin uudelleen ja

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

opintorahan huoltajakorotusta on korotettu 25 eurolla 1.1.2020. Opintorahojen indeksikorotukset ovat vuosina 20—23 arviolta noin 11 prosenttia. Opintorahan määrään ja kansaneläkeindeksiin sidottuihin eräisiin muihin etuuksiin on tehty inflaation nousun vuoksi ylimääräinen ja määrärajan voimassa oleva 3,5 prosentin korotus 1.8.22 lukien. Opintorahat ovat nousseet 1.8.22 enemmän kuin muut etuudet, koska opintorahoihin, mukaan lukien opintomateriaalilisä ja huoltajakorotukset, on tehty samaan aikaan myös opintotukilakiin perustuva indeksitarkistus.

Sitten vielä aiheesta ”Työnteon mahdollisuuksien parantaminen ja opintojen edistyminen”:

Opiskelijoiden toimeentulon parantamisen lisäksi käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä parannetaan nuorten mahdollisuuksia tehdä töitä. Tämä voi aiheuttaa opintojen etenemisen hidastumista, mutta sillä voi olla myös opintojen suorittamista vauhdittava vaikutus. Työnteko voi lisätä opiskelumotivaatiota, ja se voi olla oppimista tukeva tekijä, etenkin, jos työ liittyy omaan opintoalaan. Opintojen aikainen työnteko voi myös parantaa mahdollisuuksia valmistumisen jälkeiseen työntekoon.

Valiokunta asiantuntijalausuntoon ja aikaisempaan mietintöönsä viitaten korostaa, että vaikka opintojen aikainen työnteko on tärkeää, on samalla myös hyvä tunnustaa, että työnteko ei ole kaikille opiskelijoille mahdollista samalla tavalla, mikä voi johtua esimerkiksi opiskelijoiden erilaisista elämäntilanteista ja opiskeltavasta alasta. Tämä on huomioitava opintotukilainsäädännön mahdollisen kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Ja seurannasta sitten vielä, että tulorajojen noston vaikutusten arviointiin liittyy myös merkittäviä epävarmuuksia, joten valiokunta painottaa, että ehdotetun muutoksen vaikutuksia opiskelijoiden toimeentuloon ja opiskeluun on syytä seurata tarkasti. Jotta muutos ei johtaisi opintoaikojen pitenemiseen, opintotukeen liittyvä opintojen edistymisen seuranta on jatkossa entistä tärkeämpää.

Siinäpä olivat nämä tärkeimmät tässä mietinnössä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

19.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitokset puheenjohtaja Risikolle mietinnön esittelystä. Viime vuonna käsitelimme täällä lakiesitystä, jossa opintotuen tulorajoja nostettiin 25 prosentilla. Silloin toivoin, että tulorajoja voitaisiin nostaa vieläkin enemmän. Nyt näin on käymässä. Ensi vuoden alusta opintotuen tulorajat nousevat puolella vuoden 2021 tasoon verrattuna. Se on hienoa. Kiitos sivistysvaliokunnalle yksimielisestä mietinnöstä.

Uskallan sanoa, että Suomessa on maailman paras opintotukijärjestelmä. Kuitenkin sen yksi heikko kohta on ollut se, että opiskelija ei ole voinut tienata kovin paljon menettämättä opintotukeaan. Jo tälle vuotta tulorajoja nostettiin, ja se on auttanut monia opiskelijoita siten, että töissä on voinut käydä hieman aiempaa enemmän. Nyt apua tulee lisää — ja avulle on totisesti tarvetta, kun kustannukset nousevat. Ruoka, asuminen ja liikkuminen maksavat aiempaa enemmän.

Arvoisa puhemies! Tällä kaudella on tehty useita toimia opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi. Opintoraha on sidottu indeksiin, opintorahan huoltajakorotusta on nostettu ja tänä vuonna tehtiin myös ylimääräinen indeksikorotus. Lisäksi korkeakouluihin on lisätty yli 12 000 uutta opiskelupaikkaa hakijasumaa helpottamaan. Nämä päätökset auttavat siihen, että saamme nykyistä enemmän korkeakoulutettuja työmarkkinoille — sille on suuri

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

tarve. Korkeakoulutus korostuu yhä enemmän tulevaisuuden työmarkkinoilla. Tarvitaan riittävästi koulutuspaikkoja ja riittävän hyvät edellytykset opiskeluun, kannustin siihen, että mahdollisimman moni rohkenee aloittaa opiskelut ja edetä eteenpäin opintojen polulla.

Tämä esitys parantaa osaltaan nuorten mahdollisuuksia tehdä työtä. Toki se voi hidastaa joidenkin opiskelua, mutta se voi myös vauhdittaa sitä, kun työnteko lisää opiskelumotivaatiota. Työ voi tukea myös oppimista, etenkin, kun pääsee tekemään opiskeltavaan alaan liittyvää työtä. Totesimme valiokunnassa, että opintojen aikainen työnteko voi parantaa mahdollisuuksia työllistyä valmistumisen jälkeen.

Toki kiinnitimme huomiota siihen, että työnteko ei ole mahdollista kaikille opiskelijoille ja elämäntilanteet vaihtelevat. Siksi lakimuutoksen vaikutuksia tulee seurata aktiivisesti, mutta tämä on erittäin hyvä ja kannatettava uudistus.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sjöblom poissa. — Edustaja Kaunisto.

19.12 Ville Kaunisto kok: Arvoisa herra puhemies! Nostan sivistysvaliokunnan mietinnöstä muutaman omasta mielestäni tärkeän noston.

Ensinnäkin on mielestäni erittäin tärkeää, että opiskelijoiden tukijärjestelmän ja muiden tulonlähteiden tulee taata kohtuullinen ja turvallinen toimeentulo opiskelijan ajaksi. Se on Suomen yhteiskunnan kivijalka. Tämä omalla tavallaan korostaa sitä luottamusta, mitä meillä päättäjillä pitää olla meidän nuoria kohtaan. Sillä, että me luotetaan ja tuetaan, mennään yllättävän pitkälle.

Se toinen asia, mikä tässä sivistysvaliokunnan mietinnössä itseäni ennen kaikkea ilahduttaa, on kohta, jossa todetaan, että opiskelijoiden ohella tehtävä työ saattaa myös nopeuttaa opiskelua. Työ siis saattaa tuoda lisämotivaatiota ja ymmärrystä siitä, mitä opiskelija tulevaisuudeltaan haluaa, ja palkinnoksi tästä työllistyminen todennäköisesti helpottuu opiskelijan jälkeen. Tämä on äärimmäisen tärkeä näkökulma, ja olen hyvin kiitollinen, että tätä positiivista puolta uskalletaan rohkeasti nostaa esiin. Se, että me lainsäätäjät kannustamme ja tuemme opiskelijoita tekemään töitä opiskelijan ohella, on valtavan tärkeää mahdollisuus niille opiskelijoille, jotka sen omaksi polukseensa valitsevat. Sekin on tärkeää ymmärtää, että jokaiselle se ei ole mahdollista, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö lainsäätäjinä olla vastuussa siitä, että me mahdollistetaan, annetaan nuorille mahdollisuuksia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

19.14 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Todellakin me tuolla valiokunnassa siis oltiin ehdottomasti tämän hallituksen esityksen kannalla. Täällähän on monesti tehty näitä toimenpideoitteitakin tämän suhteen, ja kuinka paljon opiskelijoilta ja yleensä tuolta kentältä, kun siellä liikkuu, tulee. Kun itsekin olen toiminut opettajana toistakymmentä vuotta, niin opiskelijat hyvin herkästi ottavat yhteyttä, ja noissa meidän kuulemisissa on tullut esille, että todella tarvittaisiin tätä tulorajojen nostoa.

Onhan se kovin merkillistä, kuten tuossa mietinnössämme kirjaamme, että saadun asian-tuntijalausannon mukaan vuonna 2020 Kela lähetti noin 41 000 takaisinperintäpäättösehdotusta tulorajojen ylittymisen vuoksi. Ajatelkaa, mikä työ määrä se on Kelalle. Ajatelkaa,

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

että se on toisaalta aikamoinen tuska monelle opiskelijalle, kun hän ei ole itse huomannut sitä ja sitten pitääkin ruveta maksamaan takaisin, ja sitä rahaa ei välttämättä sitten enää olekaan. Eli onhan tässä moniakin syitä, miksi nostaa niitä tulo rajoja.

Ensisijaisesti minä lähdän siitä toimeentulon näkökulmasta. Kyllä minä ymmärrän oikein hyvin senkin, että me peräänkuulutamme täällä mietinnössä sitä, että opiskelijalla pitäisi olla ne tukimuodot sellaiset, että hän pystyy keskittymään myös opiskeluun, koska kaikki opiskelijat eivät pysty tekemään työtä oman elämäntilanteensa vuoksi tai sitten siksi, että siltä alalta ei sillä hetkellä löydy työtä. Tietenkin tällä hetkellä meillä on myös työttömyyttä eri aloilla, ja sitten niitäkin voi saada. On tietysti myös jaksamisongelmaa, ja sitten jos on halu keskittyä niihin opintoihin ja se on vaativaa, niin kyllä minä ymmärrän senkin.

Voittopuolisesti olen kuitenkin sitä mieltä, että työ on parasta sosiaaliturvaa ja se, että saa kokemuksen jo siinä opiskelun aikana työnteosta, on aika tuiki tärkeää sitten jatkossa, että saa sitä työtä ja on sitä osaamista. Monesti siellä oppilaitoksessa, koulussa, korkeakouluissa, ei välttämättä sitä käytännön harjoittelua niin paljon ole, mutta saa siinä sitten sitä kokemusta, myöskin työelämä taitoja, myös sitä taitoa, mitä tarkoittaa olla töissä ja mikä on työn merkitys ihmiselle.

Kannatan siis lämpimästi henkilökohtaisesti tätä tulo rajojen nostoa ymmärtäen kuitenkin sen, että se ei kaikkia auta just siitä syystä, että ei kykene tekemään sitä työtä.

Vielä sanoisin sen, että kun itse olen aina omat opiskeluni rahoittanut työnteolla — olen joutunut ottamaan lainaakin —, niin en ole itselläni pitänyt sitä pahana, päinvastoin siinä on saanut jalkansa oven rakoon niihin työpaikkoihin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 156/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin LA 25, 26/2019 vp, 71/2020 vp, 29, 52/2021 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle!

Kansalaisaloite KAA 8/2020 vp

Lakialoite LA 82/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2022 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 20.10.2022 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 20.10.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetetaan klo 20.58.

Pöytäkirja PTK 112/2022 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen